

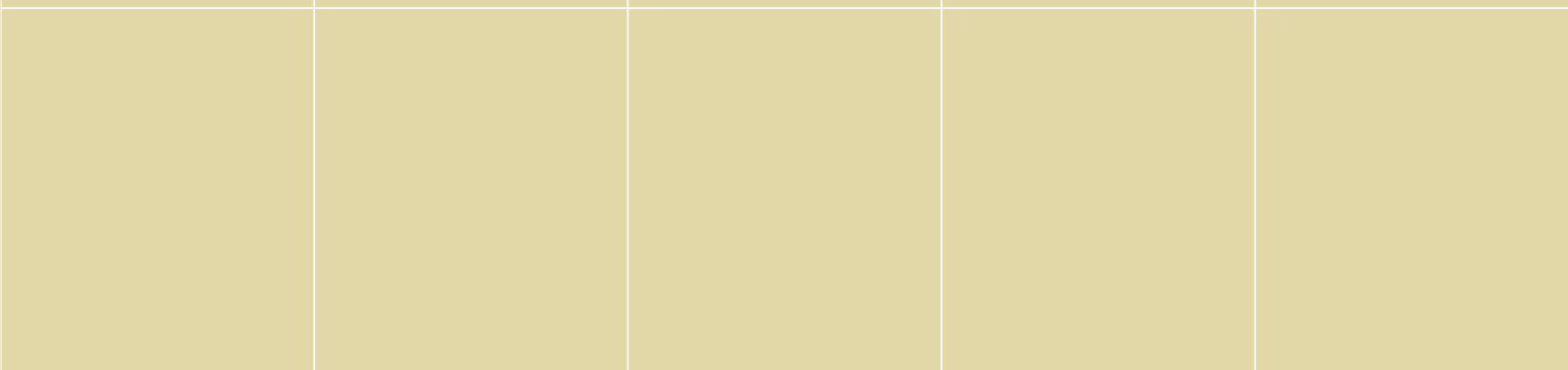
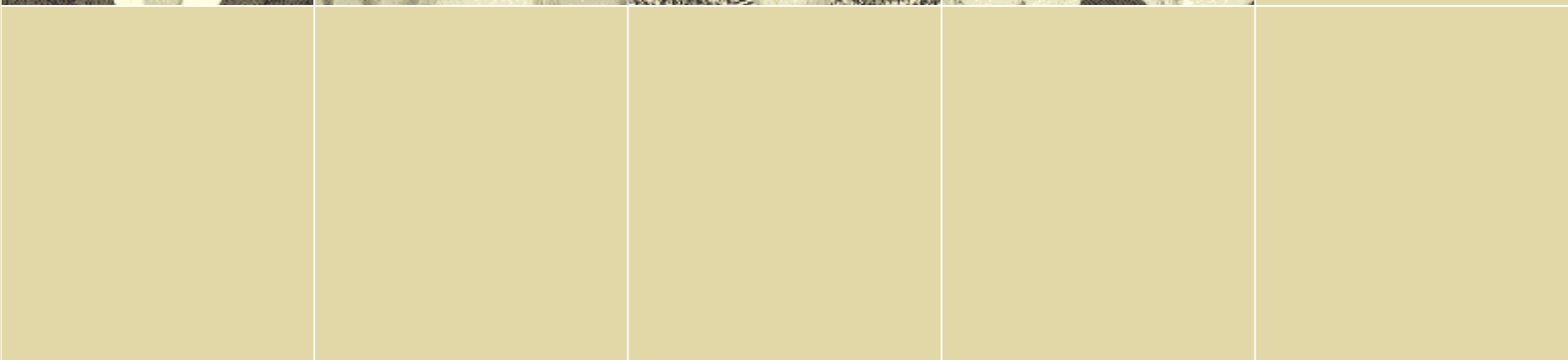
Η τήρηση της αρχής της τυπικής νομιμότητας από την κοινωνική διοίκηση εξηγείται εν μέρει από την πολυνομία που διέπει το κοινωνικοασφαλιστικό σύστημα και επιτρέπει τη θεμελίωση της διοικητικής δράσης σε αναχρονιστική νομοθετική διάταξη.

Η θεμελίωση, όμως, στον νόμο χωρίς ερμηνεία αυτού στο πλαίσιο των σύγχρονων κοινωνικών εξελίξεων και αναγκών δεν ακολουθεί τη γραμμή της ουσιαστικής νομιμότητας.

Σχετικά με τα συστήματα υγείας και πρόνοιας, η μη αυστηρή εφαρμογή του θεσμικού πλαισίου του πρώτου και η ανεπάρκεια του θεσμικού πλαισίου του δεύτερου παρέχουν τη δυνατότητα διοικητικών παρελκύσεων.

Κύκλος Κοινωνικής Προστασίας

E.2

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1.	ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΚΥΚΛΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ
2.	ΓΕΝΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΚΥΚΛΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ
2.1	ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ
2.1.1	Σημαντικές υποθέσεις
2.1.2	Η στάση της διοίκησης απέναντι στον Συνήγορο του Πολίτη
2.2	ΡΟΗ ΚΑΙ ΔΙΕΚΠΕΡΑΙΩΣΗ ΤΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ - ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ
2.2.1	Σύνολο των αναφορών του 2000
2.2.2	Εκτός αρμοδιότητας αναφορές
2.2.3	Αναφορές που ερευνήθηκαν κατ' ουσίαν
2.2.3.1	Διεκπεραιωθείσες αναφορές
2.2.3.2	Εκκρεμείς αναφορές
2.3	ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ
2.3.1	Κατανομή των αναφορών ανά θεματικές ενότητες και φορείς
2.3.1.1	Κοινωνική ασφάλιση
2.3.1.2	Υγεία
2.3.1.3	Πρόνοια
2.3.1.4	Γενικότερα θέματα κοινωνικής προστασίας
2.3.2	Γεωγραφική κατανομή των εμπλεκόμενων φορέων
2.3.3	Γεωγραφική προέλευση πολιτών
2.4	ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ
2.4.1	Κακοδιοίκηση
2.4.2	Παραβίαση της αρχής της νομιμότητας
2.4.3	Παραβίαση της αρχής της χρηστής διοίκησης
2.4.4	Προβλήματα διοικητικής δράσης σε επιμέρους φορείς
3.	ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΚΑΤΑ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ
3.1	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ
3.1.1	Υπαγωγή στην ασφάλιση
3.1.2	Διάρκεια ασφαλιστικού δεσμού
3.1.3	Χρηματοδότηση κοινωνικής ασφάλισης
3.1.4	Σύνταξη γήρατος
3.1.5	Σύνταξη γήρατος από διαδοχική ασφάλιση
3.1.6	Σύνταξη αναπηρίας
3.1.7	Σύνταξη θανάτου
3.1.8	Σύνταξη θανάτου από διαδοχική ασφάλιση
3.1.9	Σύνταξη διακινούμενων εργαζομένων με βάση διμερείς συμβάσεις
3.1.10	Εφάπαξ βοήθημα
3.1.11	Τμητικές και άλλες συντάξεις
3.1.12	Άλλα επιδόματα
3.1.13	Οργάνωση-λειτουργία φορέων κοινωνικής ασφάλισης
3.2	ΥΓΕΙΑ
3.2.1	Δικαίωμα στην υγεία
3.2.2	Υγειονομική προστασία
3.2.3	Υγειονομική προστασία στο εξωτερικό
3.2.4	Επαγγέλματα υγείας

3.3 ΠΡΟΝΟΙΑ

3.3.1 Οικονομική ενίσχυση

3.4 ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

**4. ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ
ΤΗΣ ΕΤΗΣΙΑΣ ΕΚΘΕΣΗΣ 1999**

4.1 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ

4.2 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ

1. ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΚΥΚΛΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Ο Κύκλος Κοινωνικής Προστασίας ασχολείται με υποθέσεις το αντικείμενο των οποίων αφορά κυρίως την άσκηση των κοινωνικών δικαιωμάτων των πολιτών και διαμεσολαβεί σε περιπτώσεις κακοδιοίκησης ή παραβίασης της νομιμότητας από τα όργανα της διοίκησης. Ανταποκρίνεται στην «κοινωνική ιδιότητα» του πολίτη, συμβάλλοντας στη δημιουργία μιας νέας διοικητικής κουλτούρας.

Φορείς των παραπάνω δικαιωμάτων είναι Έλληνες και αλλοδαποί, μετανάστες, πρόσφυγες ή και τουρίστες. Ο Κύκλος επικεντρώνει τη δραστηριότητά του σε ιδιαίτερα ευαίσθητες ομάδες, όπως παιδιά, ηλικιωμένους, άτομα με ειδικές ανάγκες, σωματικά και ψυχικά ασθενείς κ.ά.

Ενδεικτικά μπορεί να αναφερθεί ότι στις αρμοδιότητες του Κύκλου υπάγονται η κοινωνική ασφάλιση, η υγεία και η πρόνοια, ενώ στη δραστηριότητά του περιλαμβάνονται γενικότερα ζητήματα κοινωνικής πολιτικής που περιγράφονται στο άρθρο 2, παράγρ. 1 του ΠΔ 273/1999.

2. ΓΕΝΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΚΥΚΛΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

2.1 ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Κύριο χαρακτηριστικό των αναφορών που κατατέθηκαν στον Κύκλο Κοινωνικής Προστασίας το 2000 είναι η ελαφρώς αυξητική τάση του αριθμού τους. Μικρή αύξηση παρουσίασαν οι αναφορές που αφορούν τον χώρο της υγείας, ενώ ο αριθμός των αναφορών στον τομέα της πρόνοιας που περιλαμβάνει ζητήματα κοινωνικής πολιτικής, όπως η προστασία των αποκλεισμένων, η προστασία των ηλικιωμένων, η προστασία των ανέργων κ.λπ., παρέμεινε στάσιμος.

Συγκεκριμένα, σε σύνολο 2999 αναφορών, οι 2300 αφορούν την κοινωνική ασφάλιση, οι 365 συνδέονται με θέματα υγείας και οι 274 αναφέρονται στην πρόνοια και σε ειδικότερα θέματα κοινωνικής προστασίας.

Σημαντική εξέλιξη αποτελεί η ποιοτική βελτίωση των αιτημάτων των πολιτών. Ο Κύκλος γίνεται πλέον αποδέκτης τόσο υποθέσεων που εγείρουν αιτήματα κάλυψης νέων ασφαλιστικών κινδύνων, όπως αυτού της μονογονεϊκής οικογένειας, όσο και αναφορών που αποσκοπούν στην προστασία των δικαιωμάτων των ασθενών, όπως η ελεύθερη επιλογή ιατρού, καθώς και στην αξιοποίηση δυνατότη-

των διαφυγής από τον κοινωνικό αποκλεισμό. Αποτέλεσμα αυτών των εξελίξεων αποτελεί και η διεύρυνση του φάσματος των θεματικών που καλύπτει ο Κύκλος.

2.1.1 Σημαντικές υποθέσεις

Το έτος 2000 ολοκληρώθηκε η έρευνα και συντάχθηκε έκθεση που αφορά το πρόβλημα της καθυστερημένης έκδοσης συνταξιοδοτικών αποφάσεων από το τέως Επικουρικό Ταμείο Εργατοϋπαλλήλων Μετάλλου (τ. ΕΤΕΜ). Στην έκθεση καταγράφηκαν οι διαρθρωτικές αλλαγές που επέφερε στο ταμείο η συγχώνευσή του με το ΙΚΑ (Ν. 2676/1999), αποτιμήθηκε η συνεργασία της διοίκησης του τ. ΕΤΕΜ με την Αρχή, εντοπίστηκαν διαρθρωτικά προβλήματα στη λειτουργία του και τέλος διατυπώθηκαν συγκεκριμένες προτάσεις με στόχο τη βελτίωση της αποδοτικότητας του ταμείου. Η έρευνα κατέδειξε ότι η δυσλειτουργία που παρατηρήθηκε στο ταμείο οφείλεται σε δύο κυρίως παράγοντες:

α) στην ανορθολογική ταξινόμηση και χωροθέτηση του αρχείου όπου φυλάσσονται όλα τα κρίσιμα στοιχεία για την έκδοση των συνταξιοδοτικών αποφάσεων, και

β) στην ελλιπή στελέχωση της κεντρικής υπηρεσίας του τ. ΕΤΕΜ. Η έκθεση περιέχει τις λεπτομερείς προτάσεις του Συνηγούρου του Πολίτη για την επίλυση των προβλημάτων του τ. ΕΤΕΜ.

Σημαντική εξέλιξη αποτέλεσε η αποδοχή εκ μέρους της διοίκησης του ΟΑΕΕ πορίσματος που αφορούσε την κατάργηση της είσπραξης των εισφορών των ασφαλισμένων του Ταμείου Ασφαλίσεως Εμπόρων (ΤΑΕ) από επιμελητές που προσλαμβάνονταν από το Ταμείο με σύμβαση έργου. Η πρακτική αυτή δημιουργούσε προβλήματα στους ασφαλισμένους και είχε ως αποτέλεσμα την επιβολή προστίμων για καθυστέρηση καταβολής των εισφορών. Ύστερα από τη συγχώνευση του ΤΑΕ στον ΟΑΕΕ, κατ' εφαρμογήν των διατάξεων του Ν. 2676/1999, παρέχεται πλέον η δυνατότητα στους ασφαλισμένους να καταβάλλουν τις εισφορές τους μέσω του τραπεζικού συστήματος.

Πρόοδος, εξάλλου, σημειώθηκε στην προσπάθεια επιτάχυνσης των διαδικασιών εκδίκασης από το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους των ενστάσεων συνταξιούχων κατά των πράξεων αναπροσαρμογής των συντάξεων. Έπειτα και από σχετική παρέμβαση του Συνηγούρου του Πολίτη, κινήθηκε η διαδικασία, έως τις 13.12.2000 εκδικάστηκαν 4500 από τις συνολικά 6000 εκκρεμείς ενστάσεις και μειώθηκε σημαντικά ο χρόνος της καθυστέρησης.

Εξέλιξη επίσης σημειώθηκε στο θέμα των πολιτικών προσφύγων, οι οποίοι επαναπατρίστηκαν από χώρες της Ανατολικής Ευρώπης. Το πρόβλημα

που προέκυψε στην κατηγορία αυτή των πολιτών οφείλεται στο γεγονός ότι μια μερίδα εξ αυτών αξιοποίησε τη δυνατότητα αναγνώρισης του χρόνου ασφάλισης που προέκυψε από την εργασία τους σε χώρες της αλλοδαπής με βάση τις διατάξεις του Ν. 1539/1985, ενώ μια άλλη μερίδα εξασφάλισε την αναγνώριση του χρόνου ασφάλισης με βάση τις ευνοϊκότερες διατάξεις του μεταγενέστερου Ν. 1902/1990. Με την παρέμβαση της Αρχής παρασχέθηκε η δυνατότητα στους πολιτικούς πρόσφυγες που υπέβαλαν αίτηση για αναγνώριση του χρόνου ασφάλισής τους στην αλλοδαπή πριν τεθεί σε ισχύ ο Ν. 1902/1990 και δεν είχαν συμπληρώσει κατά την ένταξη το 55ο έτος της ηλικίας οι άνδρες και το 50ό έτος οι γυναίκες, να αναγνωρίσουν συμπληρωματικό χρόνο ασφάλισης, με την προϋπόθεση βέβαια ότι θα αποδείκνυαν χρόνο απασχόλησης στην αλλοδαπή και ότι με τον ήδη αναγνωρισμένο χρόνο δεν συμπλήρωναν τις προϋποθέσεις για τη θεμελίωσή του.

Ικανοποιητική εξέλιξη παρουσίασε και η υπόθεση της μετεγκατάστασης του καταυλισμού 42 οικογενειών Ρομά («Τσιγγάνων») που βρίσκεται στα όρια του Δήμου Χαλανδρίου. Αφού αποφεύχθηκε η βίαιη απομάκρυνσή τους από την περιοχή, μεθοδεύονται ήδη οι διαδικασίες για τη μονιμότερη εγκατάστασή τους υπό συνθήκες που διασφαλίζουν την τήρηση των κανόνων δημόσιας υγείας. Η πρόοδος των διαδικασιών αυτών και η συνεργασία των συναρμόδιων φορέων παρακολουθείται από τους Κύκλους Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και Κοινωνικής Προστασίας.

Στον Υπουργό Υγείας και Πρόνοιας υποβλήθηκε το 2000 το πόρισμα της αυτεπάγγελτης έρευνας του Συνηγόρου του Πολίτη για το Ίδρυμα Κοινωνικής Πρόνοιας «Η Θεομήτωρ» στην Αγιάσο της Λέσβου. Στο πόρισμα αυτό καταγράφηκε η πραγματική κατάσταση της κτιριακής υποδομής, του προσωπικού και των τροφίμων. Επισημάνθηκαν επίσης σοβαρά ζητήματα τα οποία, από τη μια πλευρά άπτονται της εύρυθμης λειτουργίας ενός ΝΠΔΔ προνοιακού χαρακτήρα και από την άλλη αφορούν την προστασία των δικαιωμάτων των «αδυνάτων». Με βάση τις διαπιστώσεις αυτές, ζητήθηκε τόσο η λήψη άμεσων μέτρων βελτίωσης των συνθηκών διαβίωσης και θεραπείας των τροφίμων όσο και η ανάληψη πρωτοβουλιών συνολικής παρέμβασης και μεταρρύθμισης του Ιδρύματος. Αποτέλεσμα αυτού του πορίσματος ήταν η θετική ανταπόκριση από το αρμόδιο Υπουργείο στα συμπεράσματα που διατυπώνει η Αρχή και η υπόσχεση για την ανάληψη πρωτοβουλιών προς την κατεύθυνση των προτάσεων του Συνηγόρου του Πολίτη.

Με αφορμή αναφορές που κατατέθηκαν στον Συνήγορο του Πολίτη και στις οποίες διατυπώνο-

νταν αμφιβολίες σχετικά με τις συνθήκες γέννησης και θανάτου νεογνών στα δημόσια νοσοκομεία «Αλεξάνδρα» και Παίδων «Αγία Σοφία», η Αρχή διεξήγαγε έρευνα η οποία αφορούσε όλες τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες, δηλαδή τα ληξιαρχεία, τα νοσηλευτικά ιδρύματα και τα νεκροταφεία. Η έρευνα ανέδειξε δύο σημαντικά στοιχεία:

α) την έλλειψη θεσμικού πλαισίου σχετικά με τη διοικητική δομή και τη λειτουργία των νοσηλευτικών μονάδων, και ειδικότερα την έλλειψη κανονισμών λειτουργίας που ρυθμίζουν την οργάνωση των επιμέρους τμημάτων των νοσοκομείων, και

β) την πλημμελή τήρηση από ορισμένα ληξιαρχεία των διατάξεων «περί ληξιαρχικών πράξεων», και ειδικότερα αυτών που αφορούν τον θάνατο νεογνών.

Όσον αφορά το πρώτο ζήτημα, η έρευνα βρίσκεται σε εξέλιξη και θα οδηγήσει στη σύνταξη πορίσματος, στόχος του οποίου θα είναι η εξεύρεση λύσεων σχετικά με τη διασφάλιση της διαφάνειας στην πιο σημαντική στιγμή της επαφής του πολίτη με τον διοικητικό μηχανισμό, δηλαδή τη στιγμή της γέννησης και του θανάτου του.

Σχετικά με το δεύτερο ζήτημα, ο Συνήγορος του Πολίτη απέστειλε προς την Υπουργό Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης πόρισμα στο οποίο επισημαίνεται η πλημμελής τήρηση της νομοθεσίας περί μητρώου σε ό,τι αφορά τις διοικητικές διαδικασίες. Με το συγκεκριμένο πόρισμα ο Συνήγορος του Πολίτη ζήτησε να δοθούν οδηγίες προς τα ληξιαρχεία και να ληφθούν μέτρα ελέγχου για την εξασφάλιση της νομιμότητας σε όλες τις σχετικές διαδικασίες. Το Υπουργείο ανταποκρίθηκε στην πρόταση του Συνηγόρου του Πολίτη και έστειλε σχετικό έγγραφο προς τους αρμόδιους φορείς.

Στις σημαντικές υποθέσεις πρέπει να συμπεριληφθεί και αυτή που αφορά τη διακίνηση παραγόμενων πύξης αίματος στο νοσοκομείο ΑΧΕΠΑ της Θεσσαλονίκης. Η αναφορά υποβλήθηκε από τον σύλλογο αιμορροφιλικών Βορείου Ελλάδος και για τη διερεύνησή της έχουν ήδη διενεργηθεί αυτοψίες στα νοσοκομεία ΑΧΕΠΑ και Ιπποκράτειο της Θεσσαλονίκης. Η σύνταξη του σχετικού πορίσματος αναμένεται να ολοκληρωθεί στο πρώτο εξάμηνο του 2001.

Φαινόμενα δυσλειτουργίας και αδιαφάνειας ανέδειξαν αναφορές που έχουν ως αντικείμενο τη διαδικασία και τα κριτήρια επιλογής των ιατρών κλάδου ΕΣΥ από τα Συμβούλια Κρίσης και Επιλογής Ιατρικού και Οδοντιατρικού Προσωπικού Νοσηλευτικών Ιδρυμάτων (ΣΚΕΙΟΠΝΙ). Επειδή κατά την έρευνα της υπόθεσης αυτής προέκυψαν αποχρώσεις ενδείξεις τέλεσης αξιόποινων πράξεων, ο Συνήγορος του Πολίτη διαβίβασε το σχετικό πόριμά του προς τον εισαγγελέα, ο οποίος άσκησε ποι-

νική δίωξη. Τόσο ο όγκος των αναφορών που αφορούν το θέμα όσο και η βαρύτητά τους κατέστησαν αναγκαία τη σύνταξη και την αποστολή πορίσματος προς τον αρμόδιο υπουργό, με στόχο την επιτάχυνση των διαδικασιών κρίσης των ιατρών και την ενίσχυση της αξιοπιστίας του ΕΣΥ.

Μια ακόμη σημαντική υπόθεση που απασχόλησε τον Κύκλο Κοινωνικής Προστασίας αφορά τους καρδιολόγους, στους οποίους τα τελευταία χρόνια το Υπουργείο Υγείας δεν χορηγούσε άδειες εκτέλεσης υπερήχων καρδιάς. Το πρόβλημα δημιουργήθηκε ύστερα από την ψήφιση του Ν. 2646/1998, κατά τον οποίο (άρθρο 28, παράγρ. 4) ορίζεται ότι «με προεδρικό διάταγμα ... ορίζονται οι ιατρικές πράξεις κάθε ιατρικής ειδικότητας, καθώς και οι όροι, οι προϋποθέσεις, η διαδικασία και κάθε σχετική λεπτομέρεια για τη χορήγηση άδειας εκτέλεσής τους από ιατρούς άλλων ειδικοτήτων, ύστερα από εκπαίδευσή τους...». Στηριζόμενο στη διάταξη αυτή και με το σκεπτικό ότι οι νέες άδειες θα πρέπει να χορηγηθούν μόνον ύστερα από τη θέσπιση σαφών κριτηρίων από το ΠΔ που θα εκδοθεί στο μέλλον, το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας αρνούνταν να χορηγήσει άδειες εκτέλεσης υπερήχων. Ο Συνήγορος του Πολίτη απέστειλε πόρισμα στο υπουργείο, στο οποίο τονίστηκε ότι, σύμφωνα με το άρθρο 34, παράγρ. 3 του Ν. 2646/1998, η αρ. 5006/1991 ΥΑ που ρύθμιζε τη χορήγηση των αδειών αυτών παραμένει σε ισχύ. Από το γεγονός αυτό προέκυπτε και η υποχρέωση της διοίκησης να προβεί στην εξέταση των αιτήσεων που εκκρεμούσαν. Παράλληλα, το πόρισμα υπέδειξε την ανάγκη για άμεση έκδοση του σχετικού ΠΔ. Ύστερα από επανειλημμένες υπομνήσεις του Συνηγόρου του Πολίτη, το Υπουργείο ανταποκρίθηκε θετικά στην πρόταση αυτή και εξέδωσε το ΠΔ 628/2000, στο οποίο καθορίζονται οι προϋποθέσεις χορήγησης άδειας εκτέλεσης υπερηχογραφημάτων στους καρδιολόγους.

2.1.2 Η στάση της διοίκησης απέναντι στον Συνήγορο του Πολίτη

Ο τρόπος που αντιμετωπίζει η διοίκηση τις διάφορες πρωτοβουλίες του Συνηγόρου του Πολίτη που αφορούν τον Κύκλο Κοινωνικής Προστασίας προκύπτει τόσο από τη συνεργασία των εμπλεκόμενων υπηρεσιών κατά την έρευνα των υποθέσεων όσο και από το ποσοστό αποδοχής από πλευράς της διοίκησης των πορισμάτων και των προτάσεων της Αρχής (βλ. Γράφημα Ε.2.3). Αν και εξαιρετικά χαμηλό (1,95%), το ποσοστό αυτό έχει ποιοτική βαρύτητα, γιατί παραπέμπει σε πορίσματα που αφορούν σημαντικές υποθέσεις.

Η συνεργασία με τη διοίκηση εκφράζεται με δύο τρόπους:

α) Με την τυπική συνεργασία, η οποία επικεντρώνεται κυρίως στην παροχή πληροφοριών και στοιχείων από τον εμπλεκόμενο φορέα προς τον Συνήγορο του Πολίτη.

β) Με την ουσιαστική συνεργασία, την οποία χαρακτηρίζει η από κοινού αναζήτηση πρόσφορων λύσεων για συγκεκριμένα προβλήματα και καταλήγει είτε στην αποδοχή των προτάσεων που υποβάλλει η Αρχή είτε στην αιτιολογημένη απόρριψή τους.

Η εμπειρία του έτους 2000 μαρτυρεί τη βελτίωση των σχέσεων συνεργασίας των εμπλεκόμενων φορέων με τον Κύκλο Κοινωνικής Προστασίας, κυρίως στο σκέλος της τυπικής συνεργασίας. Η άμεση παροχή πληροφοριών, η αποστολή απαντήσεων στα έγγραφα του Συνηγόρου του Πολίτη μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα και η θετική στάση των στελεχών της διοίκησης στις καθημερινές επαφές με τα στελέχη του Κύκλου αποτελούν ένα θετικό βήμα, που ενισχύει το διαμεσολαβητικό έργο της Αρχής.

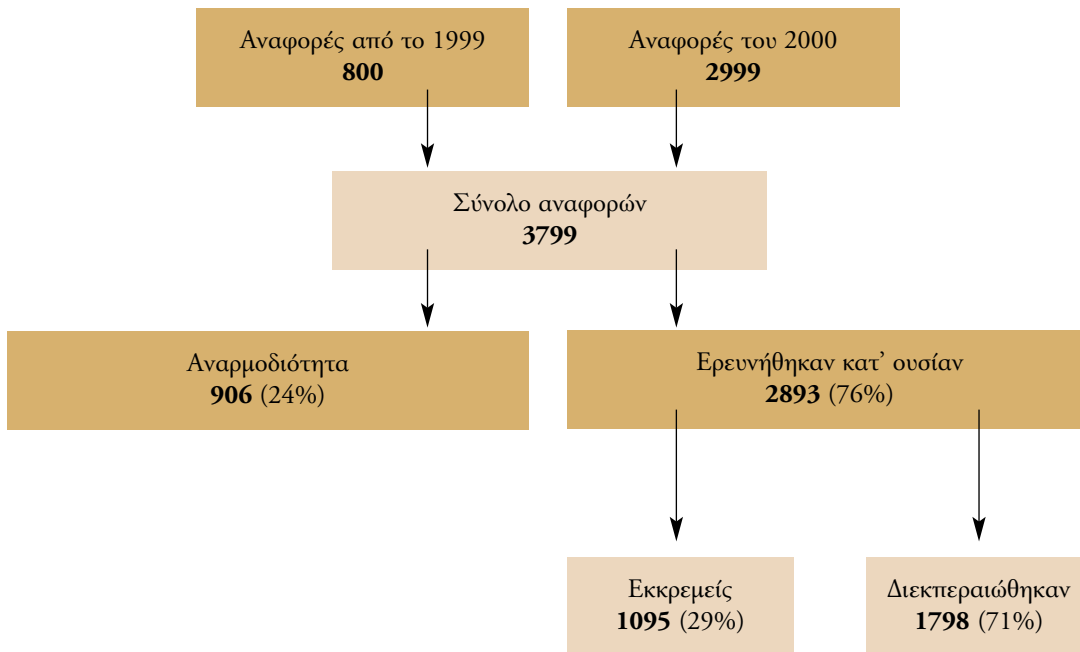
Ενδεικτικό παράδειγμα τυπικής συνεργασίας στοιχειοθετεί η ανταπόκριση του Ιδρύματος Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΙΚΑ) τόσο σε επίπεδο κεντρικής διοίκησης όσο και τοπικών υποκαταστημάτων, καθώς και του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους (ΓΛΚ) σε αιτήματα του Κύκλου για παροχή πληροφοριών. Θετική σε σύγκριση με τα έτη 1998 και 1999 ήταν επίσης η στάση των υπηρεσιών του Υπουργείου Υγείας, οι οποίες απάντησαν στα έγγραφα του Κύκλου Κοινωνικής Προστασίας και σε ορισμένες, ολιγάριθμες, περιπτώσεις συνέβαλαν στην επίλυση των υποθέσεων των πολιτών.

Βελτιωμένη, τέλος, υπήρξε και η συνεργασία τόσο με τους προέδρους όσο και με τις διοικητικές υπηρεσίες των νοσοκομείων. Η συνεργασία αυτή είχε αντικείμενο σοβαρές υποθέσεις που αφορούσαν θέματα κακοδιοίκησης, παραβιάσεις των δικαιωμάτων των ασθενών, προβλήματα κατά την άσκηση της ιατρικής και ζητήματα διοίκησης και διαχείρισης των νοσοκομειακών μονάδων.

Εν τούτοις, δεν ήταν λίγες οι περιπτώσεις όπου ο Συνήγορος του Πολίτη διαπίστωσε απροθυμία της διοίκησης, ακόμη και προβολή εμποδίων κατά το στάδιο της τυπικής και της ουσιαστικής συνεργασίας. Ως χαρακτηριστικό παράδειγμα αναφέρεται η Γενική Γραμματεία Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΓΓΚΑ) του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, στην οποία η Αρχή απευθύνθηκε επανειλημμένα, ζητώντας είτε την άσκηση ελέγχου και εποπτείας σε ορισμένους προβληματικούς φορείς κοινωνικής ασφάλισης είτε την αντιμετώπιση ζητημάτων ιδιαίτερης κοινωνικής σημασίας. Εκτός από ελάχιστες εξαιρέσεις, όπως η αντιμετώπιση του θέματος των πολιτικών προσφύγων (βλ. παρα-

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Ε.2.1

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΕΙΚΟΝΑ ΤΗΣ ΚΙΝΗΣΗΣ ΤΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 2000

πάνω, 2.1.1), οι οποίες απασχόλησαν τον ίδιο τον Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, παρατηρήθηκε το φαινόμενο τα έγγραφα του Συνηγούρου του Πολίτη να απαντώνται από τη ΓΓΚΑ με μεγάλη καθυστέρηση, ενώ σε πολλές περιπτώσεις, οι απαντήσεις στις προτάσεις της Αρχής δεν είχαν ουσιαστικό χαρακτήρα. Διαφάνηκε μάλιστα μια πρακτική τυποποίησης των απαντήσεων, οι οποίες στερούνταν ουσιαστικής αιτιολόγησης, παρά το γεγονός ότι οι προτάσεις της Αρχής ήταν αιτιολογημένες και τεκμηριωμένες. Επίσης, σε συγκεκριμένες περιπτώσεις που ασφαλιστικοί οργανισμοί ανταποκρίθηκαν θετικά σε προτάσεις της Αρχής και εισηγήθηκαν στη ΓΓΚΑ την επίλυση θεμάτων, η απάντηση της ΓΓΚΑ υπήρξε τυποποιημένη και περιορίστηκε στη φράση «η επίλυση δεν αντιμετωπίζεται προς το παρόν». Σε άλλες πάλι περιπτώσεις η επίλυση συγκεκριμένων ζητημάτων παραπέμφθηκε στην αναμόρφωση του ασφαλιστικού συστήματος, χωρίς όμως την ανάληψη συγκεκριμένης δέσμευσης για αντίστοιχη νομοθετική πρωτοβουλία.

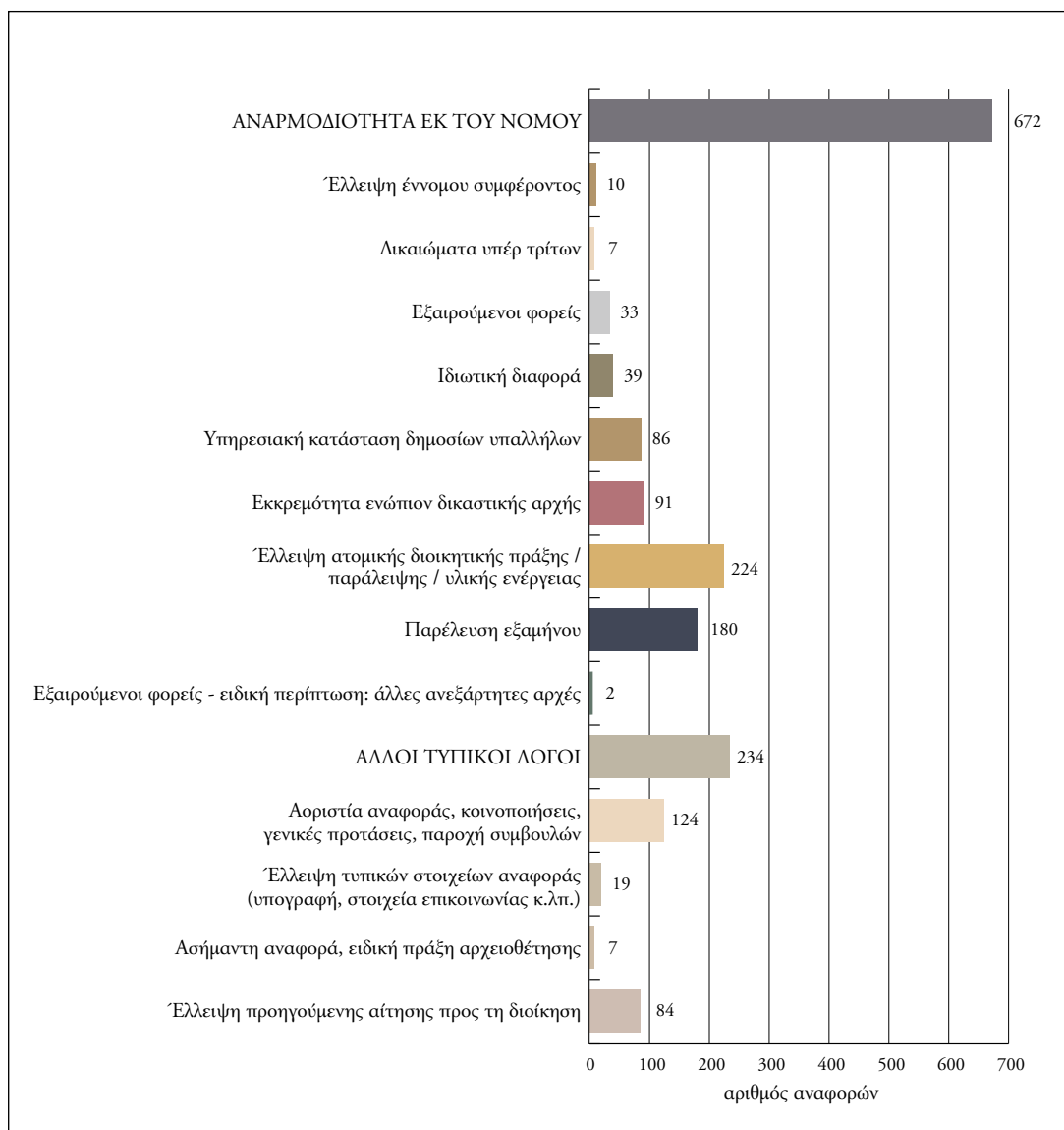
Ανάλογη απροθυμία συνεργασίας με την Αρχή διαπιστώθηκε και με το Ταμείο Συντάξεων Μηχανικών και Εργοληπτικών Δημοσίων Έργων (ΤΣΜΕΔΕ), ιδιαίτερα με το Τμήμα Εισφορών, με το οποίο η τηλεφωνική επικοινωνία ήταν εντελώς αδύνατη. Το ίδιο φαινόμενο παρατηρήθηκε με τις υπηρεσίες του Οργανισμού Ασφάλισης Ελευθέρων

Επαγγελματιών (ΟΑΕΕ) και με ορισμένες διευθύνσεις του Οργανισμού Γεωργικών Ασφαλίσεων (ΟΓΑ). Παρόμοια στάση επέδειξε και το Κεντρικό Συμβούλιο Υγείας (ΚΕΣΥ), το οποίο καθυστέρουσε υπερβολικά να απαντήσει στα έγγραφα του Συνηγούρου του Πολίτη, ενώ στην πλειονότητα των περιπτώσεων οι απαντήσεις του ήταν σύντομες, τυπικές, ανεπαρκώς αιτιολογημένες ή αναίτιολογητες. Συχνά δε διαβιβάζονταν στην Αρχή μόνον οι γνωμοδοτήσεις των επιμέρους επιτροπών προς τον πρόεδρο του ΚΕΣΥ.

Εν τούτοις, η διοίκηση οφείλει να ανταποκρίνεται στις προτάσεις του Συνηγούρου του Πολίτη. Στις διατάξεις του άρθρου 4, παράγρ. 6 του Ν. 2477/1997 και του άρθρου 4, παράγρ. 4 του ΠΔ 273/1999 ορίζεται η υποχρέωση της διοίκησης να ενημερώνει την Αρχή για τις ενέργειές της σχετικά με την εφαρμογή των προτάσεων ή για τους λόγους που δεν επιτρέπεται η αποδοχή αυτών. Η άρνηση της διοίκησης να εφαρμόσει τις προτάσεις της Αρχής θα πρέπει να είναι επαρκώς αιτιολογημένη, γιατί η Αρχή έχει την ευχέρεια να δημοσιοποιεί το ζήτημα. Η εφαρμογή του κράτους δικαίου, που σύμφωνα με τον ιδρυτικό νόμο αποτελεί βασική αποστολή του Συνηγούρου του Πολίτη, επιβάλλει, εκτός από την τυπική, και την ουσιαστική συνεργασία της δημόσιας διοίκησης με την Αρχή, με γνώμονα τη λογική της επίλυσης των υποθέσεων των πολιτών.

ΓΡΑΦΗΜΑ Ε.2.1

ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΕΚΤΟΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ

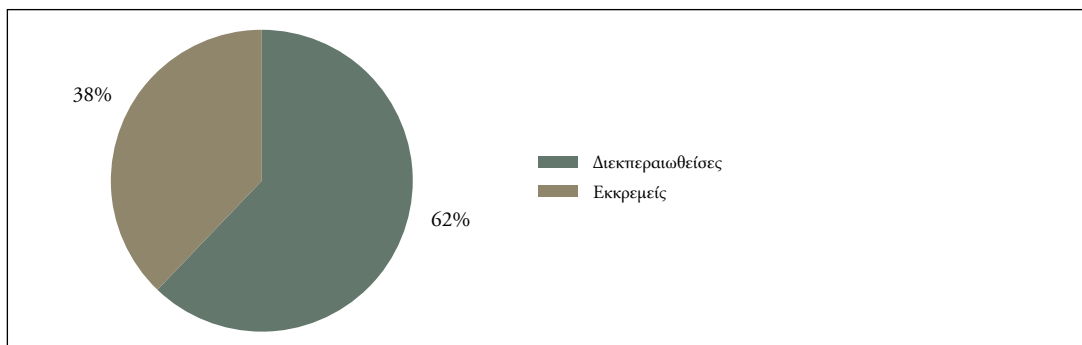
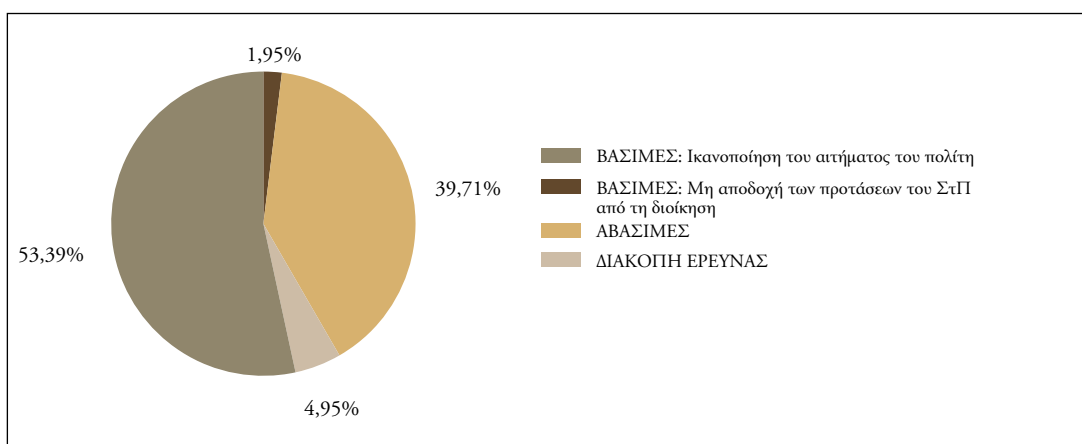
Μια άλλη πηγή προβλημάτων είναι η εμμονή φορέων της κοινωνικής διοίκησης, όπως το ΓΛΚ, το ΙΚΑ ή ο ΟΓΑ, στους οποίους δεν διαπιστώνεται συχνά παραβίαση της αρχής της τυπικής νομιμότητας, να ακολουθούν στενή γραμματική ερμηνευτική προσέγγιση των κανόνων δικαίου, χωρίς για παράδειγμα να λαμβάνονται υπόψη οι γενικές αρχές του δικαίου ή οι ιδιαιτερότητες συγκεκριμένων περιπτώσεων που δεν ήταν δυνατόν να προβλεφθούν νομοθετικά.

Ο θεσμικός ρόλος του Κύκλου Κοινωνικής Προστασίας του Συνηγόρου του Πολίτη δεν εξαντλείται στην απλή διεκπεραίωση των υποθέσεων, αλλά αποσκοπεί στη διαμόρφωση μιας νέας διοικητικής κουλτούρας με γνώμονα την ικανοποίηση των κοινωνικών δικαιωμάτων των πολιτών.

2.2 ΡΟΗ ΚΑΙ ΔΙΕΚΠΕΡΑΙΩΣΗ ΤΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ - ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

2.2.1 Σύνολο των αναφορών του 2000

Το έτος 2000 ο Κύκλος Κοινωνικής Προστασίας επεξεργάστηκε συνολικά 3799 αναφορές. Το σύνολο αυτό αντιστοιχεί στο 29,65% των αναφορών που διερεύνησε η Αρχή κατά το ίδιο χρονικό διάστημα. Από το σύνολο των αναφορών που αφορούν τον Κύκλο, οι 2999 υποβλήθηκαν μέσα στο 2000, ενώ στις υπόλοιπες 800 αναφορές η έρευνα που είχε αρχίσει το 1999 συνεχίστηκε το 2000. Από το σύνολο των 3799 αναφορών, 906 κρίθηκαν εκτός αρμοδιότητας, ενώ ερευνήθηκαν στην ουσία τους οι υπόλοιπες 2893. Από αυτές διεκπεραιώθηκαν οι

ΓΡΑΦΗΜΑ Ε.2.2**ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΠΟΥ ΕΡΕΥΝΗΘΗΚΑΝ ΚΑΤ' ΟΥΣΙΑΝ****ΓΡΑΦΗΜΑ Ε.2.3****ΕΚΒΑΣΗ ΤΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ ΠΟΥ ΕΡΕΥΝΗΘΗΚΑΝ ΤΟ 2000**

1798 (71%) μέσα στο 2000, ενώ οι υπόλοιπες 1095 (29%) βρίσκονταν σε εξέλιξη έως τις 31.12.2000 (βλ. Διάγραμμα Ε.2.1).

2.2.2 Εκτός αρμοδιότητας αναφορές

Το έτος 2000 σημειώθηκε μικρή αύξηση του αριθμού των αναφορών που κρίθηκαν εκτός αρμοδιότητας. Όπως προκύπτει από το Διάγραμμα Ε.2.1, 906 αναφορές τέθηκαν στο αρχείο λόγω αναρμοδιότητας που προέκυψε είτε από τον νόμο (672 αναφορές) είτε από έλλειψη άλλων τυπικών στοιχείων (234 αναφορές). Όπως φαίνεται και από το Γράφημα Ε.2.1, ο συχνότερος λόγος αναρμοδιότητας ήταν η έλλειψη ατομικής διοικητικής πράξης. Στις περιπτώσεις αυτές, ο πολίτης απευθύνεται στην Αρχή ζητώντας πληροφορίες ή εκφράζοντας ένα γενικό παράπονο δυσλειτουργίας, χωρίς να έχει προηγουμένως υποβάλει αίτηση στη διοίκηση. Επίσης, η παρέλευση εξαμήνου αναδεικνύεται και πάλι σε σημαντικό λόγο αναρμοδιότητας. Τέλος, ικανός αριθμός αναφορών χαρακτηρίστηκε εκτός αρμοδιότητας για άλλους τυπικούς λόγους, κυριότεροι των οποίων ήταν ότι οι αναφορές αυτές αποτελούσαν

απλές κοινοποιήσεις στην Αρχή ή ότι δεν περιείχαν συγκεκριμένο αίτημα, αλλά εξέφραζαν απλώς σκέψεις και γενικές διαπιστώσεις.

2.2.3 Αναφορές που ερευνήθηκαν κατ' ουσίαν

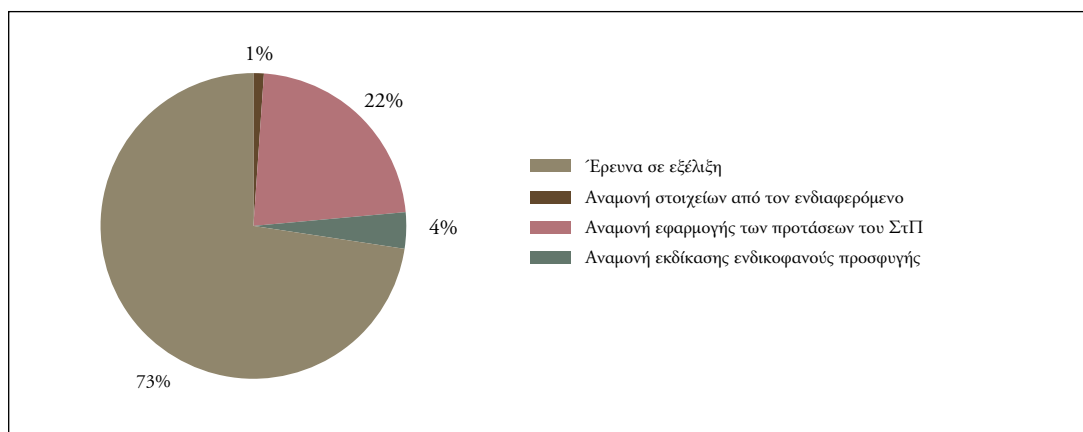
Όπως προκύπτει από το Γράφημα Ε.2.2, το έτος 2000 ο Κύκλος Κοινωνικής Προστασίας εξέτασε το περιεχόμενο 2893 αναφορών, από τις οποίες οι 1798 διεκπεραιώθηκαν, ενώ 1095 παρέμεναν εκκρεμείς στις 31.12.2000.

2.2.3.1 Διεκπεραιωθείσες αναφορές

Στην κατηγορία αυτή εντάσσονται οι 1798 υποθέσεις που έπειτα από ουσιαστική έρευνα τέθηκαν στο αρχείο μέσα στο 2000. Η διεκπεραίωση, ωστόσο, της έρευνας έλαβε διάφορες μορφές. Για έναν μικρό αριθμό υποθέσεων (89) η έρευνα διακόπηκε σε προχωρημένο στάδιο, χωρίς να καταλήξει σε πόρισμα. Πρόκειται για περιπτώσεις διακοπής της έρευνας είτε λόγω αιτήματος που υπέβαλε ο πολίτης (ρητή ανάκληση της αναφοράς κ.λπ. - 51 αναφορές) είτε

ΓΡΑΦΗΜΑ Ε.2.4

ΕΚΚΡΕΜΕΙΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΣΤΙΣ 31.12.2000

λόγω επιγενόμενης αναρμοδιότητας της Αρχής (π.χ. προσφυγή σε δικαστήρια - 38 αναφορές).

Σε 995 περιπτώσεις (55,34%), το αίτημα του πολίτη κρίθηκε βάσιμο, ενώ σε 714 περιπτώσεις (39,71%) κρίθηκε αβάσιμο (βλ. Γράφημα Ε.2.3).

Συγκεκριμένα, σε 960 βάσιμες αναφορές πολιτών (53,39%), η παρέμβαση του Συνηγόρου του Πολίτη είχε θετική έκβαση, ενώ σε μικρό αριθμό βάσιμων υποθέσεων (1,95% - 35 αναφορές) οι προτάσεις της Αρχής δεν έγιναν αποδεκτές από τη διοίκηση, με αποτέλεσμα να μην ικανοποιηθεί το αίτημα του πολίτη. Στο μεγαλύτερο μέρος των υποθέσεων που κρίθηκαν βάσιμες και επιλύθηκαν υπέρ του πολίτη χρησιμοποιήθηκε η διαδικασία της «απλής διαμεσολάβησης». Ο όρος αυτός σημαίνει είτε την ανταλλαγή τηλεφωνικής ή έγγραφης επικοινωνίας μεταξύ του Κύκλου, της διοίκησης και του πολίτη (554 περιπτώσεις), είτε την παροχή πληροφοριών και συμβουλών στον πολίτη, που οδήγησαν τελικά στην επίλυση της υπόθεσής του (99 περιπτώσεις).

Εξίσου, όμως, σημαντικός είναι και ο αριθμός των υποθέσεων που επιλύθηκαν ύστερα από προσεκτική έρευνα και σύνταξη σχετικού πορίσματος, το οποίο υιοθετήθηκε από τη διοίκηση και οδήγησε στην ικανοποίηση του αιτήματος των πολιτών (232 υποθέσεις).

Σε 714 περιπτώσεις οι αναφορές των πολιτών τέθηκαν στο αρχείο ως αβάσιμες, αφού ύστερα από σχετική έρευνα διαπιστώθηκε είτε ότι η διοίκηση ενήργησε σύννομα είτε ότι το αίτημα του πολίτη ήταν μεν εύλογο, πλην όμως η ανεπάρκεια της νομοθεσίας ή τα τυχόν νομοθετικά κενά δεν καθιστούσαν δυνατή την ικανοποίησή του. Στην ίδια κατηγορία των αβάσιμων αναφορών εντάσσονται και 27 υποθέσεις στις οποίες η διοίκηση ενήργησε εντός των ορίων της διακριτικής της ευχέρειας, καθώς και 6 υποθέσεις στις οποίες διαπιστώθηκε

ότι ο πολίτης απέκρυψε στοιχεία της υπόθεσης από την Αρχή.

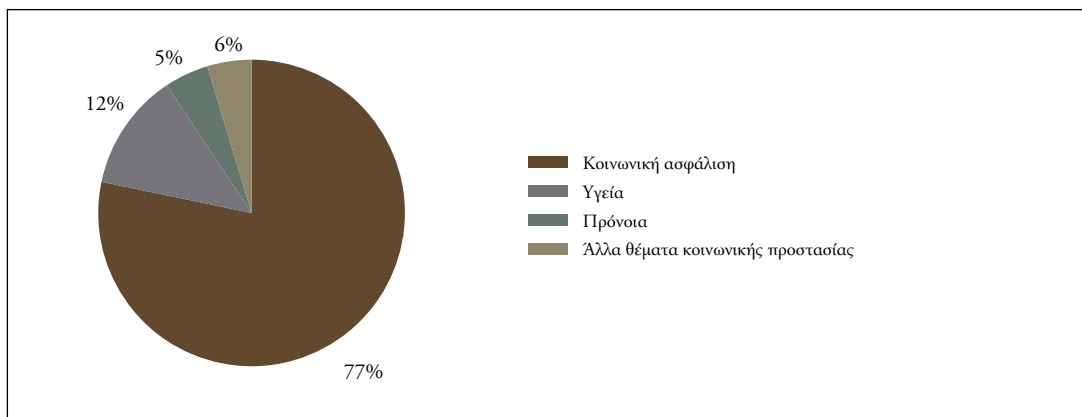
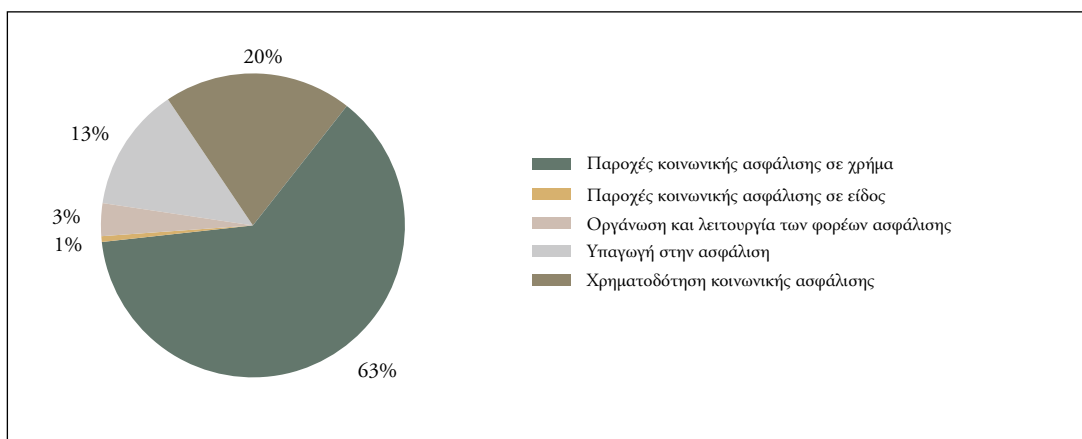
2.2.3.2 Εκκρεμείς αναφορές

Στις 31.12.2000 παρέμεναν εκκρεμείς 1095 υποθέσεις (29%) του Κύκλου Κοινωνικής Προστασίας. Η διερεύνηση των υποθέσεων αυτών συνεχίζεται το έτος 2001.

Όπως φαίνεται αναλυτικότερα στο Γράφημα Ε.2.4, το μεγαλύτερο μέρος των εκκρεμών αναφορών (795 περιπτώσεις ή το 73%) αφορά υποθέσεις για τις οποίες ο Συνήγορος του Πολίτη δεν έχει ακόμη ολοκληρώσει την έρευνα και δεν έχει καταλήξει στη σύνταξη σχετικού πορίσματος. Στις υποθέσεις αυτές περιλαμβάνονται αναφορές που υποβλήθηκαν μέσα στον Νοέμβριο και τον Δεκέμβριο του 2000, καθώς και υποθέσεις που λόγω του σύνθετου χαρακτήρα τους απαιτούσαν χρονοβόρα διαδικασία έρευνας και συλλογής στοιχείων, η οποία δεν ήταν δυνατόν να ολοκληρωθεί έως το τέλος του 2000. Σε αυτόν τον αριθμό των υποθέσεων περιλαμβάνονται και 70 υποθέσεις για τις οποίες στις 31.12.2000 είχε ολοκληρωθεί η διαδικασία έρευνας και απέμεινε εκκρεμής μόνον η σύνταξη του σχετικού πορίσματος.

Σε 246 υποθέσεις (22%) ο Συνήγορος του Πολίτη είχε συντάξει πόρισμα ή είχε υποβάλει τις εισηγήσεις του προς την αρμόδια υπηρεσία και ανέμενε την αντίδρασή της.

Επίσης, στις 31.12.2000 παρέμεναν εκκρεμείς 42 υποθέσεις (4%) για τις οποίες είχε ανασταλεί η σχετική έρευνα κατ' εφαρμογήν της διάταξης του άρθρου 4, παράγρ. 3 του Ν. 2477/1997, που αφορά την εκδίκαση ενδικοφανών προσφυγών και εμποδίζει την παρέμβαση της Αρχής έως ότου αποφανθεί το αρμόδιο όργανο ή παρέλθει τρίμηνο από την υποβολή τους.

ΓΡΑΦΗΜΑ Ε.2.5**ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΤΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ****ΓΡΑΦΗΜΑ Ε.2.6****ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ**

Τέλος, 12 περιπτώσεις (1%) παρέμεναν εκκρεμείς γιατί αναμενόταν συμπληρωματικά στοιχεία από τον ενδιαφερόμενο.

2.3 ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ**2.3.1 Κατανομή των αναφορών ανά θεματικές ενότητες και φορείς**

Όπως φαίνεται από το Γράφημα Ε.2.5, η πλειονότητα των αναφορών που εξετάστηκαν από τον Κύκλο Κοινωνικής Προστασίας μέσα στο 2000 αφορούσε τη θεματική ενότητα της κοινωνικής ασφάλισης. Συγκεκριμένα, από το σύνολο των 2999 αναφορών που δέχθηκε ο Κύκλος Κοινωνικής Προστασίας, το 77% (2300 αναφορές) ανάγεται σε θέματα κοινωνικής ασφάλισης, το 12% (365 αναφορές) σε θέματα υγείας, το 5% (137 αναφορές) σε θέματα πρόνοιας και το υπόλοιπο 6% (197 αναφορές) σε γενικότερα θέματα κοινωνικής προστασίας.

Σχετικά με τους φορείς και τα ποσοστά που

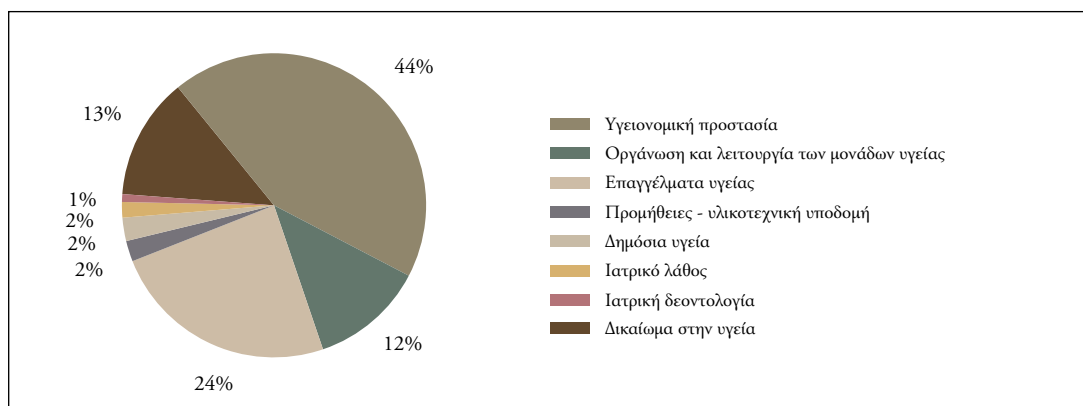
αναλογούν σε αυτούς η ανάλυση γίνεται με κριτήριο τις θεματικές κατηγορίες στις οποίες ανήκουν.

2.3.1.1 Κοινωνική ασφάλιση

Όπως προκύπτει από το Γράφημα Ε.2.6, το σύνολο των αναφορών που υποβλήθηκαν στον Συνήγορο του Πολίτη και αφορούν την κοινωνική ασφάλιση (2999 αναφορές) κατανέμεται στις εξής θεματικές κατηγορίες: υπαγωγή στην ασφάλιση (304 αναφορές), χρηματοδότηση κοινωνικής ασφάλισης (461 αναφορές), παροχές κοινωνικής ασφάλισης σε χρήμα (1441 αναφορές), παροχές κοινωνικής ασφάλισης σε είδος (14 αναφορές) και οργάνωση και λειτουργία φορέων ασφάλισης (80 αναφορές).

Η έννοια της υπαγωγής στην ασφάλιση περιλαμβάνει:

- την έναρξη και τη λήξη του ασφαλιστικού δεσμού,
- το είδος της έννομης σχέσης (κύρια ασφάλιση, επικουρική, πολλαπλή και τυπική), και

ΓΡΑΦΗΜΑ Ε.2.7**ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΥΓΕΙΑΣ**

• τη διάρκεια του ασφαλιστικού δεσμού (πραγματική ασφάλιση, πλασματική, προαιρετική και διαδοχική).

Στην κατηγορία της χρηματοδότησης της κοινωνικής ασφάλισης εντάσσονται:

- οι εργοδοτικές εισφορές,
- η βεβαίωση εισφορών,
- η καταβολή εισφορών,
- η επιστροφή αχρεωστήτως καταβληθεισών εισφορών, και
- οι συνέπειες παραβάσεων κατά την καταβολή εισφορών.

Στις παροχές κοινωνικής ασφάλισης σε χρήμα ανήκουν:

- οι κάθε είδους συνταξιοδοτικές παροχές (συντάξεις γήρατος, αναπηρίας, θανάτου, διακινούμενων εργαζομένων κ.ά.),
- τα επίδομα (ασθενείας, μητρότητας, τετραπληγίας, ανεργίας κ.ά.), και
- το επίδομα κοινωνικής αλληλεγγύης συνταξιούχων (ΕΚΑΣ), το οποίο ωστόσο αποτελεί σύνθετη παροχή κοινωνικής ασφάλισης.

Οι παροχές κοινωνικής ασφάλισης σε χρήμα αναδείχθηκαν στη σημαντικότερη κατηγορία, αφού από το σύνολο των 2300 αναφορών που σχετίζονται με την κοινωνική ασφάλιση, οι 1441 αφορούσαν παροχές σε χρήμα. Ειδικότερα, από το σύνολο των αναφορών της κατηγορίας αυτής, η πλειονότητα σχετιζόταν με συντάξεις (1246 αναφορές), ενώ οι υπόλοιπες 195 αφορούσαν επίδομα. Η ιδιαίτερη βαρύτητα των συντάξεων παραπέμπει ευθέως στα σοβαρά προβλήματα των ασφαλιστικών οργανισμών και του ασφαλιστικού συστήματος εν γένει.

Συγκεκριμένα, από το σύνολο των αναφορών που ερευνήθηκαν κατ' ουσίαν, 795 αφορούσαν προβλήματα σχετικά με συντάξεις γήρατος, 136 με συντάξεις αναπηρίας, 69 με συντάξεις εθνικής αντίστασης, 67 με εφάπαξ και μερίσματα, 64 με συντάξεις διακινούμενων εργαζομένων, 15 με τμητικές

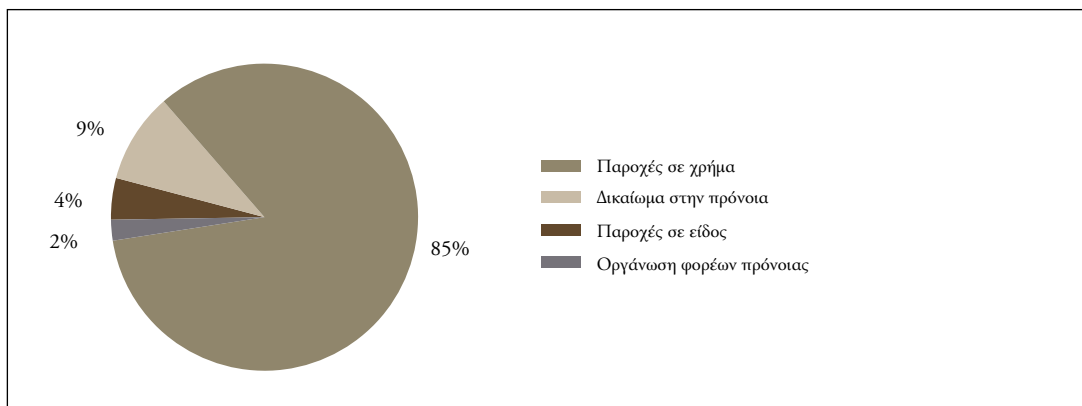
συντάξεις και 12 με συντάξεις ανασφάλιστου υπερήλικα. Είναι αξιοσημείωτο ότι από όλες τις κατηγορίες συντάξεων οι 267 αναφορές σχετίζονταν με συντάξεις διαδοχικής ασφάλισης. Σχετικά με τα θέματα ασφάλισης, 195 πολίτες προσέφυγαν στην Αρχή επικαλούμενοι προβλήματα με τα επίδομα. Ειδικότερα, 54 αναφορές σχετίζονταν με το ΕΚΑΣ, 36 με το επίδομα οικογενειακών βαρών, 25 με το επίδομα τετραπληγίας-παραπληγίας, 13 με το επίδομα ασθενείας, 12 με το επίδομα ανεργίας, 9 με το επίδομα τοκετού, 10 με το επίδομα γάμου, 7 με έξοδα κηδείας και 26 με διάφορα άλλα επίδομα που χορηγούν οι ασφαλιστικοί οργανισμοί. Επισημαίνεται επίσης ότι ο Συνήγορος του Πολίτη εξακολουθεί να δέχεται αναφορές που σχετίζονται με το επίδομα τετραπληγίας-παραπληγίας. Το θέμα απασχόλησε την Αρχή από τους πρώτους μήνες της λειτουργίας της, ενώ σχετική πρόταση για νομοθετική ρύθμιση συμπεριλήφθηκε στην *Ετήσια έκθεση 1999*. Η αρμόδια υπηρεσία ενημέρωσε τον Συνήγορο του Πολίτη ότι εξετάζει το ζήτημα, χωρίς να παράσχει περισσότερες διευκρινίσεις.

2.3.1.2 Υγεία

Σε σύνολο 365 αναφορών που αφορούν θέματα υγείας, οι 158 σχετίζονται με την υγειονομική προστασία. Διευκρινίζεται ότι η κάλυψη της ασθένειας από τους ασφαλιστικούς φορείς και κατά συνέπεια οι κοινωνικοασφαλιστικές παροχές σε είδος (υγειονομική περίθαλψη) εντάσσονται στη θεματική της υγείας. Σημαντικός αριθμός αναφορών (88) σχετίζεται με προβλήματα των επαγγελματιών υγείας και ιδίως με τις προσλήψεις των ιατρών από φορείς παροχής υγειονομικών υπηρεσιών (ασφαλιστικά ταμεία, νοσηλευτικές μονάδες) και τις κρίσεις των ιατρών κλάδου του ΕΣΥ. Εξάλλου, 47 αναφορές άπτονται της παραβίασης του δικαιώματος στην υγεία και συγκεκριμένα των δικαιωμάτων των χρη-

ΓΡΑΦΗΜΑ Ε.2.8

ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

στών των υπηρεσιών υγείας, ενώ 44 αφορούν θέματα που συνδέονται με την οργάνωση και τη λειτουργία των μονάδων υγείας. Τα αντίστοιχα ποσοστά απεικονίζονται στο Γράφημα Ε.2.7, όπου περιέχονται και τα ποσοστά των υπόλοιπων υποκατηγοριών της θεματικής της υγείας.

Το κύριο συμπέρασμα από το Γράφημα αυτό είναι ότι το μεγαλύτερο μέρος των αναφορών που θίγουν θέματα υγείας αφορά παροχές σε είδος και ειδικότερα σε υγειονομική προστασία, η οποία περιλαμβάνει την ιατρική, νοσοκομειακή και φαρμακευτική περίθαλψη. Οι υποθέσεις υγειονομικής προστασίας στην Ελλάδα αναδεικνύουν προβλήματα κυρίως στην ιατρική περίθαλψη (60 αναφορές σε σύνολο 158) και επιβεβαιώνουν την ανεπάρκεια του πλαισίου της διοικητικής οργάνωσης και λειτουργίας της πρωτοβάθμιας περίθαλψης – τα ιατρεία του ΙΚΑ, τα κέντρα υγείας και τα εξωτερικά ιατρεία των νοσοκομείων. Όσον αφορά την υγειονομική προστασία στο εξωτερικό, το πρόβλημα εντοπίζεται στη νοσοκομειακή περίθαλψη. Σε αυτές τις περιπτώσεις ο ασφαλισμένος ζητάει από το ασφαλιστικό ταμείο να εγκρίνει τη μετάβαση και τη νοσηλεία του στο εξωτερικό (τις πιο πολλές φορές σε κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης). Οι υποθέσεις αυτές αφορούν όλους σχεδόν τους ασφαλιστικούς οργανισμούς, εμφανίζονται όμως με ιδιαίτερη συχνότητα στο ΤΕΒΕ, στο ΤΣΜΕΔΕ και στο ΙΚΑ. Επίσης, σημαντικός αριθμός αναφορών προέρχεται από ιατρούς και συνδέεται με τις προσλήψεις τους στα ιατρεία των ασφαλιστικών ταμείων, καθώς και με τις κρίσεις για την κάλυψη θέσεων κλάδου του ΕΣΥ. Οι διαπιστώσεις, που προκύπτουν από την υποβολή και τη διερεύνηση των αναφορών της κατηγορίας αυτής, αναδεικνύουν τη νοσηρότητα των σχετικών συστημάτων επιλογής και υποδεικνύουν την αναγκαιότητα τόσο για δημιουργία ενιαίου φορέα υγείας, στον οποίο η πρόσβαση των ιατρών θα διασφαλίζεται από διαφανείς διαδικασίες, όσο και για την ενίσχυση του

διοικητικού πλέγματος του ΕΣΥ, με σκοπό τη στελέχωση του με επιστήμονες επαρκών προσόντων και τη γενικότερη αναβάθμισή του. Τέλος, αξίζει να επισημανθεί ο σημαντικός πλέον αριθμός αναφορών που συνδέονται με τα δικαιώματα των χρηστών των υπηρεσιών υγείας, καθώς και των αναφορών που σχετίζονται με ιατρικά λάθη και με την παραβίαση των κανόνων δεοντολογίας στους δημόσιους χώρους υγείας. Στις υποθέσεις αυτές αρμόδιοι να διασφαλίσουν τα θιγόμενα δικαιώματα είναι οι πρόεδροι των νοσοκομείων και το Υπουργείο Υγείας.

2.3.1.3 Πρόνοια

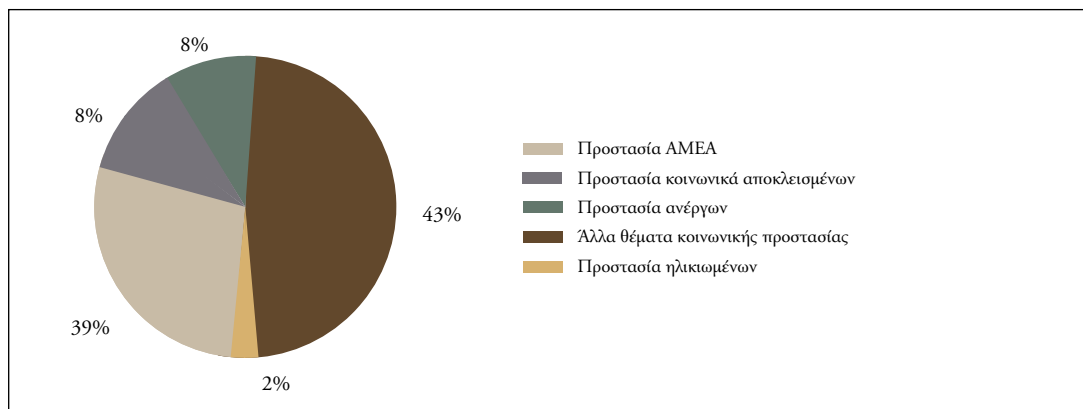
Στον τομέα της πρόνοιας, το σύνολο των αναφορών που εξετάστηκαν από τον Κύκλο Κοινωνικής Προστασίας ανήλθε σε 137, από τις οποίες οι 115, δηλαδή ποσοστό 85%, εστιάζονται στη θεματική των παροχών σε χρήμα (βλ. Γράφημα Ε.2.8).

Το υψηλό αυτό ποσοστό οφείλεται τόσο στην έλλειψη άλλων πολιτικών αποκατάστασης, δηλαδή στην εξάντληση της προνοιακής πολιτικής στις χρηματικές παροχές (επιδόματα), όσο και στις διογκούμενες διοικητικές αγκυλώσεις που αφορούν τις προϋποθέσεις χορήγησης ή διακοπής των προνοιακών επιδομάτων.

Αναλυτικότερα, και αυτό το έτος, το μεγαλύτερο ποσοστό των αναφορών που αφορά παροχές σε χρήμα σχετίζεται με τη χορήγηση των πολυτεχνικών επιδομάτων (51 αναφορές) και την έκτακτη οικονομική ενίσχυση που χορηγείται από τις διευθύνσεις πρόνοιας (40 αναφορές).

2.3.1.4 Γενικότερα θέματα κοινωνικής προστασίας

Στην κατηγορία αυτή εντάσσονται αναφορές που, σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγρ. 1 του ΠΔ 273/1999, εμπίπτουν στην αρμοδιότητα του Κύκλου και

ΓΡΑΦΗΜΑ Ε.2.9**ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ**

αφορούν ευαίσθητες κοινωνικές ομάδες που χρήζουν ιδιαίτερης προστασίας.

Όπως προκύπτει από το Γράφημα Ε.2.9, το μεγαλύτερο ποσοστό των αναφορών αυτής της κατηγορίας αφορούσε θέματα προστασίας των ατόμων με ειδικές ανάγκες (ΑΜΕΑ), καθώς και ειδικότερα ζητήματα πρόσβασης στην απασχόληση και την εκπαίδευση, θέματα φοροαπαλλαγών, εξασφάλισης ομαλών συνθηκών διαβίωσης και ιδιαίτερων παροχών σε χρήμα και σε είδος (76 αναφορές). Το γεγονός αυτό αναδεικνύει την ύπαρξη προβλημάτων στον χώρο των δικαιωμάτων των ΑΜΕΑ, αλλά και τη συγκριτικά με άλλες ευαίσθητες κοινωνικές ομάδες αυξημένη συνειδητοποίηση των δικαιωμάτων τους.

Τα θέματα προστασίας των ανέργων απασχόλησαν σε μικρό σχετικά ποσοστό τον Κύκλο Κοινωνικής Προστασίας, καθώς το μεγαλύτερο μέρος αυτών των αναφορών συνδέονταν με τη συμμετοχή των ενδιαφερομένων σε προγράμματα απασχόλησης, για τα οποία αρμόδιος είναι ο Κύκλος Σχέσεων Κράτους-Πολίτη. Αντίθετα, μικρός εμφανίζεται ο αριθμός των αναφορών που αφορούσε θέματα προστασίας των κοινωνικά αποκλεισμένων (16 αναφορές), των παιδιών (15 αναφορές) και των ηλικιωμένων (4 αναφορές). Ο χαμηλός αυτός αριθμός αναφορών πιθανόν υποδηλώνει ότι οι κοινωνικές αυτές ομάδες τείνουν να συνδέουν τα σημαντικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν κατ'εξοχήν με φορείς κοινωνικής ασφάλισης, υγείας και κυρίως πρόνοιας, αδυνατώντας να εκτιμήσουν επαρκώς τις υπηρεσίες που τους παρέχουν φορείς προστασίας δικαιωμάτων, όπως ο Συνήγορος του Πολίτη, και κατά συνέπεια προσφεύγουν σε αυτούς σε ιδιαίτερα χαμηλά ποσοστά.

2.3.2 Γεωγραφική κατανομή των εμπλεκόμενων φορέων

Στο Γράφημα Ε.2.10 καταγράφονται οι κυριότεροι φορείς κατά των οποίων προσέφυγαν οι πολίτες.

Όπως φαίνεται, οι περισσότερες αναφορές (947) αφορούσαν το ΙΚΑ. Ακολουθούν ο ΟΓΑ (359 αναφορές), ο ΟΑΕΕ (πρώην ΤΣΑ, ΤΕΒΕ, ΤΑΕ) με 292 αναφορές, το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους (225 αναφορές), το τέως ΕΤΕΜ (270), το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας (98), διάφορα νοσηλευτικά ιδρύματα (85), ο ΟΑΕΔ (63), το ΤΣΜΕΔΕ (38), το ΝΑΤ (36), η ΓΓΚΑ (36), το ΤΠΔΥ (32) και το ΤΣΑΥ (24).

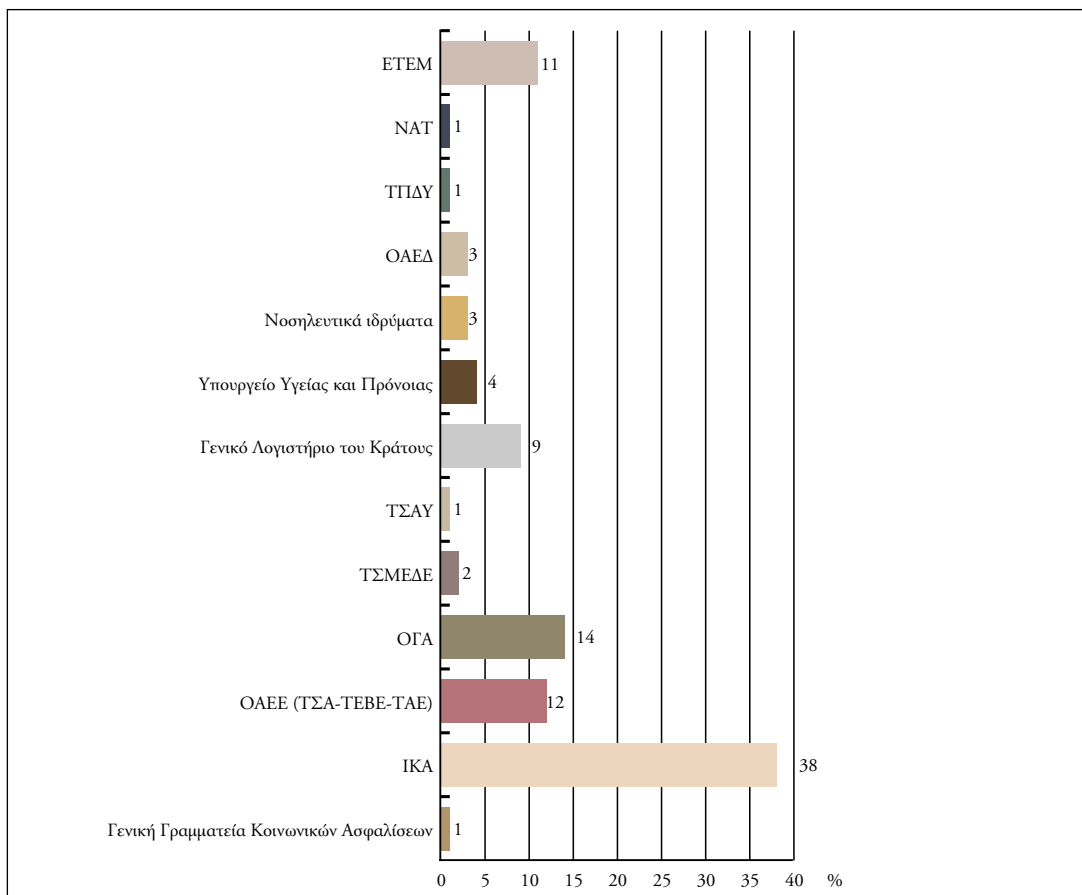
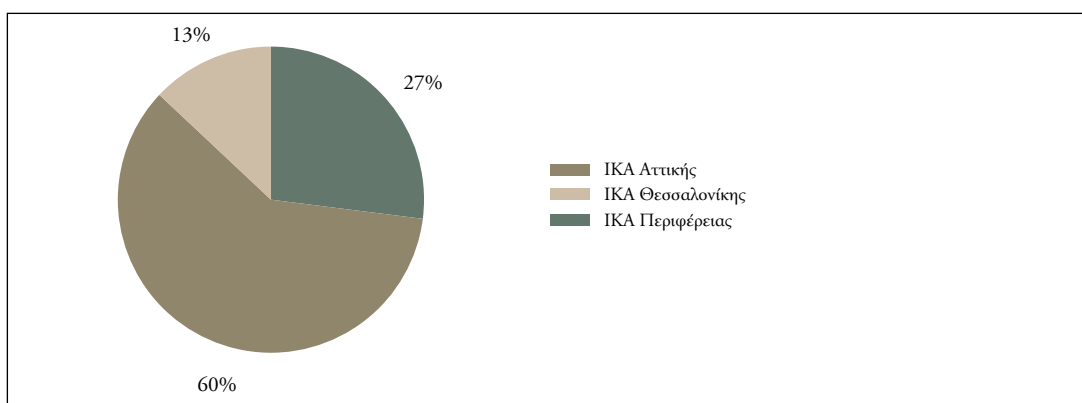
Εξίσου σημαντικό είναι το γεγονός ότι, όπως προκύπτει από το Γράφημα Ε.2.11, το ΙΚΑ εμφανίζει προβλήματα σε ολόκληρη την επικράτεια. Το 60% του συνόλου των αναφορών της κατηγορίας αυτής αφορούσαν τα υποκαταστήματα του ΙΚΑ στην Αττική, το 13% τα υποκαταστήματα του ΙΚΑ Θεσσαλονίκης και το 27% τα υποκαταστήματα του Ιδρύματος στην περιφέρεια.

Τέλος, όπως επισημάνθηκε και στην *Ετήσια έκθεση 1999*, οι περισσότεροι φορείς που εμπλέκονται σε αναφορές πολιτών είναι εγκατεστημένοι στην περιοχή της Αττικής.

2.3.3 Γεωγραφική προέλευση πολιτών

Στον Χάρτη Ε.2.1 απεικονίζεται η προέλευση των πολιτών που προσέφυγαν στον Συνήγορο του Πολίτη: το 97,8% των πολιτών προέρχεται από την Ελλάδα, ενώ ένα ποσοστό 2,2% είναι Έλληνες που διαμένουν στο εξωτερικό.

Όπως ήδη επισημάνθηκε και στην *Ετήσια έκθεση 1999*, η πλειονότητα των πολιτών που απευθύνθηκαν στον Συνήγορο του Πολίτη κατοικεί στην Αττική (48,5%), ένα μικρό ποσοστό στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας (17,8%), ενώ από τις υπόλοιπες περιφέρειες της Ελλάδας η συμμετοχή των πολιτών στις αναφορές είναι πολύ περιορισμένη. Σημειώνεται ότι στην Αττική διαμένει το 34,4% του συνολικού πληθυσμού της Ελλάδας (απογραφή 1991 της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλά-

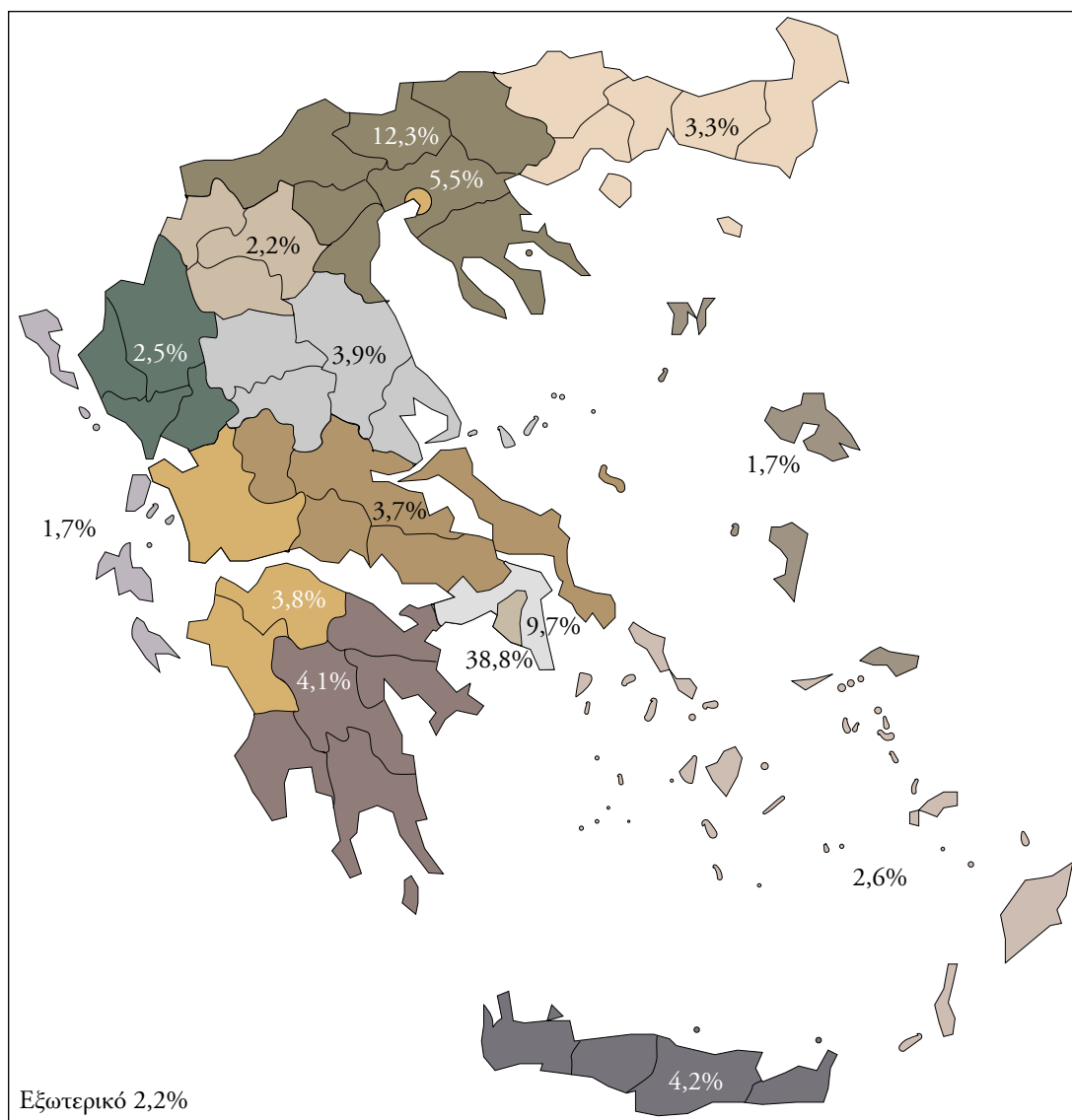
ΓΡΑΦΗΜΑ Ε.2.10**ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΟΙ ΦΟΡΕΙΣ****ΓΡΑΦΗΜΑ Ε.2.11**

δος), ενώ στην Περιφέρεια της Κεντρικής Μακεδονίας το 16,8% του συνολικού πληθυσμού της χώρας.

2.4 ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ

Η εμπειρία του Κύκλου Κοινωνικής Προστασίας κατά το έτος 2000 συνδέεται με τον τρόπο λει-

τουργίας, την οργάνωση και την πρακτική που ακολουθούν οι φορείς κοινωνικής διοίκησης. Οι αναφορές των πολιτών, αλλά κυρίως η έρευνα των υποθέσεων, ανέδειξαν προβλήματα που συγκεντρώνουν γενικότερο ενδιαφέρον και συνδέονται τόσο με διοικητικές αγκυλώσεις, νομοθετικά κενά και οργανωτικές παραλείψεις όσο και με παγιωμένες νοοτροπίες που επιδρούν αρνητικά στην

ΧΑΡΤΗΣ Ε.2.1**ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ ΤΩΝ ΑΝΑΦΕΡΟΜΕΝΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ**

καθημερινή εργασία των δημοσίων υπαλλήλων.

Τα προβλήματα διοικητικής δράσης που διαπιστώθηκαν από τον Κύκλο παίρνουν τις ακόλουθες μορφές (βλ. Γράφημα Ε.2.12):

- α) κακοδιοίκηση (2.4.1),
- β) παραβίαση της αρχής της νομιμότητας (2.4.2), και
- γ) παραβίαση της αρχής της χρηστής διοίκησης (2.4.3).

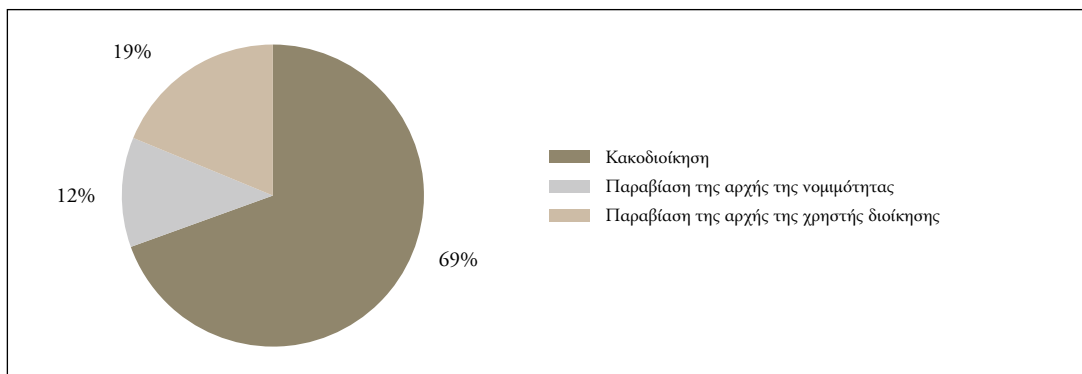
Επισημαίνεται ότι η παραπάνω διάκριση των προβλημάτων διοικητικής δράσης είναι αποτέλεσμα της ομαδοποίησης των επιμέρους προβλημάτων, όπως αυτά παρουσιάζονται στο Γράφημα Ε.2.13. Η διάκριση αυτή είναι σχετική, στον βαθμό που μια ενέργεια ή μια παράλειψη της διοίκησης μπορεί να εμπίπτει σε δύο ή περισσότερες κατηγορίες. Ωστό-

σο, για πρακτικούς λόγους κρίθηκε σκόπιμη η χρήση της τριμερούς αυτής κατανομής, ώστε να είναι δυνατός ο σχηματισμός συνολικής εικόνας για τις διαπιστώσεις που προέκυψαν από την έρευνα των αναφορών.

Στη συνέχεια θα παρουσιαστεί η καταγραφή των επιμέρους προβλημάτων διοικητικής δράσης που διαπιστώθηκαν στους κυριότερους φορείς που εμπλέκονται με τη δράση του Κύκλου.

2.4.1 Κακοδιοίκηση

Όπως φαίνεται από το Γράφημα Ε.2.12, από το σύνολο των υποθέσεων στις οποίες διαπιστώθηκε πρόβλημα στη δράση της διοίκησης, το 69% συνδέεται με φαινόμενα κακοδιοίκησης. Η υπερβολική

ΓΡΑΦΗΜΑ Ε.2.12**ΜΟΡΦΕΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ**

αυτή εκπροσώπηση της κακοδιοίκησης αποτελεί φυσιολογική συνέπεια του γεγονότος ότι ο κύριος όγκος των υποθέσεων αφορά τη θεματική της κοινωνικής ασφάλισης, όπου εμφανίζονται σοβαρά φαινόμενα καθυστερήσεων και οργανωτικών δυσλειτουργιών.

Ενδεικτικά αναφέρεται ότι από τα προβλήματα διοικητικής δράσης που απεικονίζονται στο Γράφημα Ε.2.13, στην έννοια της κακοδιοίκησης περιλαμβάνονται τόσο η καθυστέρηση έκδοσης διοικητικής πράξης ή απάντησης σε έγγραφο αίτημα των πολιτών, η ελλιπής ή σε πολλές περιπτώσεις ανύπαρκτη ενημέρωση των πολιτών, η έλλειψη σαφήνειας και η κακή συμπεριφορά υπαλλήλων προς τους πολίτες, όσο και προβλήματα που αφορούν την οργάνωση και τη λειτουργία των φορέων. Ειδικότερα:

α) Η καθυστέρηση που παρατηρείται στην έκδοση διοικητικών πράξεων ή στην εκτέλεση υλικών ενεργειών αποτελεί το σημαντικότερο πρόβλημα που σχετίζεται με τη δράση των εμπλεκόμενων φορέων και συνδέεται με 516 υποθέσεις (ποσοστό 41%). Το υψηλό αυτό ποσοστό είναι άμεση συνάρτηση του γεγονότος ότι ο κύριος όγκος των υποθέσεων εντοπίζεται κυρίως σε θέματα κοινωνικής ασφάλισης, όπου το πρόβλημα της καθυστέρησης στην έκδοση των συνταξιοδοτικών αποφάσεων είναι σύνηθες.

β) Σε 86 περιπτώσεις (ποσοστό 7%) διαπιστώθηκαν γενικότερα προβλήματα στη δομή και την οργάνωση των φορέων, κυρίως αυτών της κοινωνικής ασφάλισης. Τα προβλήματα αυτά συνιστούν την κύρια αιτία κακοδιοίκησης και αποτελούν απόρροια τόσο του κλαδικού χαρακτήρα των φορέων όσο και της έλλειψης μηχανοργάνωσης και επαρκούς προσωπικού.

γ) Η ελλιπής ή ανύπαρκτη πληροφόρηση των πολιτών σχετικά με τα δικαιώματά τους, αλλά και τις διοικητικές διαδικασίες που τους αφορούν είναι αρκετά συχνό φαινόμενο. Τέτοιου τύπου προβλή-

ματα (ελλιπούς πληροφόρησης) διαπιστώθηκαν σε 126 περιπτώσεις (10%), ενώ 97 αναφορές (8%) αφορούσαν ζητήματα μη απάντησης της διοίκησης σε αιτήματα πολιτών. Στις τελευταίες είναι δυνατόν να προστεθούν και 52 περιπτώσεις (4%) που αποτελούν προϊόν έλλειψης σαφήνειας από πλευράς της διοίκησης. Τα προβλήματα αυτά αναδεικνύουν ανάγλυφα την κρίσιμη σημασία της πλήρους και σαφούς ενημέρωσης του πολίτη ως προϋπόθεσης διασφάλισης των δικαιωμάτων του, καθώς και την αντίστοιχη υποχρέωση των φορέων της κοινωνικής διοίκησης να προστατεύουν τον πολίτη από τη σύγχυση που δημιουργεί η δαιδαλώδης, πολυδιασπασμένη και περιπτώσιολογική νομοθεσία που τους διέπει.

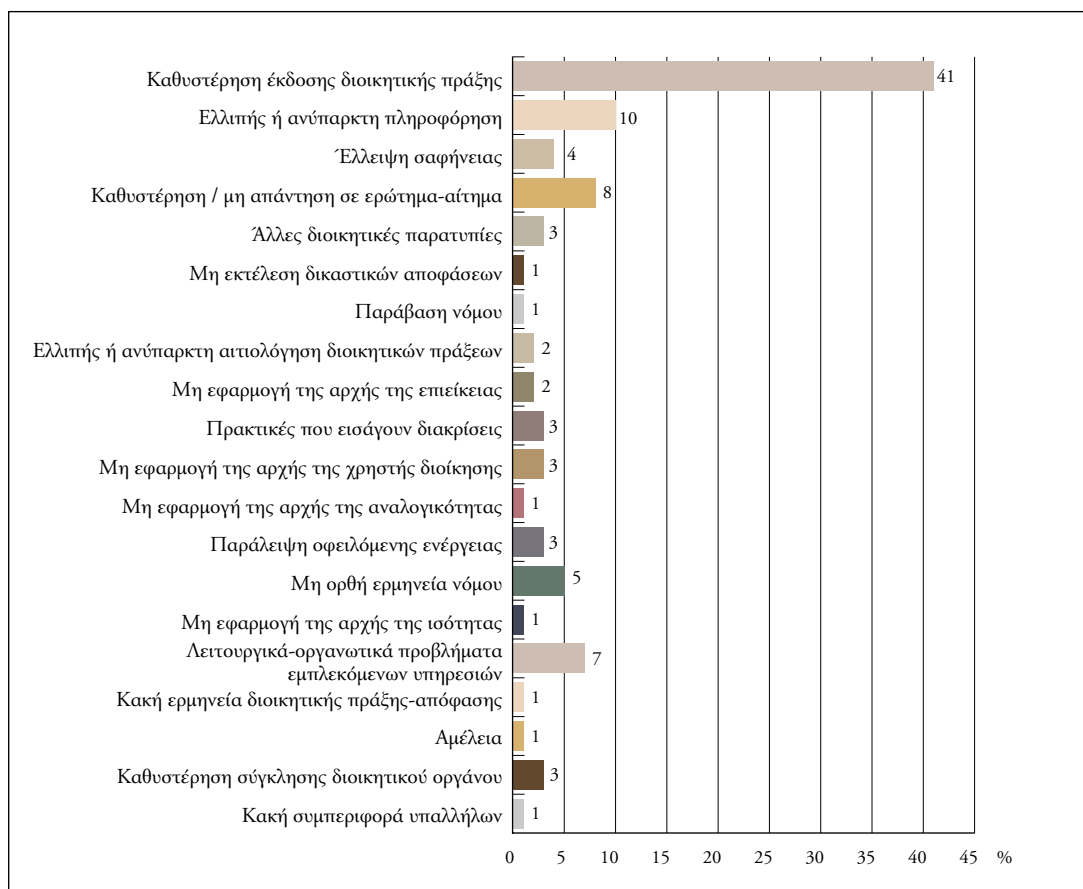
Ακολουθούν χαρακτηριστικές περιπτώσεις φαινομένων κακοδιοίκησης, όπως αυτές αναδεικνύονται μέσα από τα ζητήματα που άπτονται του Κύκλου Κοινωνικής Προστασίας.

• Φαινόμενα κακοδιοίκησης στους φορείς ασφάλισης

Καθυστέρηση στην έκδοση συνταξιοδοτικών αποφάσεων λόγω συνυπολογισμού του χρόνου διαδοχικής ασφάλισης

Φορείς: Ασφαλιστικά ταμεία

Το μεγαλύτερο ποσοστό των προβλημάτων κακοδιοίκησης που διαπιστώθηκαν στον χώρο της διοίκησης συνδέονται με τις καθυστερήσεις που παρατηρούνται στη διεκπεραίωση αιτήσεων συνταξιοδότησης. Σε ορισμένες περιπτώσεις η καθυστέρηση ξεπερνά τα πέντε χρόνια από την ημερομηνία υποβολής του αιτήματος. Η παθογένεια αυτή εντοπίζεται κυρίως σε υποθέσεις διαδοχικής ασφάλισης, όπου για τη θεμελίωση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος είναι αναγκαίος ο συνυπολογισμός του χρόνου ασφάλισης που έχει διανυθεί σε δύο ή περισσότερους ασφαλιστικούς οργανισμούς, είτε εντός Ελλά-

ΓΡΑΦΗΜΑ Ε.2.13**ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ**

δας είτε, σε αρκετές περιπτώσεις, και σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή σε χώρες με τις οποίες η Ελλάδα έχει συνάψει διμερή σύμβαση κοινωνικής ασφάλισης.

Ο Συνήγορος του Πολίτη απέστειλε επιστολή προς τον Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, επισημαίνοντας το φαινόμενο της καθυστέρησης στην έκδοση συνταξιοδοτικών αποφάσεων και της μη εφαρμογής της κοινής απόφασης (αρ. ΔΙΣΚΠΟ/Φ17/2-26420/1991) των Υπουργών Προεδρίας της Κυβέρνησης και Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, η οποία καθορίζει σε ένα έτος την προθεσμία για τη διεκπεραίωση υποθέσεων διαδοχικής ασφάλισης σε χώρες της αλλοδαπής.

Στην απάντησή του το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων διευκρίνισε ότι η ετήσια προθεσμία για τη διεκπεραίωση των υποθέσεων αυτών αρχίζει από τη στιγμή που θα ολοκληρωθεί ο συνταξιοδοτικός φάκελος. Δυστυχώς η συνέπεια της ερμηνείας αυτής είναι να μην έχει έως σήμερα διεκπεραιωθεί ένα αίτημα που υποβλήθηκε το 1990, εφόσον δεν έχουν συμπληρωθεί τα στοιχεία του φακέλου. Η ύπαρξη όμως τέτοιων καθυστερήσεων και

η νομιμοποίησή τους με βάση τέτοιες ερμηνείες συνιστά, κατά την άποψη του Συνηγόρου του Πολίτη, φαινόμενο κακοδιοίκησης, που τείνει να στερήσει μεγάλη κατηγορία πολιτών –κυρίως ελλήνων μεταναστών και διακινούμενων εργαζομένων– από το δικαίωμα της έκδοσης της πράξης συνταξιοδότησης που τους αφορά μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα. Εξάλλου, η ερμηνεία αυτή αντιπροσωπεύει τον σκοπό για τον οποίο ο νομοθέτης, τόσο με τον Ν. 1599/1986 όσο και με τον ήδη ισχύοντα Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας (Ν. 2690/1999) καθόρισε συγκεκριμένες προθεσμίες για τη διεκπεραίωση υποθέσεων από τις δημόσιες υπηρεσίες, παρέχοντας ταυτόχρονα εξουσιοδότηση στη διοίκηση να ορίσει ειδικά και κατ' εξαίρεση τις περιπτώσεις προθεσμιών μεγαλύτερης διάρκειας, όταν αυτές απαιτούνται από τη φύση και την πολυπλοκότητα του θέματος.

Διαπιστώνεται, εξάλλου, ότι η ύπαρξη των προβλημάτων αυτών δεν οφείλεται μόνο στην ελλιπή στελέχωση και την αδυναμία μηχανοργάνωσης των ταμείων, όπως συχνά υποστηρίζεται, αλλά στην αναποτελεσματική οργανωτική τους δομή, η ανασυγκρότηση της οποίας προβάλλει επιτακτικά και

απαιτεί περίσκεψη και σοβαρή μελέτη. Τα φαινόμενα αυτά της κακοδιοίκησης παρατηρούνται σε όλους σχεδόν τους ασφαλιστικούς φορείς, με χαρακτηριστικότερο παράδειγμα τον Οργανισμό Γεωργικών Ασφαλίσεων (ΟΓΑ), όπου τα σχετικά προβλήματα εμφανίζονται ιδιαίτερα διογκωμένα.

Αποτέλεσμα της κακοδιοίκησης αυτής είναι να δημιουργούνται σοβαρότατα προβλήματα τόσο σχετικά με τη νόμιμη δράση της κοινωνικής διοίκησης όσο και με την αποτελεσματικότητά της ως μηχανισμού κοινωνικής προστασίας. Ειδικότερα, η υπέρμετρη καθυστέρηση συνταξιοδότησης με τις διατάξεις της διαδοχικής ασφάλισης, της οποίας μέρος είναι και η διακρατική ασφάλιση, αποτελεί έμμεσο εμπόδιο στην ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων, που είναι μια από τις βασικές αρχές-στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η εξασφάλιση της κινητικότητας των εργαζομένων δεν πραγματοποιείται μόνο στο επίπεδο της θεσμικής μεταφοράς των χρόνων ασφάλισης από χώρα σε χώρα, σύμφωνα με τις διατάξεις των Κανονισμών της ΕΟΚ 1408/1971 και 574/1972. Η κοινοτική επιταγή συντονισμού των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης απαιτεί αποτελεσματικές πρακτικές, ικανές να απαγκιστρώσουν τους ασφαλιστικούς οργανισμούς από παραμορφώσεις και γραφειοκρατικές δυσλειτουργίες. Είναι δε περιττό να σημειωθεί πως σε ό,τι αφορά την αρχή της κοινωνικής προστασίας, η μακροχρόνια αναμονή της σύνταξης χωρίς άλλους πόρους αναγκάζει τους πολίτες να διαβιούν κατά τρόπο που θίγει την αξιοπρέπειά τους και συχνά τους οδηγεί στα όρια της οικονομικής εξάντλησης.

Συγχώνευση ασφαλιστικών οργανισμών

Φορείς: Οργανισμός Ασφάλισης Ελευθέρων Επαγγελματιών (ΟΑΕΕ) - Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης Δημοσίων Υπαλλήλων (ΤΕΑΔΥ)

Ενδεικτικά επίσης είναι τα προβλήματα κακοδιοίκησης που εξακολουθούν να υπάρχουν και ύστερα από τις συγχωνεύσεις ασφαλιστικών οργανισμών, με σημαντικότερο αυτό των καθυστερήσεων που παρατηρούνται στην έκδοση συνταξιοδοτικών αποφάσεων. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν δύο πρόσφατες συγχωνεύσεις ασφαλιστικών οργανισμών που πραγματοποιήθηκαν με τον Ν. 2676/1999. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 1 έως και 13 του νόμου αυτού, συστήθηκε ο Οργανισμός Ασφάλισης Ελευθέρων Επαγγελματιών, με σκοπό την ασφάλιση των προσώπων που ασκούν επάγγελμα υπαγόμενο έως πρόσφατα στο Ταμείο Ασφαλίσεως Εμπόρων (ΤΑΕ), στο Ταμείο Σύνταξης Αυτοκινητιστών (ΤΣΑ) και στο Ταμείο Ασφάλισης Επαγγελματιών και Βιοτε-

χνών Ελλάδας (ΤΕΒΕ). Επίσης, με τις διατάξεις των άρθρων 14 έως και 24 του ίδιου νόμου, συστήθηκε το Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης Δημοσίων Υπαλλήλων (ΤΕΑΔΥ) και καταργήθηκαν τα επιμέρους ταμεία επικουρικής ασφάλισης των δημοσίων υπαλλήλων. Ωστόσο, από τη διερεύνηση σχετικών αναφορών, διαπιστώθηκε ότι οι συγχωνεύσεις αυτές συνεχίζουν να παράγουν φαινόμενα κακοδιοίκησης, εφόσον ο κάθε συγχωνευθείς οργανισμός εξακολουθεί σε γενικές γραμμές να διέπεται από τους ίδιους κανόνες, να στεγάζεται στα ίδια κτίρια και να απασχολεί τους ίδιους υπαλλήλους. Όπως προκύπτει από την εμπειρία της Αρχής, οι συγχωνεύσεις αυτών των ασφαλιστικών οργανισμών δεν επέφεραν τα αναμενόμενα θετικά αποτελέσματα, επειδή δεν συνοδεύθηκαν και από τις αντίστοιχες οργανωτικές μεταρρυθμίσεις. Για παράδειγμα, η λειτουργία, υπό την ίδια στέγη, των ενοποιημένων αυτών ασφαλιστικών οργανισμών, θα καθιστούσε εφικτή την αναδιάρθρωση των υπηρεσιών και του προσωπικού τους και με τον τρόπο αυτόν θα υλοποιούσε τον στόχο μιας ουσιαστικής συγχώνευσης, δηλαδή την παροχή υψηλότερης ποιότητας υπηρεσιών προς τους πολίτες και τον περιορισμό του διοικητικού κόστους λειτουργίας τους.

Διαδικασία αναγκαστικής εκτέλεσης για την είσπραξη οφειλόμενων εισφορών

Φορέας: ΙΚΑ

Χαρακτηριστικές περιπτώσεις κακοδιοίκησης αποτελούν οι αποφάσεις της διοίκησης για τη λήψη αναγκαστικών μέτρων που έχουν στόχο την είσπραξη οφειλόμενων εισφορών. Όπως αποδεικνύεται από σχετικές αναφορές πολιτών προς τον Συνήγορο του Πολίτη, δικαστικοί επιμελητές επισκέπτονται αιφνιδιαστικά πολίτες και προβαίνουν σε αναγκαστική κατάσχεση περιουσιακών τους στοιχείων, χωρίς οι τελευταίοι να έχουν λάβει ατομική ειδοποίηση της βεβαιωμένης οφειλής. Αυτό συμβαίνει κυρίως σε επαρχιακά υποκαταστήματα του ΙΚΑ που στελεχώνονται με λίγους υπαλλήλους. Αποτέλεσμα της ανεπαρκούς αυτής στελέχωσης είναι η αδυναμία συντονισμού των υπαλλήλων προκειμένου να κινηθεί πρώτα η διαδικασία ειδοποίησης του πολίτη, η οποία ενδεχομένως να του επιτρέψει να εξοφλήσει ή να ρυθμίσει την οφειλή του, εάν δεν το έχει ήδη κάνει, και στη συνέχεια να ακολουθήσει η διαδικασία κατάσχεσης της περιουσίας του. Επίσης, σε πολλές περιπτώσεις κατάσχεσης κινητών φαίνεται ότι κατά την εκτέλεση του μέτρου δεν τηρείται η αρχή της αναλογικότητας.

Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις είναι έκδηλη η έλλειψη οργάνωσης και ορθολογισμού κατά την υλοποίηση του επαχθούς μέτρου της κατάσχεσης.

Οι πρακτικές αυτές σίγουρα δεν συντελούν στην επιδωκόμενη καταπολέμηση της εισφοροδιαφυγής. Τουναντίον, εκθέτουν τη δράση της διοίκησης, αποδεικνύοντας ότι λειτουργεί χωρίς οργάνωση και συχνά χωρίς την κοινωνική ευαισθησία που επιτάσσει η αρχή της αναλογικότητας. Το πιο δυσάρεστο σε αυτές τις υποθέσεις είναι ότι τα αποτελέσματα της κακοδιοίκησης αυτού του τύπου είναι μη αναστρέψιμα για τον πολίτη. Είναι φανερό το μέγεθος της ζημιάς που προκαλεί σε κάποιον ελεύθερο επαγγελματία η διαδικασία κατάσχεσης της περιουσίας του για οφειλή, την ύπαρξη της οποίας πολλές φορές αγνοεί. Σε όσες περιπτώσεις ο Συνήγορος του Πολίτη δεν προλαβαίνει να ενεργήσει «προληπτικά», η συγγνώμη της διοίκησης που τελικά κατορθώνει να εξασφαλίσει εκ των υστέρων η Αρχή δεν ανατρέπει τη ζημιά που υπέστη ο πολίτης, παρά το γεγονός ότι αποτελεί την ελάχιστη ηθική δικαίωσή του.

• Φαινόμενα κακοδιοίκησης στους φορείς υγείας

Καθυστερήση σύγκλησης οργάνου για την κρίση ιατρών του ΕΣΥ

Φορέας: Συμβούλια Κρίσης και Επιλογής Ιατρικού και Οδοντιατρικού Προσωπικού Νοσηλευτικών Ιδρυμάτων (ΣΚΕΙΟΠΙΝΙ)

Από την έρευνα σημαντικού αριθμού αναφορών διαπιστώθηκαν μεγάλες καθυστερήσεις στην ολοκλήρωση της διοικητικής διαδικασίας για την πλήρωση θέσεων ιατρών του κλάδου του ΕΣΥ. Σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία (Ν. 2519/1997, άρθρο 37 και ΥΑ ΔΥ 13α/οικ.37939/19.11/4.12.97), για την επιλογή ιατρών του κλάδου του ΕΣΥ απαιτούνται: η συγκέντρωση και η υποβολή των δικαιολογητικών των υποψηφίων, η σύνταξη εισηγήσεων, η υποβολή τυχόν ενστάσεων κατά των εισηγήσεων, οι απόψεις των εισηγητών επί των ενστάσεων και, τέλος, η συνεδρίαση του ΣΚΕΙΟΠΙΝΙ για την τελική κρίση. Για τη διενέργεια των επιμέρους πράξεων της παραπάνω διαδικασίας προβλέπονται σύντομες προθεσμίες, οι οποίες όμως δεν τηρούνται. Το θεσμικό πλαίσιο των Συμβουλίων αφήνει ευρέα περιθώρια επιλογής του κατάλληλου χρόνου για τη λήψη της τελικής απόφασης. Συχνά, όταν λόγω των πολλών ή και σχετικά ισοδύναμων υποψηφιοτήτων, η κρίση του Συμβουλίου καθίσταται δυσχερής, επιλέγεται ως τρόπος «επίλυσης» του προβλήματος η συνεχής αναβολή της απόφασης.

Αποτέλεσμα της πρακτικής αυτής είναι η σημαντική καθυστέρηση που παρατηρείται στην ολοκλήρωση των διαδικασιών για την επιλογή ιατρών κλάδου του ΕΣΥ, που πολλές φορές ξεπερνά το ένα έτος

από την υποβολή των υποψηφιοτήτων. Το γεγονός αυτό όχι μόνο θίγει τα δικαιώματα των ιατρών ως επαγγελματιών υγείας, αλλά και αποδυναμώνει τα νοσοκομεία, επηρεάζοντας αρνητικά τόσο τη στελέχωση τους όσο και την ικανότητά τους να παρέχουν στους πολίτες υπηρεσίες υγείας υψηλής ποιότητας.

Καθυστερήση γνωμοδοτικών αποφάσεων για θέματα υγειονομικής προστασίας

Φορέας: Κεντρικό Συμβούλιο Υγείας (ΚΕΣΥ)

Σημαντική καθυστέρηση στη λήψη αποφάσεων εντοπίστηκε στο ΚΕΣΥ. Αναφορές που υποβλήθηκαν στον Συνήγορο του Πολίτη και αφορούν τον Κύκλο Κοινωνικής Προστασίας ανέδειξαν θέματα που συνδέονται με την εμφανή δυσλειτουργία του γνωμοδοτικού αυτού οργάνου. Επισημαίνεται ότι οι γνωμοδοτήσεις του ΚΕΣΥ είναι ιδιαίτερα σημαντικές για την παροχή υγειονομικής περιθάλψης, αφού ο έλεγχος που ασκούν οι επιτροπές του σε όλες σχεδόν τις ιατρικές πράξεις και τις χορηγήσεις φαρμάκων αποτελεί προϋπόθεση για να καταστεί εφικτή στη συνέχεια η οικονομική τους κάλυψη από τα ασφαλιστικά ταμεία. Σε πολλές περιπτώσεις παρατηρήθηκε καθυστέρηση ενάμισι έτους και πλέον έως ότου το όργανο αυτό προβεί σε μη αιτιολογημένη απόρριψη κάποιας πράξης. Άμεση συνέπεια της υπέρμετρης καθυστέρησης που παρατηρείται στην ανακοίνωση των αποφάσεων είναι να στερούνται οι ασφαλισμένοι της υγειονομικής προστασίας.

Ενδεικτικά παραδείγματα αυτού του φαινομένου αποτελούν οι ιατρικές πράξεις υψηλού κόστους, όπως η έγκριση κοχλιακών εμφυτευμάτων, όπου η πρακτική που ακολουθήθηκε σε συγκεκριμένη υπόθεση (306/2000) είχε ως αποτέλεσμα την υπερβολική καθυστέρηση στη λήψη της σχετικής απόφασης, γεγονός που όχι μόνο συνιστά τυπική μορφή κακοδιοίκησης, αλλά και εγείρει το ενδεχόμενο παράνομης συμπεριφοράς της διοίκησης, εφόσον η μεγάλη καθυστέρηση στη λήψη απόφασης είχε ως συνέπεια την απόρριψη του αιτήματος του πολίτη, το οποίο κρίθηκε με βάση το νέο δυσμενέστερο νομικό καθεστώς, που τέθηκε σε ισχύ μετά την ημερομηνία της κατάθεσης του αιτήματος του πολίτη. Συγκεκριμένα, στην υπόθεση αυτή το ΚΕΣΥ χρειάστηκε 16 μήνες για να αποστείλει αρνητική γνωμοδότηση στον ασφαλιστικό φορέα, με αιτιολογική βάση το νομικό καθεστώς που ίσχυε κατά την έκδοση της απόφασης. Ωστόσο, εάν το αίτημα είχε εξεταστεί στον εύλογο και νόμιμο χρόνο, το νομικό καθεστώς θα αιτιολογούσε μόνον τη θετική γνωμοδότηση του ΚΕΣΥ.

Γενικότερα, οι διάφορες αυτές μορφές κακοδιοίκησης που συνδέονται με το ΚΕΣΥ έχουν ως ανα-

πόφευκτο αποτέλεσμα τη μείωση της ικανότητάς του να λειτουργήσει, μεταξύ άλλων, και ως μηχανισμός προστασίας των κοινωνικών δικαιωμάτων των πολιτών.

2.4.2 Παραβίαση της αρχής της νομιμότητας

Όπως φαίνεται στο Γράφημα Ε.2.12, οι περιπτώσεις παραβίασης της αρχής της νομιμότητας αντιστοιχούν στο 12% του συνολικού αριθμού των προβλημάτων διοικητικής δράσης που διαπιστώθηκαν από την έρευνα των αναφορών.

Ειδικότερα, στην έννοια της παραβίασης της αρχής της νομιμότητας συμπεριλαμβάνονται κυρίως οι περιπτώσεις της ευθείας παράβασης νόμου, καθώς και αυτές που παραπέμπουν σε παράλειψη οφειλόμενης νόμιμης ενέργειας, σε μη εκτέλεση δικαστικών αποφάσεων από τη διοίκηση, σε ελλιπή ή ανύπαρκτη αιτιολόγηση διοικητικών πράξεων, σε εσφαλμένη ερμηνεία του νόμου, σε αμέλεια, σε κατάχρηση εξουσίας κ.λπ. (βλ. Γράφημα Ε.2.13).

Συγκεκριμένα, από την έρευνα των σχετικών υποθέσεων διαπιστώθηκαν μόνον 11 περιπτώσεις ευθείας παράβασης νόμου, 42 περιπτώσεις (ποσοστό 3%) παράλειψης οφειλόμενης νόμιμης ενέργειας και 58 (ποσοστό 5%) εσφαλμένης ερμηνείας του νόμου. Στις τελευταίες περιπτώσεις η δράση της κοινωνικής διοίκησης τηρεί μεν την τυπική νομιμότητα, παραβιάζει όμως την ουσιαστική.

Η τήρηση της αρχής της τυπικής νομιμότητας από την κοινωνική διοίκηση εξηγείται εν μέρει από την πολυνομία που διέπει το κοινωνικοασφαλιστικό σύστημα και επιτρέπει τη θεμελίωση της διοικητικής δράσης σε αναχρονιστική νομοθετική διάταξη. Η θεμελίωση, όμως, στον νόμο χωρίς ερμηνεία αυτού στο πλαίσιο των σύγχρονων κοινωνικών εξελίξεων και αναγκών δεν ακολουθεί τη γραμμή της ουσιαστικής νομιμότητας. Σχετικά με τα συστήματα υγείας και πρόνοιας, η μη αυστηρή εφαρμογή του θεσμικού πλαισίου του πρώτου και η ανεπάρκεια του θεσμικού πλαισίου του δεύτερου παρέχουν τη δυνατότητα διοικητικών παρεκκλίσεων. Ωστόσο, για να έχει αξία για τον πολίτη η νομιμότητα της δράσης της κοινωνικής διοίκησης, οφείλει να εμπειρεύει την κοινωνική προστασία. Βασική προϋπόθεση της ουσιαστικής πραγμάτωσης των κοινωνικών δικαιωμάτων των πολιτών αποτελεί η κατανόηση της νομιμότητας ως έννοιας που δεν παραμένει στενά προσηλωμένη στην αυστηρή γραμματική ερμηνεία του νομικού κανόνα, αλλά ενσωματώνει στην εφαρμογή της τον σκοπό για τον οποίο θεσπίστηκε.

Η παρουσίαση των περιπτώσεων παραβίασης της αρχής της νομιμότητας που ακολουθούν έχει

στόχο να καταστήσει σαφέστερο το πνεύμα αυτό της εμμονής στους σκοπούς και όχι στη γραμματική ερμηνεία του νόμου που διέπει την προσέγγιση των αναφορών των πολιτών και την προστασία των κοινωνικών τους δικαιωμάτων από τον Συνήγορο του Πολίτη.

Η εγκύκλιος ως μηχανισμός ανατροπής του νόμου

Φορέας: ΙΚΑ

Από την καθημερινή επαφή του Συνηγόρου του Πολίτη με τους ασφαλιστικούς οργανισμούς προκύπτει ότι οι κανόνες που διέπουν τον κάθε φορέα και ειδικότερα το ΙΚΑ, τον μεγαλύτερο φορέα κοινωνικής ασφάλισης, στηρίζονται σε μεγάλο βαθμό σε ερμηνευτικές εγκυκλίους διατάξεων των σχετικών νόμων. Οι εγκύκλιοι αποτελούν ασφαλώς χρήσιμο βοήθημα στη διοικητική πρακτική, πλην όμως σε καμία περίπτωση δεν συνιστούν κανονιστικές πράξεις.

Η ασάφεια και τα κενά που επικρατούν στην πληθωρική και μη κωδικοποιημένη κοινωνικοασφαλιστική νομοθεσία αφήνουν μεγάλα περιθώρια ερμηνείας, τα οποία καλύπτονται με έκδοση ερμηνευτικών εγκυκλίων. Η διαπίστωση ωστόσο αυτή δεν μπορεί να δικαιολογήσει την εκ πλαγίου παράβαση της ισχύουσας νομοθεσίας μέσω της θεσμοθέτησης νέων, στην ουσία, κανόνων δικαίου που εξάγονται από την ερμηνεία των εγκυκλίων. Μια τέτοια πρακτική αντιβαίνει, εκτός των άλλων, και στη διάκριση των εξουσιών. Είναι χαρακτηριστικός ο μεγάλος αριθμός εγκυκλίων που εκδίδονται για την ερμηνεία και την εφαρμογή της νομοθεσίας, με αποτέλεσμα από τη μια ο πολίτης να δυσκολεύεται να γνωρίζει τον νόμο και από την άλλη η διοίκηση να έχει την ευχέρεια να τον υπερβαίνει για να ενισχύει τη θέση της.

Αντιπροσωπευτικό παράδειγμα παραβίασης της αρχής της νομιμότητας αποτελούν οι περιπτώσεις επιβολής από το ΙΚΑ εισφορών σε εργοδότες για οικοδομικές εργασίες. Υπάρχουν μάλιστα περιπτώσεις όπου οι παραβιάσεις της αρχής της νομιμότητας που βασίζονται σε εγκυκλίους αφορούν όχι μόνον το εσωτερικό, αλλά και το κοινοτικό δίκαιο. Ενδεικτική περίπτωση αποτελεί εγκύκλιος του ΙΚΑ σχετικά με τη χορήγηση στους ασφαλισμένους πρόσθετων ορθοπεδικών και ορθωτικών ειδών. Σύμφωνα με την εγκύκλιο αυτή, για να εγκριθεί η διαπάνη αγοράς των εν λόγω προϊόντων έπρεπε αυτά να συνοδεύονται από άδεια του κατασκευαστή και να φέρουν τον αριθμό μητρώου του ασφαλισμένου. Οι προϋποθέσεις που θέτει η εγκύκλιος στην περίπτωση εισαγωγής των προϊόντων αυτών από κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης υπερβαίνουν τόσο

το ειδικό νομικό πλαίσιο για τα ιατροτεχνολογικά προϊόντα, όπως έχει διαμορφωθεί με την οδηγία 93/42ΕΟΚ/14.6.93 του Συμβουλίου της ΕΕ, προς την οποία η ελληνική νομοθεσία εναρμονίστηκε με την αρ. ΔΥ7/οικ. 2480 υπουργική απόφαση, όσο και τις γενικές διατάξεις του κοινοτικού δικαίου, όπως το άρθρο 28 ΣυνθΕΚ (πρώην άρθρο 30), που εξασφαλίζουν την ελεύθερη κυκλοφορία των προϊόντων. Συγκεκριμένα, η σήμανση «CE» που φέρουν τα εισαγόμενα προϊόντα δηλώνει ότι έχουν υποβληθεί σε πιστοποίηση σύμφωνα με τις διαδικασίες που επιβάλλει η κοινοτική οδηγία. Η τήρηση των διαδικασιών αυτών είναι επαρκής για τη διασφάλιση της καταλληλότητας. Συνεπώς, η απαίτηση της ελληνικής διοίκησης για προσκόμιση της άδειας του κατασκευαστή αποτελεί μια επιπλέον προϋπόθεση, υποδεέστερη από τη σήμανση «CE», που αναδεικνύει έμπρακτα τη μη τήρηση εκ μέρους της ελληνικής διοίκησης της αμοιβαίας εμπιστοσύνης που οφείλει να χαρακτηρίζει τα κράτη-μέλη στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η διοικητική αυτή πρακτική, πέρα από το γεγονός ότι παραβιάζει την εθνική νομοθεσία, καταστρατηγεί επιπλέον το κοινοτικό δίκαιο, αφού εμποδίζει τον ασφαλισμένο να απολαύσει τα δικαιώματά του σε ό,τι αφορά την αντιμετώπιση κάποιας ασθένειας σε έναν χώρο χωρίς εσωτερικά σύνορα, δικαιώματα δηλαδή που του παρέχει η ιδιότητά του ως ευρωπαίου πολίτη. Έπειτα από αλληπάλληλη αλληλογραφία του Συνηγόρου του Πολίτη με τη διοίκηση του ΙΚΑ και το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας, οι αρμόδιοι φορείς κατανόησαν τον κίνδυνο για μια ακόμη καταδίκη της χώρας μας από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΔΕΚ) και, αποδεχόμενοι τις υποδείξεις της Αρχής, τροποποίησαν τα περισσότερα επίμαχα σημεία της σχετικής εγκυκλίου.

Στενή-γραμματική ερμηνεία των διατάξεων κατά την έκδοση συνταξιοδοτικών πράξεων

Φορέας: Γενικό Λογιστήριο του Κράτους (ΓΛΚ)

Από τη διερεύνηση των σχετικών υποθέσεων έχει ήδη επισημανθεί η τάση του ΓΛΚ να εμμένει σε μια στενή ερμηνεία των συνταξιοδοτικών διατάξεων και να υποστηρίζει ότι μόνο με αυτή την ερμηνευτική οδό διασφαλίζεται η νομιμότητα. Ωστόσο, σε ορισμένες περιπτώσεις είναι εμφανές ότι η ερμηνεία αυτή οδηγεί σε παράλογα ή ανεπιχειρήσιμα αποτελέσματα.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η πρακτική του ΓΛΚ να μην καταβάλλει σε πολύτεκνες μητέρες τη σύνταξη γήρατος ή αναπηρίας που δικαιούνται από το δημόσιο, εφόσον λαμβάνουν ισόβια πολυτεκνική σύνταξη –η οποία αποτελεί οικο-

γενειακό επίδομα προνοιακού χαρακτήρα– με το σκεπτικό της απαγόρευσης λήψης διπλής σύνταξης (βλ. παρακάτω 3.1.7). Το ΓΛΚ αρνείται να ερμηνεύσει τελεολογικά τη συγκεκριμένη διάταξη και να αναγνωρίσει τον πραγματικό χαρακτήρα της συγκεκριμένης παροχής, με αποτέλεσμα να καθίσταται αναγκαία η θέσπιση ερμηνευτικής διάταξης που να διευκρινίζει ότι η ισόβια πολυτεκνική σύνταξη δεν αποτελεί συνταξιοδοτική παροχή απορρέουσα από το ανταποδοτικό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης (βλ. κεφ. ΣΤ').

Σε αντιδιαστολή με την παγιωσμένη ερμηνεία των δημοσιονομικών διατάξεων, το ΓΛΚ, ως φορέας απονομής συντάξεων, νομιμοποιείται να υιοθετεί τελεολογικά κριτήρια σχετικά με την ερμηνεία των συνταξιοδοτικών διατάξεων, τόσο κατά την έκδοση των σχετικών αποφάσεων όσο και κατά την καταβολή των συντάξεων, και να αποφεύγει μια προσέγγιση στενής δημοσιονομικής λογικής, όταν αυτή συγκρούεται εμφανώς με τον κοινωνικό χαρακτήρα των ασφαλιστικών παροχών που χειρίζεται ο φορέας.

Μη εφαρμογή αρχών του κοινοτικού δικαίου

Φορείς: Ασφαλιστικά ταμεία

Παραβίαση της αρχής της νομιμότητας διαπιστώνεται και στις περιπτώσεις που η διοίκηση δεν συμμορφώνεται με το κοινοτικό δίκαιο. Δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις που οι δημόσιες υπηρεσίες δεν λαμβάνουν υπόψη τους τις κοινοτικές διατάξεις και τις ευρωπαϊκές διοικητικές διεργασίες, όπως αυτές διαμορφώνονται από τη νομολογία του ΔΕΚ. Αυτό συμβαίνει κυρίως στις περιπτώσεις παροχών ασθενείας και έγκρισης για μετάβαση και νοσηλεία σε κράτος-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης από τους ασφαλιστικούς φορείς.

Τα ασφαλιστικά ταμεία δεν κατανοούν ότι οι παροχές ασθενείας αποτελούν έννοια που ορίζεται και από το κοινοτικό δίκαιο, λόγω της απαίτησης ομοιόμορφης εφαρμογής του δικαίου στο εσωτερικό της Ένωσης, και συνεπώς πρέπει να καθορίζεται όχι από την εθνική νομοθεσία, αλλά κυρίως με βάση τους κοινοτικούς κανόνες που προσδιορίζουν τα συστατικά στοιχεία των παροχών αυτών.

Αντιτείνεται σε αυτό ότι κατά τη χορήγηση παροχών ασθενείας οι ασφαλιστικοί φορείς οφείλουν να λαμβάνουν υπόψη τους τον κίνδυνο σοβαρού κλονισμού της οικονομικής ισορροπίας του εθνικού συστήματος κοινωνικής ασφάλισης, η διασφάλιση της οποίας αποτελεί επιτακτικό λόγο γενικού συμφέροντος και δικαιολογεί την παρέκκλιση από τις θεμελιώδεις αρχές του κοινοτικού δικαίου. Από τη διερεύνηση των αναφορών που παραπέμπουν σε θέματα νοσηλείας σε κράτος-μέλος της Ευρωπαϊκής

Ένωσης, διαπιστώθηκαν δύο ειδών συναφή προβλήματα.

Σε ό,τι αφορά νοσηλεία που προεγκρίθηκε, συχνά η απόδοση της δαπάνης ακολουθεί πολύπλοκη διαδικασία, με αποτέλεσμα ο ασφαλισμένος που έλαβε την προέγκριση τελικά να λαμβάνει μόνο μέρος του ποσού που δικαιούται.

Σε περίπτωση που η νοσηλεία δεν προεγκρίθηκε, οι ασφαλιστικοί φορείς, με βάση τον γενικό κανόνα του κοινοτικού δικαίου ότι η νοσοκομειακή περίθαλψη είναι ζήτημα του συστήματος υγείας του κάθε κράτους-μέλους (αρχή της εδαφικότητας) αρνούνται την κάλυψη των δαπανών. Όταν όμως μια τέτοια απόφαση εφαρμόζεται ως γενικός κανόνας, αδυνατεί να συμπεριλάβει περιπτώσεις στις οποίες τυχαία και απρόβλεπτα γεγονότα που αφορούν την υγεία λειτουργούν κατά τρόπο επιτακτικό και ρυθμιστικό. Τόσο η βασική Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το παράγωγο κοινοτικό δίκαιο όσο και η νομολογία του ΔΕΚ ρυθμίζουν τις εξαιρέσεις του γενικού κανόνα, οι οποίες συνδέονται με περιπτώσεις άμεσης ανάγκης. Είναι, βέβαια, προφανές ότι η ρευστότητα της έννοιας «άμεση ανάγκη» παρέχει περιθώρια ερμηνευτικών προσεγγίσεων που έχουν δημοσιονομικό χαρακτήρα, χωρίς όμως να εξασφαλίζεται η απαιτούμενη ουσιαστική υγειονομική προστασία.

Επισημαίνεται επίσης ότι περίπτωση εξαίρεσης, που σύμφωνα με τον Κανονισμό ΕΟΚ 1408/1971 (άρθρο 22) δικαιολογεί τη μεταγενέστερη έγκριση, υφίσταται όταν τα χρονικά όρια δεν είναι «τα κανονικά αναγκαία για την παροχή της νοσηλείας στο κράτος-μέλος του τόπου κατοικίας». Λαμβανομένων υπόψη των καθυστερήσεων που παρατηρούνται στην ανταπόκριση των δημόσιων νοσοκομείων σε αιτήσεις πολιτών για νοσηλεία και χειρουργικές επεμβάσεις, τα χρονικά όρια που παρέχονται από το ελληνικό σύστημα υγείας για την αντιμετώπιση κάποιων ασθενειών δεν εντάσσονται εύκολα σε αυτά που ο Κανονισμός ορίζει ως «κανονικά αναγκαία». Στις περιπτώσεις αυτές, ο ασφαλισμένος προτιμά να χειρουργηθεί αμέσως σε κράτος-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αποφεύγοντας είτε κινδύνους επιδείνωσης της υγείας του, τυχόν μη αναστρέψιμους, είτε ακόμη και τον θάνατο. Τα ασφαλιστικά ταμεία, επικαλούμενα την αρχή της εδαφικότητας, αρνούνται κατά κανόνα την κάλυψη των δαπανών που προκύπτουν. Επιβάλλεται όμως να εξετάζουν τις περιπτώσεις αυτές με βάση και το κριτήριο της αποτελεσματικότητας της θεραπείας, όπως αυτό έχει παγιωθεί ύστερα από σειρά αποφάσεων του ΔΕΚ, ιδιαίτερα σε περιπτώσεις αποκατάστασης ασθενών που υπήρξαν θύματα τροχαίων ατυχημάτων. Στις περιπτώσεις αυτές, λόγω έλλειψης ειδικών κέντρων αποκατάστασης, το ελληνικό

κοινωνικοασφαλιστικό σύστημα είναι υποχρεωμένο να εγκρίνει τη δαπάνη μετάβασης για νοσηλεία και φυσικοθεραπεία σε κατάλληλα κέντρα που βρίσκονται κυρίως στη Γερμανία ή και σε άλλα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Παραβίαση των δικαιωμάτων των ασθενών

Φορείς: Νοσηλευτικά ιδρύματα

Από τις αναφορές που υποβλήθηκαν στην Αρχή, διαπιστώθηκε ότι το κύριο πρόβλημα που αφορά την κατηγορία αυτή των αναφορών σχετίζεται με τη συμπεριφορά των επαγγελματιών υγείας απέναντι στους ασθενείς και τις οικογένειές τους. Πέρα από την εύλογη απαίτηση για καλή συμπεριφορά του ιατρικού και νοσηλευτικού προσωπικού, τα αιτήματα των πολιτών αφορούν ολοένα και περισσότερο την πλήρη, σαφή και κατάλληλη ενημέρωση του ασθενούς, τη συγκατάθεση στη θεραπεία, την ελεύθερη επιλογή ιατρού και την παροχή υπηρεσιών σε ένα ανθρωποκεντρικό σύστημα υγείας. Όπως προκύπτει από τη διερεύνηση των σχετικών υποθέσεων, η συχνά αντιδεοντολογική συμπεριφορά οφείλεται κυρίως:

- α) στις ελλείψεις του νοσηλευτικού προσωπικού,
- β) στην πατερναλιστική νοοτροπία του ιατρικού προσωπικού, και
- γ) στην αδράνεια με την οποία αντιμετωπίζουν οι διοικήσεις των νοσοκομείων τα θέματα προστασίας των δικαιωμάτων των ασθενών. Αποτέλεσμα αυτής της στάσης είναι να πλήττεται το δικαίωμα στην υγεία και να παραβιάζεται η διάταξη του άρθρου 47 του Ν. 2071/1992. Η διάταξη αυτή αναφέρεται στα δικαιώματα του νοσοκομειακού ασθενούς της δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας περίθαλψης, αντανακλώντας ουσιαστικά τα πορίσματα της Νοσοκομειακής Επιτροπής της ΕΟΚ. Τα δικαιώματα αυτά αποτελούν την άλλη όψη των υποχρεώσεων του ιατρού προς τους ασθενείς, όπως περιγράφονται στον Κανονισμό Ιατρικής Δεοντολογίας (ΒΔ 25 Μαΐου/6 Ιουλίου 1955) και στον Ευρωπαϊκό Κώδικα Ιατρικής Δεοντολογίας.

Έλλειψη νόμιμης και επαρκούς αιτιολογίας στις κρίσεις ιατρών του ΕΣΥ

Φορείς: Συμβούλια Κρίσης Επιλογής Ιατρικού και Οδοντιατρικού Προσωπικού Νοσηλευτικών Ιδρυμάτων (ΣΚΕΙΟΠΝΙ) - Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας

Κατά τις κρίσεις ιατρών κλάδου ΕΣΥ από τα ΣΚΕΙΟΠΝΙ, η έλλειψη επαρκούς αιτιολογίας καθιστά τις σχετικές κρίσεις μη νόμιμες. Η αιτιολογία είναι ελλιπής, καθώς ούτε από το σώμα του πρακτικού επιλογής ούτε από τις εισηγήσεις δεν

καθίσταται δυνατή η διαπίστωση των συγκεκριμένων προσόντων που διέθετε ο καθένας από τους υποψηφίους και που αξιολογήθηκαν από το Συμβούλιο, προκειμένου να καταταγούν οι υποψήφιοι και να πιστοποιηθεί η υπεροχή του ιατρού που επιλέχθηκε τελικά έναντι όλων των συνυποψηφίων του.

Εκτός από το γεγονός ότι οι ελλείψεις αυτές συνεπάγονται πλημμελή αιτιολογία των αποφάσεων, συνιστούν παραβίαση της διάταξης του άρθρου 4, παράγρ. 6 της ΔΥ 13α/οικ. 37939/19.11.97 απόφασης του Υπουργού Υγείας και Πρόνοιας και διαμορφώνουν ένα καθεστώς αδιαφάνειας της διαδικασίας πρόσληψης. Ταυτόχρονα, οι αποκλεισθέντες υποψήφιοι στερούνται έμμεσα του δικαιώματος δικαστικής προστασίας (άρθρο 20, παράγρ. 1 του Συντάγματος), τα δε δικαστήρια εκ των πραγμάτων αδυνατούν να ασκήσουν έλεγχο νομιμότητας της κρίσης και των επιμέρους κριτηρίων που ελήφθησαν υπόψη για την επιλογή. Σύμφωνα με πάγια νομολογία (βλ. αντί άλλων ΣτΕ 2750/1993, ΔιΔικ. 1994, σ. 851 κ.ε.), για να είναι δυνατός ο δικαστικός έλεγχος της οικείας πράξης, πρέπει να προκύπτει με σαφήνεια κάθε προσόν που αξιολογήθηκε και το ποσοστό που αναλογεί σε αυτό.

Η αδιαφάνεια ενισχύεται από το γεγονός ότι με το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο (άρθρο 4, παράγρ. 5 της ΥΑ ΔΥ 13α/οικ. 37939/19.11.97) παρέχεται η δυνατότητα στο διοικητικό συμβούλιο (ΔΣ) του νοσοκομείου όπου ανήκει η προκηρυσσόμενη θέση να θέσει υπόψη του συμβουλίου κρίσης κατά τη σχετική συζήτηση τόσο τις τυχόν επιστημονικές ή λειτουργικές ιδιαιτερότητες όσο και τον ειδικό χαρακτήρα του νοσοκομείου, που επιβάλλουν τη στελέχωσή του από ιατρούς με αντίστοιχα εξειδικευμένα προσόντα. Οι απόψεις του ΔΣ πρέπει είτε να ληφθούν υπόψη από το συμβούλιο κρίσης είτε να απορριφθούν αιτιολογημένα. Κατά την άποψη του Συνηγόρου του Πολίτη, η ρύθμιση αυτή δημιουργεί σοβαρά προβλήματα όσον αφορά τη νομιμότητα και την αξιοπιστία των σχετικών κρίσεων, διότι δεσμεύει τη βούληση διοικητικού οργάνου με μεταγενέστερη πράξη που δεν περιέχεται στην αρχική προκήρυξη. Εξάλλου, σε αρκετές υποθέσεις ακολουθείται η πρακτική να στηρίζονται τα συμβούλια κρίσης αποκλειστικά στην πρόταση του ΔΣ του νοσοκομείου, γεγονός που συνεπάγεται την πρόσληψη όχι ως αποτέλεσμα αξιολογικής κρίσης, αλλά ως τοποθέτηση συγκεκριμένου προεπιλεγμένου προσώπου.

Εκτός από όλα τα άλλα, γεγονός είναι ότι τα θέματα κρίσεων ιατρών κλάδου του ΕΣΥ απασχολούν σε μεγάλο βαθμό τα διοικητικά δικαστήρια ακυρωτικής αρμοδιότητας και ότι πολλές φορές

παρατηρείται το φαινόμενο να ακυρώνονται διορισμοί ιατρών μετά την παρέλευση μεγάλου χρονικού διαστήματος από την πράξη διορισμού. Στη συνέχεια όμως, η υποχρέωση συμμόρφωσης της διοίκησης με τις ακυρωτικές αυτές αποφάσεις δημιουργεί νέα προβλήματα τόσο στην εύρυθμη λειτουργία των νοσοκομείων, τα οποία καλούνται να απολύσουν ιατρούς που έχουν προσλάβει, όσο και στην επαγγελματική εξέλιξη των ίδιων των ιατρών, των οποίων ο διορισμός ακυρώνεται.

Οι παραπάνω διαπιστώσεις καθιστούν αναγκαία την τροποποίηση του ισχύοντος νομοθετικού καθεστώτος για την επιλογή ιατρών κλάδου του ΕΣΥ και την εισαγωγή ενός ευέλικτου και αξιόπιστου συστήματος, που να διασφαλίζει την αξιοκρατική και άμεση επιλογή των εμπειρότερων και ικανότερων ιατρών, έτσι ώστε να εξυπηρετείται τόσο η υποχρέωση τήρησης της αρχής της νομιμότητας όσο και η απρόσκοπτη λειτουργία των νοσοκομείων και των κέντρων υγείας της χώρας προς όφελος των πολιτών.

2.4.3 Παραβίαση της αρχής της χρηστής διοίκησης

Όπως προκύπτει από το Γράφημα Ε.2.12, οι περιπτώσεις στις οποίες διαπιστώθηκε παραβίαση της αρχής της χρηστής διοίκησης ανέρχονται σε ποσοστό 19% επί του συνολικού αριθμού των υποθέσεων στις οποίες διαπιστώθηκαν προβλήματα διοικητικής δράσης. Στην έννοια της αρχής της χρηστής διοίκησης περιλαμβάνονται οι πρακτικές που συνιστούν παραβίαση της αρχής της επιείκειας, της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, της καλής πίστης κ.λπ., όπως αυτές αναλυτικά καταγράφονται στο Γράφημα Ε.2.13.

Ειδικότερα, από τις υποθέσεις που απασχόλησαν τον Κύκλο Κοινωνικής Προστασίας το 2000 και αφορούσαν παραβιάσεις της αρχής της χρηστής διοίκησης, 33 υποθέσεις αφορούσαν παραβίαση της αρχής της χρηστής διοίκησης, 28 τη μη εφαρμογή της αρχής της επιείκειας, 22 την εφαρμογή πρακτικών που εισάγουν διακρίσεις, 14 τη μη εφαρμογή της αρχής της αναλογικότητας, 10 τη μη εφαρμογή της αρχής της ισότητας και της αμεροληψίας, 4 την παραβίαση της αρχής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και, τέλος, 3 την παραβίαση της αρχής της καλής πίστης. Η παραβίαση αυτών των αρχών μαρτυρεί την έλλειψη ουσιαστικής ποιότητας στις παρεχόμενες υπηρεσίες και δηλώνει με ενάργεια ότι σε πολλές περιπτώσεις η ακολουθούμενη διοικητική πρακτική δεν ανταποκρίνεται στις σύγχρονες ανάγκες του πολίτη.

Στον Κύκλο Κοινωνικής Προστασίας σημαντικό εργαλείο ερμηνείας των κανόνων δικαίου ή

υπαγωγής των πραγματικών περιστατικών συγκεκριμένης υπόθεσης σε αυτούς αποτελούν οι γενικές αρχές του διοικητικού δικαίου, όπως έχουν διατυπωθεί από την αντίστοιχη θεωρία και νομολογία. Με βάση το παραπάνω πλαίσιο ερμηνείας, η επίκληση αρχών, όπως αυτές της χρηστής διοίκησης, της επεικείας, της αναλογικότητας και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του διοικουμένου, αποβλέπει στη «διορθωτική» ερμηνεία των κανόνων δικαίου, σύμφωνα με την οποία, για τη λήψη μιας απόφασης είναι αναγκαία η συνεκτίμηση των συγκεκριμένων πραγματικών ιδιαιτεροτήτων μιας κατάστασης και όχι η άκαμπτη εφαρμογή των κανόνων δικαίου.

Προς την ίδια κατεύθυνση κινείται κάθε προσπάθεια ερμηνείας των κανόνων δικαίου με κριτήρια που συνδέονται με τις αρχές του κοινωνικού κράτους και την υποχρέωση του κράτους –σύμφωνα με το Σύνταγμα– να προστατεύει τις «ευάλωτες ομάδες» του πληθυσμού.

Από τις εισαγωγικές αυτές παρατηρήσεις γίνεται αντιληπτό ότι η παραβίαση των αρχών της χρηστής διοίκησης δεν αποτελεί ευθεία παραβίαση διάταξης νόμου και προφανώς δεν έχει την ίδια βαρύτητα με την εμφανώς παράνομη δράση, όσον αφορά τη στάση της διοίκησης απέναντι στους πολίτες, αναιρεί όμως τον ρόλο της ως κοινωνικής διοίκησης για κοινωνική προστασία.

Παρουσιάζονται μερικά χαρακτηριστικά παραδείγματα υποθέσεων, στις οποίες κατά τη σχετική έρευνα διαπιστώθηκε παραβίαση των παραπάνω αρχών:

Διαδικασία αντικατάστασης απολεσθέντος βιβλιαρίου ασφαλισμένου

Φορέας: ΙΚΑ

Ο Συνήγορος του Πολίτη επισήμανε πρόβλημα ανελαστικότητας στην εφαρμογή των κανόνων δικαίου στη διαδικασία που ακολουθείται από το ΙΚΑ για την αντικατάσταση απολεσθέντος βιβλιαρίου ενσήμων των ασφαλισμένων του.

Ειδικότερα, ως προς τα αποδεικτικά μέσα που απαιτεί το ΙΚΑ από τον πολίτη, προκειμένου να αναγνωριστεί ο χρόνος ασφάλισης όταν το ασφαλιστικό βιβλιάριο έχει χαθεί ή καταστραφεί ή δεν μπορεί πια να χρησιμοποιηθεί, είναι, σύμφωνα με το άρθρο 10 του Κανονισμού Ασφάλισης του ΙΚΑ, «το τυχόν σωζόμενο ασφαλιστικό βιβλιάριο του οποίου ζητείται η αντικατάσταση, στη συνέχεια οι εγγραφές στα μισθολόγια των εργοδοτών, οι μισθολογικές καταστάσεις των εργοδοτών που έχουν κατατεθεί στο Ίδρυμα και τέλος οι κατά το παρελθόν χορηγηθείσες από τις υπηρεσίες του Ιδρύματος βεβαιώσεις και οι εγγραφές των αρμόδιων υπαλλήλων

του Ιδρύματος στα βιβλία ελέγχου των εργοδοτών. Αποκλείεται η με μαρτυρικές καταθέσεις απόδειξη του περιεχομένου του απολεσθέντος ή καταστραφέντος ασφαλιστικού βιβλιαρίου».

Στις περισσότερες περιπτώσεις όμως, όλα αυτά τα αποδεικτικά στοιχεία δεν υπάρχουν ή είναι εξαιρετικά απίθανο να τα έχουν στη διάθεσή τους οι πολίτες. Το Συμβούλιο της Επικρατείας έχει αποδεχθεί με απόφασή του ότι με το βιβλιάριο ασθενείας αποδεικνύεται έμμεσα η ασφάλιση στο ΙΚΑ για ένα τουλάχιστον δωδεκάμηνο πριν από την έκδοσή του, αφού προϋπόθεση για την έκδοση του βιβλιαρίου ασθενείας είναι η συμπλήρωση 50 τουλάχιστον ημερών εργασίας κατά το δωδεκάμηνο πριν από την έκδοση του βιβλιαρίου.

Ωστόσο, το ΙΚΑ εμμένει στην απαίτησή του για όλα τα παραπάνω αποδεικτικά στοιχεία, ενώ στην περίπτωση που υπάρχουν βιβλιάρια υγείας για την επίμαχη περίοδο δεν συνάγεται υποχρεωτικά, σύμφωνα με το ΙΚΑ, η υπαγωγή του ενδιαφερομένου στην ασφάλιση.

Η διαδικασία αυτή σκιαγραφεί την άκαμπτη διοικητική δράση του ΙΚΑ, η λογική της οποίας ουσιαστικά θέτει τον πολίτη προ ανυπέρβλητων εμποδίων. Αν μάλιστα ληφθεί υπόψη ότι οι μαρτυρικές καταθέσεις δεν γίνονται πλέον αποδεκτές, τότε καθίσταται σαφές ότι με τη διαδικασία αυτή ο πολίτης χάνει κάθε δυνατότητα επεικούς αντιμετώπισης του προβλήματός του.

Καταβολή ασφαλιστικών εισφορών για οικοδομικά έργα

Φορέας: ΙΚΑ

Χαρακτηριστική περίπτωση μη εφαρμογής της αρχής της χρηστής διοίκησης αποτελούν οι ρυθμίσεις που εφαρμόζει το ΙΚΑ στις περιπτώσεις των οικοδομικών εργασιών. Για την κατηγορία αυτή των εργασιών, ο κύριος της οικοδομής υποχρεούται να καταβάλει ασφαλιστικές εισφορές που αντιστοιχούν στις, κατά ελάχιστο, καθοριζόμενες από το άρθρο 38 του Κανονισμού Ασφάλισης του ΙΚΑ ημέρες εργασίας, οι οποίες λογίζονται ως πραγματοποιηθείσες. Σύμφωνα με τις διατάξεις του ΙΚΑ και τα προβλεπόμενα από τις διατάξεις του Ν. 2557/1997, ο έλεγχος του φακέλου των οικοδομικών εργασιών γίνεται μέσα σε μια δεκαετία. Αποτέλεσμα αυτής της πρακτικής είναι να καλούνται οι κύριοι του έργου να καταβάλουν τα ποσά των εισφορών μαζί με τα ανάλογα πρόστιμα και τις προσαυξήσεις, οι οποίες μπορεί να φθάνουν και το 120% του αρχικού ποσού.

Τα προβλήματα αυτά επιτείνει η πρακτική της διοίκησης να αναβάλλει τον έλεγχο του φακέλου της οικοδομής έως λίγο πριν από την εκπινοή

της δεκαετίας, με αποτέλεσμα να καλούνται οι πολίτες να καταβάλουν εισφορές που συχνά περιλαμβάνουν πρόστιμα και προσαυξήσεις δέκα ολόκληρων χρόνων. Η πρακτική αυτή του Ιδρύματος, η οποία παραβιάζει την αρχή της χρηστής διοίκησης, δημιουργεί επιπλέον έντονη και εν μέρει δικαιολογημένη δυσπιστία των πολιτών απέναντι στις πράξεις της διοίκησης και συμβάλλει σε μεγάλο βαθμό στην απονομιμοποίησή της.

Αξίζει να αναφερθεί ότι με την αρ. Φ.21/2930/10.11.92 απόφαση του αρμόδιου υπουργού τροποποιήθηκαν οι διατάξεις των άρθρων 38 έως και 40 του Κανονισμού Ασφάλισης του ΙΚΑ που αφορούν το θέμα των οικοδομικών εργασιών και εφαρμόστηκε νέο σύστημα υπολογισμού των εισφορών, τόσο για εργασίες που εκτελούνται μετά την 1η Ιανουαρίου 1993 όσο και για εργασίες που εκτελέστηκαν έως τις 31.12.1992 και για τις οποίες δεν έχουν βεβαιωθεί οι αντίστοιχες ασφαλιστικές εισφορές. Με δεδομένη όμως τη δεκαετή σχεδόν καθυστέρηση που παρατηρείται συνήθως στον έλεγχο των σχετικών φακέλων, συνέπεια αυτής της αλλαγής είναι ότι ο πολίτης που είχε εκτελέσει οικοδομικές εργασίες έως τις 31.12.1992, έχοντας υπόψη του το σύστημα που ίσχυε πριν από την έκδοση της εν λόγω υπουργικής απόφασης, αγνοεί τις νέες ρυθμίσεις, οι οποίες όμως τον υποχρεώνουν σε καταβολή εισφορών με τέλη και προσαυξήσεις για διάστημα μιας δεκαετίας.

2.4.4 Προβλήματα διοικητικής δράσης σε επιμέρους φορείς

Όπως προκύπτει από τις βάσιμες αναφορές που υποβλήθηκαν στον Συνήγορο του Πολίτη κατά το έτος 2000, το μεγαλύτερο ποσοστό προβλημάτων κακοδιοίκησης (22,2%) αφορούσε τους φορείς κοινωνικής διοίκησης και ειδικότερα τα ασφαλιστικά ταμεία. Συγκεκριμένα, όπως φαίνεται και στο Γράφημα Ε.2.14, έντονα φαινόμενα κακοδιοίκησης εντοπίστηκαν στους εξής φορείς: ΙΚΑ (35,85%), τ. ΕΤΕΜ (21,27%), ΟΓΑ (14,9%), ΤΕΒΕ (6,8%), ΤΑΠ ΟΤΕ (3,35%), ενώ σε όλα τα υπόλοιπα ταμεία αντιστοιχεί το 17,82%.

Στα Γράφημα Ε.2.15 έως Ε.2.18 παρουσιάζονται αναλυτικά τα επιμέρους προβλήματα διοικητικής δράσης, στο ΙΚΑ, στον ΟΓΑ, στο ΓΛΚ καθώς και στα νοσηλευτικά ιδρύματα. Οι φορείς αυτοί επιλέχθηκαν ως οι αντιπροσωπευτικότεροι των προβλημάτων που αναδεικνύουν οι αναφορές των πολιτών που αφορούν τον Κύκλο.

Ειδικότερα, στο Γράφημα Ε.2.15 απεικονίζεται με ποσοστά τα προβλήματα διοικητικής δράσης στο ΙΚΑ. Έτσι, 35% των προβλημάτων αφορούν την καθυστέρηση έκδοσης διοικητικής πρά-

ξης, 13% την ελλιπή ή την ανύπαρκτη πληροφόρηση, 8% την καθυστέρηση απάντησης σε ερώτημα ή αίτημα πολιτών, 6% τα λειτουργικά και οργανωτικά προβλήματα, 5% τη μη εφαρμογή της αρχής της επείκειας και 5% την παράλειψη οφειλόμενης ενέργειας.

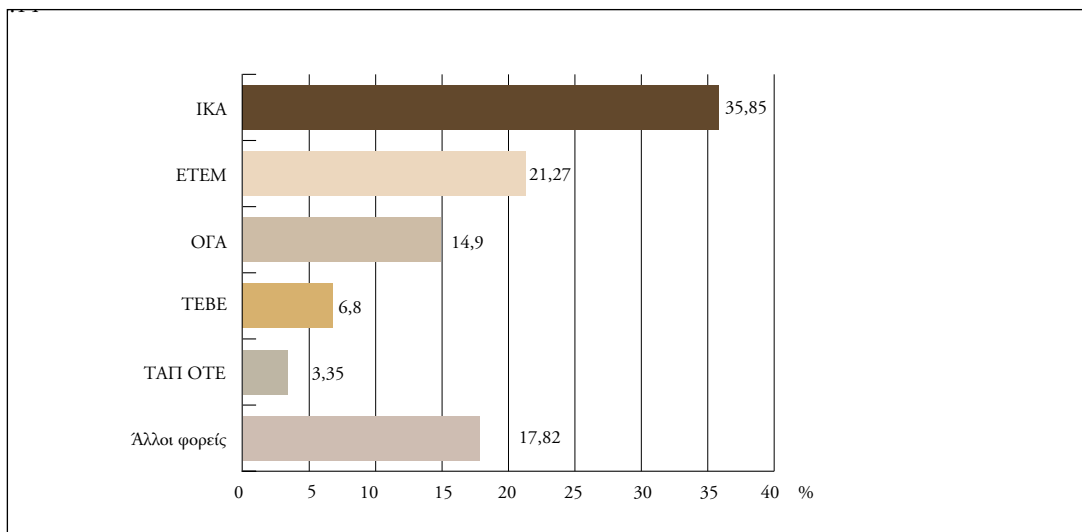
Στο Γράφημα Ε.2.16 απεικονίζονται αντίστοιχα τα προβλήματα διοικητικής δράσης στον ΟΓΑ. Το μεγαλύτερο ποσοστό (48%) των προβλημάτων σχετίζονται με την καθυστέρηση έκδοσης διοικητικής πράξης, το 10% με την ελλιπή ή ανύπαρκτη πληροφόρηση, το 7% με την καθυστέρηση απάντησης σε ερώτημα ή αίτημα πολιτών, το 6% με την έλλειψη σαφήνειας και το 5% με λειτουργικά και οργανωτικά προβλήματα.

Στο Γράφημα Ε.2.17 φαίνεται η κατανομή των προβλημάτων διοικητικής δράσης που εντοπίζονται στο Γενικό Λογιστήριο του Κράτους. Και εδώ το μεγαλύτερο ποσοστό (33%) αφορά την καθυστέρηση έκδοσης διοικητικής πράξης, το 16% την καθυστέρηση απάντησης σε ερώτημα ή αίτημα πολιτών, το 13% την ελλιπή ή ανύπαρκτη πληροφόρηση, το 10% τη μη ορθή ερμηνεία νόμου και το 7% τα λειτουργικά-οργανωτικά προβλήματα.

Τέλος, στο Γράφημα Ε.2.18 απεικονίζονται τα επιμέρους προβλήματα διοικητικής δράσης που εντοπίστηκαν στα νοσηλευτικά ιδρύματα: ποσοστό 17% συγκεντρώνει η καθυστέρηση απάντησης σε ερώτημα ή αίτημα πολιτών, 12% οι διοικητικές παρατυπίες, 12% τα λειτουργικά-οργανωτικά προβλήματα, 10% η μη εκτέλεση δικαστικών αποφάσεων, 7% η κακή συμπεριφορά υπαλλήλων και 7% η παράλειψη οφειλόμενης ενέργειας.

Από τη συγκριτική προσέγγιση των γραφημάτων διαπιστώνονται μεν ομοιότητες στα επιμέρους προβλήματα διοικητικής δράσης, προκύπτουν όμως και σημαντικές αποκλίσεις. Συγκεκριμένα, μεταξύ των τριών μεγάλων ασφαλιστικών οργανισμών, του ΙΚΑ, του ΟΓΑ και του ΓΛΚ, υπάρχει απόκλιση στην κατανομή των προβλημάτων που συνδέονται με τις καθυστερήσεις στην έκδοση διοικητικών πράξεων: στον ΟΓΑ ανέρχονται στο 48% του συνόλου των προβλημάτων, στο ΙΚΑ στο 35% και στο ΓΛΚ στο 33%. Κατά συνέπεια, η έντονη καθυστέρηση στον ΟΓΑ συνεπάγεται τη δυσμενέστερη αντιμετώπιση των συνταξιοδοτικών θεμάτων των αγροτών και υποβιβάζει ακόμη περισσότερο το επίπεδο διαβίωσής τους.

Αντίθετα, το ΙΚΑ και το ΓΛΚ φαίνεται να διεκπεραιώνουν ταχύτερα τις υποθέσεις των ασφαλισμένων τους. Ωστόσο, παρουσιάζουν δυσλειτουργία στο επίπεδο της ενημέρωσης των ασφαλισμένων σε ό,τι αφορά τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματά τους. Η διαπίστωση αυτή προκύπτει από το γεγονός ότι τα σχετικά με την ελλιπή πληροφόρη-

ΓΡΑΦΗΜΑ Ε. 2.14**ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ ΑΝΑ ΦΟΡΕΑ**

ση προβλήματα καλύπτουν και στα δύο ταμεία το 13% του συνόλου των προβλημάτων, ενώ αυτά που αφορούν την καθυστέρηση ή τη μη απάντηση σε ερώτημα πολιτών καλύπτουν αντίστοιχα το 8% (για το ΙΚΑ) και το 16% (για το ΓΛΚ).

Στα νοσηλευτικά ιδρύματα τα προβλήματα είναι διαφορετικής φύσης και συναρτώνται με τις δυσλειτουργίες του συστήματος υγείας. Αξιοσημείωτο είναι ότι στον χώρο των νοσοκομείων το 10% των προβλημάτων αφορά τη μη εφαρμογή δικαστικών αποφάσεων. Το υψηλό για ένα κράτος δικαίου ποσοστό αυτό σχετίζεται με τις διαδικασίες πρόσληψης του ιατρικού και υγειονομικού προσωπικού. Σημαντικά επίσης είναι τα ποσοστά των προβλημάτων που ανακύπτουν από τις διοικητικές παρατυπίες (12%), καθώς και των λειτουργικών και οργανωτικών προβλημάτων των νοσοκομείων (12%). Τα προβλήματα αυτά συνδέονται με την ανυπαρξία περιγραφής των καθηκόντων του προσωπικού των νοσοκομειακών μονάδων, την τοποθέτηση προϊσταμένων και διευθυντών που τις περισσότερες φορές αποτελεί πολιτική επιλογή και την ασυμβατότητα μεταξύ σπουδών και αντικειμένου εργασίας. Τέλος, ποσοστό 8% των προβλημάτων που διαπιστώθηκαν στα νοσηλευτικά ιδρύματα συνδέεται με την κακή συμπεριφορά των δημόσιων λειτουργών και αφορά φαινόμενα παραβίασης των δικαιωμάτων των νοσοκομειακών ασθενών.

Αυτές οι διαπιστώσεις καθιστούν αναγκαίο τόσο τον έλεγχο της λειτουργίας των νοσοκομείων και την εισαγωγή θεσμών διαφάνειας όσο και την υιοθέτηση κανόνων βέλτιστης πρακτικής και στάσης απέναντι στους ασθενείς, με στόχο την προάσπιση των κοινωνικών τους δικαιωμάτων.

3. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ**ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ****ΚΑΤΑ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ****3.1 ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ****3.1.1 Υπαγωγή στην ασφάλιση****Φορέας: Ταμείο Σύνταξης****και Αντασφάλισης Υγειονομικών (ΤΣΑΥ)**

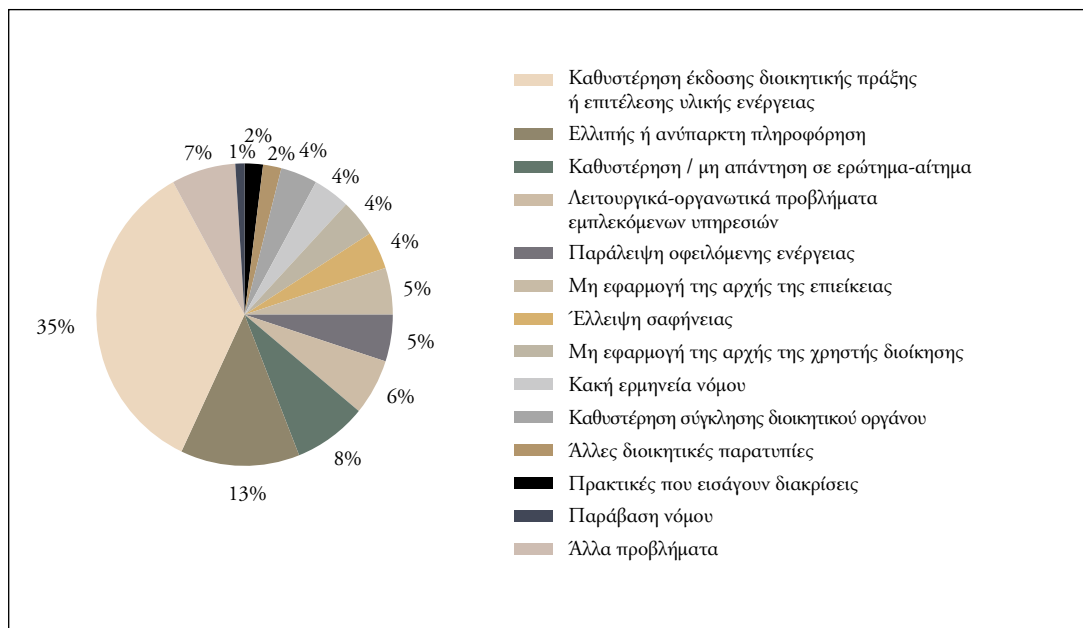
Θέμα: Έναρξη ασφάλισης άμισθου ειδικευόμενου ιατρού - Παραβίαση της αρχής της χρηστής διοίκησης

Αλλοδαπός ιατρός, μόνιμος κάτοικος Ελλάδας, διαμαρτυρήθηκε με αναφορά του προς τον Συνήγορο του Πολίτη (υπόθεση 5270/2000), επειδή τον Μάρτιο του 1999, προσερχόμενος στο ΤΣΑΥ για την αντικατάσταση του βιβλιαρίου του, πληροφορήθηκε ότι έπρεπε πρώτα να καταβάλει το ποσό του 1.750.000 δρχ., που αντιστοιχούσε σε οφειλή του για το διάστημα 1983-1984, κατά το οποίο εργάστηκε ως άμισθος ειδικευόμενος ιατρός στο νοσοκομείο «Ευαγγελισμός». Ο ενδιαφερόμενος δήλωσε ότι δεν είχε προηγουμένως ενημερωθεί για αυτή την οικονομική του υποχρέωση και το ΤΣΑΥ δεν φρόντισε επί 16 χρόνια να τον ενημερώσει για την οφειλή του στο ταμείο. Σημειώνεται ότι τα πρόστιμα για την καθυστέρηση υπερδιπλασίασαν το αρχικά οφειλόμενο ποσό.

Ο Συνήγορος του Πολίτη, αφού ερεύνησε προσεκτικά την υπόθεση, συνέταξε πόρισμα με το οποίο ζήτησε τη διαγραφή όλων των προσαυξήσεων και προστίμων, κατ' εφαρμογήν της αρχής της χρηστής διοίκησης και λόγω της ιδιαιτερότητας της σχέσης του αλλοδαπού με το ελληνικό ασφαλιστικό

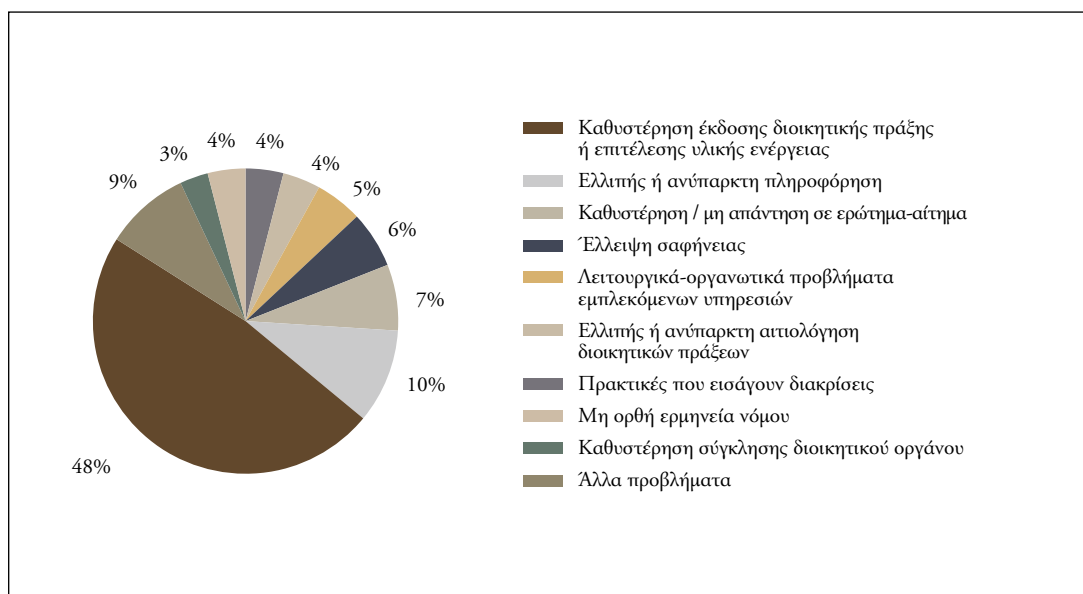
ΓΡΑΦΗΜΑ Ε.2.15

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ ΣΤΟ ΙΚΑ

ΓΡΑΦΗΜΑ Ε.2.16

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ ΣΤΟΝ ΟΓΑ

σύστημα και την έλλειψη δικής του υπαιτιότητας για την καθυστέρηση καταβολής των εισφορών.

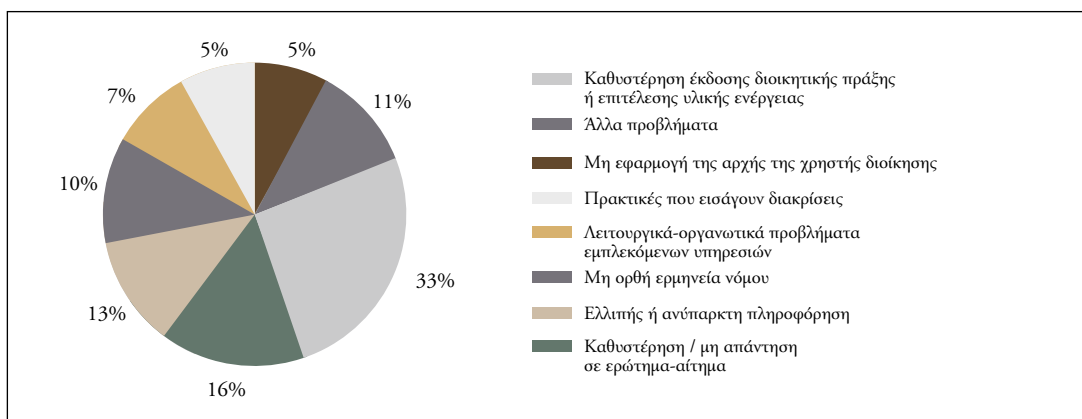
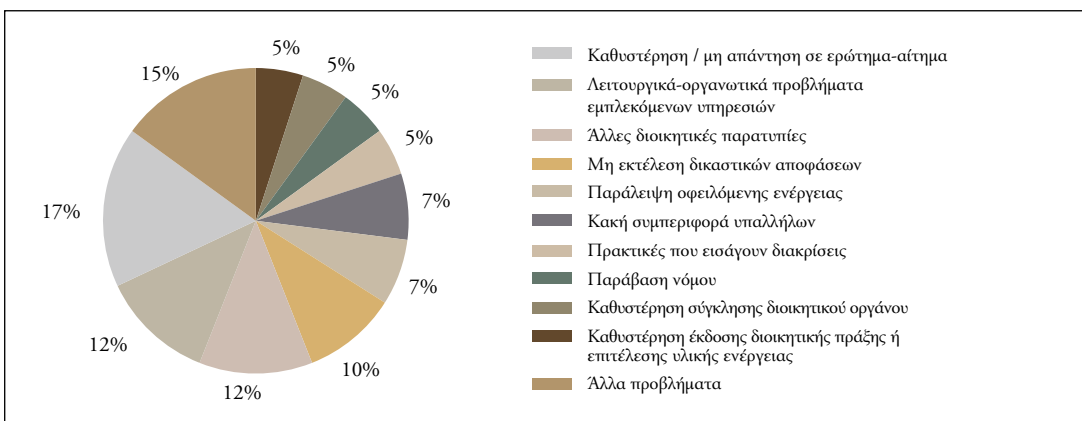
Το Διοικητικό Συμβούλιο του ΤΣΑΥ, αφού συγκλήθηκε ειδικά για να εξετάσει το θέμα αυτό, έκανε αποδεκτή τη σχετική πρόταση της Αρχής και επανακαθόρισε το ποσόν της οφειλής του ιατρού σε λιγότερο από το ένα τρίτο από αυτό που αρχικά είχε προσδιοριστεί, αφαιρώντας από το ποσόν τις προσαυξήσεις και τα πρόστιμα που είχαν επιβληθεί.

Φορείς: ΔΕΗ - Ταμείο Συντάξεων Μηχανικών και Εργοληπτών Δημοσίων Έργων (ΤΣΜΕΔΕ)

Θέμα: Υπαγωγή στην ασφάλιση -

Παραβίαση της αρχής της χρηστής διοίκησης

Συνταξιούχος μηχανικός, που εργαζόταν ως έμμισθος στη ΔΕΗ, υπέβαλε αναφορά στον Συνήγορο του Πολίτη, επειδή το ΤΣΜΕΔΕ αρνήθηκε να προβεί στη συνταξιοδότησή του, με την αιτιολογία της ύπαρξης οφειλών του προς αυτό, οι οποίες

ΓΡΑΦΗΜΑ Ε.2.17**ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ ΣΤΟ ΓΛΚ****ΓΡΑΦΗΜΑ Ε.2.18****ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ ΣΤΑ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ**

υπερέβαιναν τα 10.000.000 δρχ. (υπόθεση 1197/1999). Οι οφειλές αυτές προέρχονταν από τη μη καταβολή των αναλογουσών ασφαλιστικών εισφορών που έπρεπε να αποδώσει η ΔΕΗ ως εργοδότης προς το ΤΣΜΕΔΕ για τη χρονική περίοδο 1967-1990.

Όπως προέκυψε από τη σχετική έρευνα, ο συγκεκριμένος εργαζόμενος όφειλε υποχρεωτικά να ασφαλιζόταν τόσο στη ΔΕΗ όσο και στο ΤΣΜΕΔΕ, η δε ΔΕΗ όφειλε πράγματι να καταβάλει εισφορές στο ταμείο. Η υποχρέωση αυτή της ΔΕΗ απορρέει από τον σχετικό νόμο, τον οποίο συνήθως εφαρμόζει. Όμως, στη συγκεκριμένη περίπτωση και χωρίς να υπάρχει κάποιος ιδιαίτερος λόγος, ο νόμος δεν εφαρμόστηκε, με αποτέλεσμα να μην έχουν παρακρατηθεί από τον μισθό του εργαζομένου οι εισφορές εργαζομένου και εργοδότη υπέρ του ΤΣΜΕΔΕ, αλλά να έχουν αποδοθεί στον εργαζόμενο. Η ΔΕΗ από την πλευρά της υποστήριξε ότι υπάρχει συνυπαιτιότητα του εργαζομένου και ότι δεν θα προέβαινε σε καμία ενέργεια για την ικανοποίηση του αιτήματός του.

Ο Συνήγορος του Πολίτη, αφού μελέτησε το θέμα, συνέταξε πόρισμα προς τη ΔΕΗ, με το οποίο πρότεινε, στο πνεύμα μιας δίκαιης και επαικούς και για τις δύο πλευρές λύσης, που στηρίζεται στη λογική της συνυπαιτιότητας που επικαλέστηκε η ΔΕΗ, τον επιμερισμό του χρέους προς το ΤΣΜΕΔΕ, με τρόπο ώστε η μεν ΔΕΗ να καταβάλει τα ποσά που αντιστοιχούν στις προσαυξήσεις επί των μηνιαίων καθυστερούμενων εισφορών, ο δε πολίτης να καταβάλει τα ποσά που αντιστοιχούν στις κρατήσεις υπέρ ΤΣΜΕΔΕ, τις οποίες είχε εισπράξει, αφού η ΔΕΗ δεν είχε προβεί σε παρακράτηση των ασφαλιστικών εισφορών.

Η ΔΕΗ κατέστησε σαφές στον Συνήγορο του Πολίτη ότι διαφωνεί με το πόρισμα της Αρχής και ότι δεν προτίθεται να το εφαρμόσει, καθώς θεωρεί ότι δεν υφίσταται υποχρέωσή της να καταβάλει οποιοδήποτε ποσό στο ΤΣΜΕΔΕ. Πρόκειται για χαρακτηριστική περίπτωση άρνησης της διοίκησης να συμμορφωθεί με πόρισμα του Συνήγορου του Πολίτη, που αφορά ένα πολύ ευαίσθητο θέμα, όπως είναι η ασφαλιστική κάλυψη εργαζο-

μένου, και στηρίζεται κατ' εξοχήν στην αρχή της επιείκειας.

Φορείς: Γενική Γραμματεία Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΓΓΚΑ) - ΙΚΑ - ΟΓΑ

Θέμα: *Υπαγωγή στην ασφάλιση των εποχιακά απασχολούμενων σε ελαιοτριβεία αγροτών - Παραβίαση του δικαιώματος επιλογής ασφαλιστικού φορέα*

Ιδιοκτήτης ελαιοτριβείου, με αναφορά του προς τον Συνήγορο του Πολίτη (υπόθεση 8116/1999), διαμαρτυρήθηκε γιατί υποχρεώνεται να ασφαρίζει στο ΙΚΑ τους αγρότες που απασχολούνται εποχιακά στο ελαιοτριβείο του, παρά το γεγονός ότι είναι ασφαλισμένοι του κλάδου κύριας ασφάλισης αγροτών του ΟΓΑ.

Από την έρευνα του Συνηγόρου του Πολίτη και την έγγραφη επικοινωνία του με τη διοίκηση του ΙΚΑ, έγινε σαφές ότι η ασφάλιση στο ΙΚΑ των απασχολούμενων σε ελαιοτριβεία αγροτών καθορίζεται από τα όσα περιέχονται στο έγγραφο Α20/417/22/2.11.94 του ΙΚΑ, το οποίο ορίζει ότι οι αγρότες που απασχολούνται σε ελαιοτριβεία έστω και για χρονικώς περιορισμένα διαστήματα υπάγονται στην ασφάλιση του ΙΚΑ. Περαιτέρω, στο ίδιο έγγραφο αναφέρεται ότι σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 2, παράγρ. 1, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 2, παράγρ. 1 του Ν. 4476/1965 που ορίζει τα υπαγόμενα στην ασφάλιση του ΙΚΑ πρόσωπα, στην ασφάλιση του ΙΚΑ εντάσσονται τα πρόσωπα που προσφέρουν την εργασία τους υπό τη μορφή μειωμένης χρονικά απασχόλησης, εφόσον αυτή αποτελεί τη μόνη πηγή βιοπορισμού τους. Το σκεπτικό του παραπάνω εγγράφου έγκειται στο γεγονός ότι ο ΟΓΑ, πριν από την ψήφιση του Ν. 2458/1997, δεν αποτελούσε φορέα κύριας ασφάλισης και συνεπώς οι απασχολούμενοι αγρότες δεν μπορούσαν να αντιμετωπιστούν όπως οι ασφαλισμένοι στα άλλα ταμεία, ώστε να εφαρμοστούν και στην περίπτωση τους οι διατάξεις περί παράλληλης ασφάλισης και να τους παρασχεθεί το δικαίωμα επιλογής ασφαλιστικού φορέα, σύμφωνα με το άρθρο 39, παράγρ. 1 του Ν. 2084/1992.

Από την εξέταση του νομοθετικού πλαισίου, ιδίως λόγω της μετατροπής του ΟΓΑ σε ταμείο κύριας ασφάλισης, ο Συνήγορος του Πολίτη οδηγήθηκε στα ακόλουθα συμπεράσματα, τα οποία και έθεσε υπόψη της Γενικής Γραμματείας Κοινωνικών Ασφαλίσεων:

α) Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 39, παράγρ. 1 του Ν. 2084/1992, οι ασφαλισμένοι μετά το 1992 υποχρεώνονται να ασφαλιστούν σε έναν μόνο φορέα κύριας ασφάλισης.

β) Με τον Ν. 2458/1997 ο ΟΓΑ έγινε φορέας κύριας ασφάλισης από την 1η Ιανουαρίου 1998 και

σε αυτόν υποχρεούνται να ασφαρίζονται όσοι ασκούν ως κύριο επάγγελμα αυτό του αγρότη. Συνεπώς, το επιχείρημα ότι ο ΟΓΑ δεν συνιστά ασφαλιστικό φορέα, ώστε η υπαγωγή σε αυτόν να αποκλείει την ασφάλιση στο ΙΚΑ, δεν ισχύει από την 1η Ιανουαρίου 1998 και εξής.

Ο Συνήγορος του Πολίτη ενημερώθηκε από το αρμόδιο υπουργείο ότι το θέμα θα εξεταστεί. Σε σχετική πάντως επερώτηση βουλευτή, ο Υφυπουργός Κοινωνικών Ασφαλίσεων υιοθέτησε πλήρως τις προτάσεις της Αρχής. Ειδικότερα, απάντησε ότι «το ζήτημα της ασφάλισης αγροτών, οι οποίοι παρέχουν εποχιακή εργασία είναι συνυφασμένο με την εφαρμογή των διατάξεων του Ν. 2084/1992 (παλαιοί και νέοι ασφαλισμένοι). Με βάση το ισχύον νομικό πλαίσιο, η ασφάλιση των αγροτών που απασχολούνται εποχιακά σε ελαιοτριβεία εξαρτάται από το εάν υπήρξαν ασφαλισμένοι σε άλλον πλην του ΟΓΑ ασφαλιστικό φορέα πριν από τις 31.12.1992: Έτσι:

α) Όσοι ασφαλίστηκαν πριν από τις 31.12.1992 σε ασφαλιστικό φορέα, πλην του ΟΓΑ, θεωρούνται παλαιοί ασφαλισμένοι και για όσο χρόνο απασχολούνται στα ελαιοτριβεία, είναι υποχρεωτική η ασφάλισή τους και στο ΙΚΑ.

β) Όσοι έως τις 31.12.1992 ήταν ασφαλισμένοι στον ΟΓΑ και συνέχισαν την ασφάλισή τους σε αυτόν (με το παλαιό καθεστώς ή στον νέο κλάδο κύριας ασφάλισης) και όσοι ασφαλίστηκαν για πρώτη φορά μετά την 1η Ιανουαρίου 1993 σε οποιονδήποτε ασφαλιστικό φορέα, θεωρούνται νέοι ασφαλισμένοι και δεν είναι υποχρεωτική η ασφάλισή τους σε δεύτερο ασφαλιστικό φορέα».

3.1.2 Διάρκεια ασφαλιστικού δεσμού

Φορέας: Ταμείο Ασφάλισης Προσωπικού ΟΤΕ (ΤΑΠ ΟΤΕ)

Θέμα: *Δικαίωμα αναγνώρισης χρόνου στρατιωτικής υπηρεσίας ως χρόνον πλασματικής ασφάλισης - Προσβολή ασφαλιστικού δικαιώματος*

Πολίτης κατέθεσε αναφορά στον Συνήγορο του Πολίτη (υπόθεση 6151/1999) ζητώντας την παρέμβαση της Αρχής στο πρόβλημα που δημιουργήθηκε στην αναγνώριση του χρόνου της στρατιωτικής του υπηρεσίας από το ΤΑΠ ΟΤΕ. Ειδικότερα, το 1974 υπέβαλε στο ΤΑΠ ΟΤΕ αίτηση για αναγνώριση της τετράμηνης (22.9.1970-22.1.1971) εφεδρικής του υπηρεσίας. Με το από 10.11.1981 έγγραφό του και προκειμένου να προχωρήσει στην εξέταση και την ικανοποίηση του αιτήματός του, το ΤΑΠ ΟΤΕ ζήτησε από τον πολίτη να υποβάλει υπεύθυνη δήλωση, στην οποία να αναφέρει αν το ζητούμενο για αναγνώριση χρονικό διάστημα είχε αναγνωριστεί από άλλον ασφαλιστικό οργανισμό. Ο

ασφαλισμένος ανταποκρίθηκε αμέσως και απέστειλε την υπεύθυνη δήλωση στο ΤΑΠ ΟΤΕ.

Θεωρώντας ότι με την πράξη αυτή είχε ολοκληρωθεί η διαδικασία αναγνώρισης της θητείας του, ο πολίτης, εν όψει της συνταξιοδότησής του, προσήλθε στο ΤΑΠ ΟΤΕ το έτος 1998, προκειμένου να υποβάλει τη σχετική αίτηση. Κατά την επίσκεψή του αυτή διαπίστωσε ότι στον τηρούμενο ατομικό του φάκελο δεν υπήρχε κανένα από τα παραπάνω έγγραφα, με αποτέλεσμα αφενός να μην έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία αναγνώρισης της εφεδρικής του υπηρεσίας, αφετέρου να μην έχει πλέον τη δυνατότητα της εκ νέου αναγνώρισης της θητείας του, διότι, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 861/1979, είχε παρέλθει ο εύλογος χρόνος για την αναγνώριση.

Ο Συνήγορος του Πολίτη, κατά την έρευνα της υπόθεσης, διεξήγαγε έλεγχο στην υπηρεσία του ΤΑΠ ΟΤΕ και διαπίστωσε σωρεία διοικητικών παρατυπιών και παραλείψεων. Ειδικότερα, στον τηρούμενο ατομικό φάκελο του ασφαλισμένου δεν βρέθηκε ούτε η από 4.2.1974 αρχική αίτηση του ασφαλισμένου για την αναγνώριση της εφεδρικής του θητείας ούτε η συνημμένη σε αυτήν υπεύθυνη δήλωση του ΝΔ 105/1969 ούτε, τέλος, η εισήγηση της υπηρεσίας και η πρόταση της Επιτροπής Παροχής και Ασφάλισης. Τα στοιχεία αυτά είχαν λάβει αριθμό πρωτοκόλλου, αλλά δεν βρίσκονταν πλέον στον φάκελο.

Με βάση αυτά τα δεδομένα, ο Συνήγορος του Πολίτη συνέταξε πόρισμα, το οποίο κοινοποίησε στο Διοικητικό Συμβούλιο του ΤΑΠ ΟΤΕ για να κρίνει το θέμα. Με σχετική πλειοψηφία το όργανο αυτό απέρριψε το αίτημα της αναγνώρισης. Το ταμείο στην προκειμένη περίπτωση προξένησε βλάβη με τις πράξεις του στον πολίτη, καταλύοντας τα ασφαλιστικά του δικαιώματα. Επικαλούμενος την αρχή της συνέχειας της διοικητικής δράσης, ο Συνήγορος του Πολίτη θεωρεί ότι δεν είναι δυνατόν, τη στιγμή που δεν προέκυψε υπαιτιότητα του πολίτη, να χρεώνεται σε αυτόν η παράλειψη της διοίκησης.

3.1.3 Χρηματοδότηση κοινωνικής ασφάλισης

Φορέας: Ταμείο Ασφάλισης Εμπόρων (ΤΑΕ)

Θέμα: Μη απαλλαγή από τον κλάδο ασθενείας σύμφωνα με την αρχή της υπαγωγής σε έναν ασφαλιστικό φορέα - Κακοδιοίκηση
Ασφαλισμένος του ΤΑΕ προσέφυγε στον Συνήγορο του Πολίτη (υπόθεση 3667/2000), διαμαρτυρούμενος για τη στάση του ταμείου σε αίτημα απαλλαγής του από την καταβολή ασφαλιστικών εισφορών για τον κλάδο ασθενείας.

Από την έρευνα της υπόθεσης προέκυψε ότι το αίτημα αυτό είχε υποβληθεί πριν από τρία χρόνια.

Αρχικά έγινε δεκτό μερικώς και προτάθηκε απαλλαγή του ασφαλισμένου από την καταβολή εισφορών προς το ταμείο μόνο για το διάστημα από 1.12.1999 έως 31.12.2000. Στη συνέχεια, με νέο έγγραφο του προς τον ενδιαφερόμενο, το ΤΑΕ αναγνώρισε ότι εκ παραδρομής δεν έκανε δεκτή την απαλλαγή για το διάστημα από 1.10.1996 έως 31.12.2000 και του ζήτησε να προσκομίσει τα βιβλιάριά του για την οριστική τακτοποίηση του θέματος. Όμως ο πολίτης, θεωρώντας ότι η στάση του ταμείου αποδεικνύει έλλειψη σεβασμού της διοίκησης απέναντί του, αρνήθηκε να προσέλθει στο ΤΑΕ και ζήτησε την παρέμβαση του Συνηγόρου του Πολίτη για την εξεύρεση της προσφορότερης λύσης.

Ο Συνήγορος του Πολίτη, ύστερα από συνεχείς επικοινωνίες, τόσο με το ΤΑΕ όσο και με τον πολίτη, πρότεινε την ταχυδρομική αποστολή του βιβλιαρίου στο ταμείο για τη διευθέτηση του θέματος. Έπειτα από την παραπάνω διαμεσολαβητική προσπάθεια του Συνηγόρου του Πολίτη, το βιβλιάριο εστάλη στο ΤΑΕ, σφραγίστηκε, και με σχετικό έγγραφο του ταμείου, το οποίο κοινοποιήθηκε και στην Αρχή, ο ενδιαφερόμενος ενημερώθηκε ότι είχε καταβάλει επιπλέον για τον κλάδο υγείας το ποσόν των 402.800 δρχ. και ότι για ένα μέρος του ποσού αυτού έγινε συμψηφισμός με οφειλές για το διάστημα από 1.10.1996 έως 31.12.2000. Για το υπόλοιπο ποσόν, του γνωστοποιήθηκε ότι μπορεί να πιστωθεί στο επόμενο έτος (2001) με το νέο ασφαλιστρο που θα ισχύσει ή να του επιστραφεί ύστερα από σχετική αίτησή του.

Φορέας: Ταμείο Ασφάλισης Εμπόρων (ΤΑΕ)

Θέμα: Καταβολή εισφορών στο ΤΑΕ για υγειονομική περίθαλψη - Παραβίαση της αρχής της ελεύθερης επιλογής ασφαλιστικού φορέα

Πολίτης, ασφαλισμένη συγχρόνως στο ΤΑΕ και στο ΙΚΑ, διαμαρτυρήθηκε με αναφορά της (υπόθεση 11625/1999) για τη μη δυνατότητα επιλογής ενός ασφαλιστικού φορέα για τον κλάδο ασθενείας. Συγκεκριμένα, προκειμένου να μην είναι ασφαλισμένη στον κλάδο ασθενείας και των δύο ταμείων, ζήτησε να απαλλαγεί από τον αντίστοιχο κλάδο του ΤΑΕ.

Λόγω ελλείπους και εσφαλμένης ενημέρωσης, η πολίτης δεν απευθύνθηκε με αίτησή της στο ταμείο για να ζητήσει την απαλλαγή της από τον κλάδο ασθενείας, αλλά στον επιμελητή είσπραξης των ασφαλιστικών εισφορών του ΤΑΕ. Ο επιμελητής την απάλλαξε από την καταβολή των σχετικών εισφορών και παρέλαβε από την ασφαλισμένη τις βεβαιώσεις του ΙΚΑ για χρήση στο ΤΑΕ. Όμως, η διαδικασία αυτή της απαλλαγής της από τον κλάδο ασθενείας του ΤΑΕ μέσω του επιμελητή είσπραξης χωρίς ενημέρωση του ταμείου ήταν εσφαλμένη.

Παρ' όλα αυτά, στην ασφαλισμένη είχε δημιουργηθεί η εύλογη πεποίθηση ότι δεν όφειλε εισφορές για τον κλάδο ασθενοείας του ΤΑΕ. Και αυτό γιατί, σύμφωνα με το καταστατικό του ΤΑΕ, ο επιμελητής εισπράξεων κολλά και επικυρώνει ενιαία ένσημα. Σε περίπτωση που ο ασφαλισμένος δεν καταβάλει ολόκληρο το ποσόν που κανονικά οφείλει, αλλά κλάσμα αυτού, ο επιμελητής πρέπει να ενημερώσει το ταμείο.

Το ΤΑΕ καταλόγισε ως οφειλή το ποσόν των 389.940 δρχ., το οποίο μαζί με τις προσαυξήσεις ανήλθε στα 2.091.300 δρχ. Προκειμένου να θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα, η ενδιαφερόμενη υποχρεώθηκε να καταβάλει το ποσόν αυτό στο σύνολό του.

Στο πόρισμα που συνέταξε για την υπόθεση αυτή, ο Συνήγορος του Πολίτη επισημαίνει ότι:

α) Η ενδιαφερόμενη δικαιούνταν απαλλαγής από τον κλάδο ασθενοείας του ΤΑΕ.

β) Η ενδιαφερόμενη δεν έκανε ποτέ χρήση των παροχών της ασφάλισης αυτής, εφόσον δεν σφράγιζε το βιβλιário της, πιστεύοντας ότι είχε τύχει της σχετικής απαλλαγής.

γ) Το ΙΚΑ έχει εκδώσει βεβαιώσεις αναφορικά με την ασφάλισή της στον κλάδο ασθενοείας του, ώστε να τις χρησιμοποιήσει η ενδιαφερόμενη στο ΤΑΕ. Τις βεβαιώσεις αυτές παρέδωσε η ενδιαφερόμενη στον επιμελητή. Για τους λόγους αυτούς προτάθηκε στο ΤΑΕ η επιστροφή του εν λόγω ποσού, ως αχρεωστήτως καταβληθέντος εξαιτίας πλημμέλειας οργάνου του ταμείου. Το ΤΑΕ αποδέχθηκε τις προτάσεις του Συνηγόρου του Πολίτη.

Φορέας: ΙΚΑ

Θέμα: *Καταβολή εργοδοτικών εισφορών - Προσβολή ασφαλιστικού δικαιώματος*

Πολίτης προσέφυγε στην Αρχή (υπόθεση 9327/2000) για το ασφαλιστικό πρόβλημα που αντιμετώπιζε ο ίδιος και 18 συνάδελφοί του, καθηγητές μουσικής. Οι ενδιαφερόμενοι απασχολούνταν για χρονικό διάστημα δεκαπέντε περίπου ετών στο Δημοτικό Ωδείο (ΔΩ) δήμου της Αττικής, με δωδεκάμηνη κάθε φορά σύμβαση έργου. Ο δήμος δεν τους ασφάλιζε στο ΙΚΑ, θέτοντας τον εξής όρο στη σύμβαση: «Ο πρώτος των συμβαλλομένων δεν φέρει καμία απολύτως ευθύνη και υποχρέωση ασφάλισης του αναδόχου σε κανέναν φορέα κύριας ή επικουρικής ασφάλισης και δεδομένου ότι η παρούσα σύμβαση είναι αμιγώς σύμβαση μίσθωσης έργου, δεν επιτρέπει στον ανάδοχο να απαιτήσει τα παραπάνω ενώ παράλληλα δεν υποχρεώνει το ΔΩ του Δήμου ...σε άλλου είδους παροχές...». Το ΙΚΑ υποστήριζε ότι οι εν λόγω εργαζόμενοι θα έπρεπε να ασφαλιζονται στο ΙΚΑ, χωρίς ωστόσο να προβεί, όπως όφειλε, σε διενέργεια ελέγχου, γεγονός που συνιστά φαινόμενο κακοδιοίκησης.

Από την άλλη, οι ενδιαφερόμενοι δεν υπέβαλαν καταγγελία στο ΙΚΑ, αν και είχαν το δικαίωμα, φοβούμενοι μήπως δεν ανανεωθεί η σύμβασή τους και μείνουν άνεργοι. Με την πράξη τους όμως αυτή συμμετείχαν σιωπηρά στην κατάλυση των ασφαλιστικών τους δικαιωμάτων.

Ο Συνήγορος του Πολίτη απευθύνθηκε στους δύο εμπλεκόμενους φορείς και ζήτησε από το ΙΚΑ τη διενέργεια ελέγχου, προκειμένου να αναζητηθεί επίλυση του θέματος.

Φορέας: Γ' Ταμείο Είσπραξης Εσόδων ΙΚΑ

Θέμα: *Διαδικασία αναγκαστικής κατάσχεσης ακίνητης περιουσίας - Κακοδιοίκηση*

Συνταξιούχος, με αναφορά του προς τον Συνήγορο του Πολίτη (υπόθεση 10611/1999), διαμαρτυρήθηκε για την επιβολή από το ΙΚΑ αναγκαστικής κατάσχεσης ακίνητης περιουσίας του (επικαρπίας διαμερίσματος) το 1999. Το μέτρο της αναγκαστικής κατάσχεσης ελήφθη για οφειλή εταιρείας περιορισμένης ευθύνης (ΕΠΕ), στην οποία ο ίδιος ήταν διαχειριστής, και η οποία είχε πάψει να λειτουργεί από το 1979. Με την αναφορά του, ο συγκεκριμένος πολίτης παραπονούνταν γιατί για διάστημα 20 ετών το ΙΚΑ δεν είχε επικοινωνήσει μαζί του για την εν λόγω οφειλή, την οποία πληροφορήθηκε κατά τον χρόνο της επιβολής της κατάσχεσης. Επισήμανε επίσης ότι, ενώ στην έκθεση κατάσχεσης αναγράφονται οφειλές, δεν διευκρινίζεται ακριβώς η πηγή τους. Σημειώνεται ότι ο προσφεύγων είναι συνταξιούχος του ΙΚΑ από το 1996.

Ο Συνήγορος του Πολίτη ερευνήσε την υπόθεση και ήλθε σε επαφή τόσο με την αρμόδια υπηρεσία (Γ' Ταμείο Είσπραξης Εσόδων ΙΚΑ) όσο και με το αρμόδιο Υποκατάστημα του ΙΚΑ (Γλυφάδας). Μετά την ολοκλήρωση της έρευνας, συνέταξε πόρισμα, που εστάλη στο ΙΚΑ, στο οποίο επισημάνθηκε η ασάφεια της έκθεσης κατάσχεσης και ζητήθηκαν ακριβείς πληροφορίες για την προέλευση των οφειλών και την ενημέρωση του οφειλέτη, καθώς και διευκρινίσεις για τους λόγους που οδήγησαν στην παρέλευση 20 ετών προτού το Ίδρυμα επικοινωνήσει με τον πολίτη. Τέλος, ζητήθηκε συνολικός επανέλεγχος της υπόθεσης, καθώς εντοπίστηκαν κενά που δημιουργούσαν εύλογες αμφιβολίες για τη νομιμότητα της κατάσχεσης.

Υιοθετώντας το παραπάνω πόρισμα, το ΙΚΑ προχώρησε σε συνολικό επανέλεγχο της υπόθεσης και έδωσε εγγράφως εκτενείς και πειστικές εξηγήσεις για το ιστορικό της συγκεκριμένης ενέργειας. Διευκρινίστηκε μάλιστα ότι, ενώ η παραγγελία προς τον δικαστικό επιμελητή αφορούσε κατάσχεση σε βάρος της περιουσίας της ΕΠΕ, «από παρα-

δρομή», όπως αναφέρεται, αυτή επιβλήθηκε σε προσωπικό περιουσιακό στοιχείο του συγκεκριμένου πολίτη. Ακολούθως, το ΙΚΑ προχώρησε στην άρση της κατάσχεσης που είχε επιβάλει σε περιουσιακό στοιχείο του διαχειριστή, ενημερώνοντας ταυτόχρονα τόσο το οικείο υποθηκοφυλακείο όσο και τον ενδιαφερόμενο.

Φορέας: Υποκατάστημα ΙΚΑ Βέροιας

Θέμα: *Λήψη αναγκαστικών μέτρων - Κακοδιοίκηση*
Πολίτης που διατηρεί επιχείρηση στη Βέροια από το 1982 υπέβαλε αναφορά στην Αρχή (υπόθεση 215/2000), διαμαρτυρόμενος για την πρακτική που ακολουθείται από το ΙΚΑ στη λήψη των αναγκαστικών μέτρων.

Στις 2 Ιουλίου 1999 ο πολίτης υπέβαλε προς το τοπικό Υποκατάστημα ΙΚΑ Βέροιας αίτηση για τη ρύθμιση της οφειλής του σε δόσεις, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 2676/1999. Στις 25.8.1999 έλαβε έγγραφο (αρ. πρωτ. 11755/25.8.99) από το Υποκατάστημα ΙΚΑ Βέροιας, στο οποίο βεβαιωνόταν η μη ύπαρξη οφειλής στο όνομά του. Η βεβαίωση μη οφειλής ίσχυε για 2 μήνες από την έκδοσή της, δηλαδή έως τις 24.10.1999. Η επόμενη επίσημη επικοινωνία του πολίτη με το ΙΚΑ είχε ως εξής:

α) Στις 29.10.1999 επισκέφθηκε τον πολίτη δικαστικός επιμελητής, ο οποίος του επέδωσε την αρ. 475 έκθεση αναγκαστικής κατάσχεσης της ακίνητης περιουσίας του.

β) Ο πολίτης έλαβε συστημένη επιστολή με ημερομηνία 2.11.1999, η οποία περιείχε τις πράξεις επιβολής εισφορών. Αποτέλεσμα αυτής της αλληλουχίας γεγονότων που οφείλονται σε έλλειψη συντονισμού και επικοινωνίας στο εσωτερικό του Υποκαταστήματος ΙΚΑ Βέροιας ήταν ότι ο συγκεκριμένος πολίτης και η οικογένειά του πρώτα ενημερώθηκαν για την επικείμενη αναγκαστική κατάσχεση του σπιτιού τους και ύστερα από τέσσερις ημέρες πληροφορήθηκαν την αιτία αυτού του γεγονότος.

Με έγγραφό του προς την εμπλεκόμενη υπηρεσία, ο Συνήγορος του Πολίτη επισήμανε ότι ο ενδιαφερόμενος έλαβε στις 25.8.1999 έγγραφο (αρ. πρωτ. 11755/25.8.99) του Υποκαταστήματος ΙΚΑ Βέροιας, στο οποίο βεβαιωνόταν η μη οφειλή του. Η δήμενη ισχύς της βεβαίωσης μη οφειλής δημιούργησε τη δικαιολογημένη πεποίθηση στον ασφαλισμένο ότι δεν είχε κανένα πρόβλημα με τον ασφαλιστικό του φορέα. Είναι, βέβαια, γεγονός πως σε ό,τι αφορά τις ληξιπρόθεσμες εισφορές, στη σχετική βεβαίωση καταγράφεται η επιφύλαξη του ΙΚΑ ότι στην περίπτωση που διαπιστωθεί από μελλοντικό έλεγχο ότι οφείλονται εισφορές, αυτές θα αναζητηθούν. Ωστόσο, η έκδοση αυτής της βεβαίωσης δημιουργεί στον πολίτη ένα εύλογο

αίσθημα ασφάλειας, τουλάχιστον σε ό,τι αφορά την προσδοκία για τη δυνατότητα αμοιβαίας επικοινωνίας μεταξύ του ασφαλισμένου και του ασφαλιστικού του φορέα προκειμένου να ρυθμιστούν όποιες οφειλές διαπιστωθούν.

Τα άρθρα 50-55 του Ν. 2676/1999, που, μεταξύ άλλων, αφορούν τον εξορθολογισμό του συστήματος ρύθμισης καθυστερούμενων ασφαλιστικών εισφορών του ΙΚΑ, νομιμοποιούν το Ίδρυμα να προβαίνει στη λήψη αναγκαστικών μέτρων, προκειμένου να περιορίσει την εισφοροδιαφυγή στο ελάχιστο. Αυτή όμως η ευχέρεια σε καμία περίπτωση δεν νομιμοποιεί την πρακτική να προηγείται η κατάσχεση της κοινοποίησης των πράξεων επιβολής εισφορών (ΠΠΕ), καθώς και των τυχόν συναφών πράξεων επιβολής πρόσθετης επιβάρυνσης εισφορών (ΠΕΠΕΕ) που έχουν συνταχθεί κατά το άρθρο 20, παράγρ. 1 του Ν. 1469/1984. Η πρακτική αυτή στερεί από τον οφειλέτη το δικαίωμα να ασκήσει ένσταση επί αυτών και συνεπώς αντίκειται στο άρθρο 20, παράγρ. 1 του Συντάγματος.

Η λήψη αναγκαστικών μέτρων δεν σημαίνει ότι καταλύονται τα συνταγματικώς κατοχυρωμένα δικαιώματα των πολιτών σε ένα κράτος δικαίου και ειδικότερα τα όσα ορίζονται από το άρθρο 20 του Συντάγματος, που αφορά το δικαίωμα της δικαστικής προστασίας και της προηγούμενης ακρόασης του διοικουμένου. Άλλωστε, η τήρηση της διαδικασίας όπως προβλέπεται στον κώδικα είσπραξης δημοσίων εσόδων (ΚΕΔΕ) και στις εγκυκλίους ΙΚΑ αρ. 40 Ε40/69/30.3.99: «Δραστηριοποίηση και βελτίωση απόδοσης Υπηρεσιών Εσόδων» και 52 Ε33/42/30.4.99: «Κοινοποίηση των διατάξεων» έχει στόχο την προστασία των δικαιωμάτων των πολιτών.

Το άρθρο 4 του ΝΔ 356/1974 (ΚΕΔΕ), ειδικότερα, απαιτεί «να στέλνεται ατομική ειδοποίηση στους οφειλέτες, προκειμένου να λάβουν γνώση για την οφειλή που βεβαιώθηκε, για το ποσόν που οφείλεται συνολικά, καθώς επίσης και για το δικαίωμα της υπηρεσίας να προβαίνει στη λήψη των αναγκαστικών και άλλων μέτρων είσπραξης των οφειλών». Οι παραπάνω εγκυκλίαι τονίζουν επίσης σχετικά με τη λήψη αναγκαστικών μέτρων είσπραξης σε βάρος όλων των οφειλετών, ότι αυτά «πρέπει να λαμβάνονται με μεθοδικότητα όμως και λογική, ώστε να αποδώσουν εισπρακτικά».

Η κεντρική διοίκηση του ΙΚΑ, αφού επισήμανε τη νομιμότητα της κατάσχεσης και τον αυξημένο όγκο εργασίας κατά το επίμαχο διάστημα, υιοθέτησε τις παρατηρήσεις του Συνηγόρου του Πολίτη και διέταξε Ένορκη Διοικητική Εξέταση (ΕΔΕ) με αντικείμενο τη μη εύρυθμη λειτουργία της υπηρεσίας. Ο σωστός συντονισμός λειτουργίας επιβάλλει να επικοινωνούν τα γραφεία του Υποκαταστήμα-

τος μεταξύ τους, έτσι ώστε να κινηθεί η διαδικασία της κατάσχεσης αφού ελεγχθεί ότι κοινοποιήθηκε η ειδοποίηση της οφειλής και εκπνεύσουν οι νόμιμες προθεσμίες. Στη συνέχεια το Υποκατάστημα του ΙΚΑ Βέροιας απέστειλε στον πολίτη έγγραφη συγγνώμη για τις δυσμενείς επιπτώσεις που είχε η απροειδοποίητη αναγκαστική κατάσχεση της ακίνητης περιουσίας του.

Φορέας: Περιφερειακό Υποκατάστημα ΙΚΑ Θεσσαλονίκης

Θέμα: *Καταβολή εισφορών μέσα σε προθεσμία που έληγε σε ημέρα αργίας - Παραβίαση της αρχής της χρηστής διοίκησης*

Με αναφορά του προς τον Συνήγορο του Πολίτη (υπόθεση 6763/1999), εργοδότης διαμαρτυρήθηκε για την επιβολή προστίμου από το ΙΚΑ λόγω εκπρόθεσμης καταβολής εισφορών. Το πρόστιμο αντιστοιχούσε σε ποσοστό 50% επί των εισφορών (439.137 δρχ.). Συγκεκριμένα, οι εισφορές του μηνός Απριλίου έπρεπε να καταβληθούν την τελευταία ημέρα του επόμενου μήνα, δηλαδή την 31η Μαΐου, ημέρα όμως που ήταν αργία. Για τον λόγο αυτόν ο πολίτης κατέβαλε τις εισφορές του την 1η Ιουνίου, με αποτέλεσμα να θεωρηθεί η καταβολή εκπρόθεσμη. Ο πολίτης υποστήριξε ότι επί πολλά έτη κατέβαλε τις εισφορές του έως και την τελευταία ημέρα και γνώριζε ότι αν αυτή ήταν αργία η προθεσμία παρατεινόταν έως την επόμενη εργάσιμη ημέρα.

Με το άρθρο 56, παράγρ. 1 του Ν. 2676/1999, ως τελευταία ημέρα για τις προθεσμίες που αφορούν τις δημόσιες υπηρεσίες θεωρείται η τελευταία εργάσιμη πριν από την εκπνοή της προθεσμίας. Η διάταξη αυτή άρχισε να ισχύει από την 1η Απριλίου 1999. Συνεπώς, σε ό,τι αφορά τη συγκεκριμένη περίπτωση, για πρώτη φορά η προθεσμία καταβολής των οφειλόμενων εισφορών έληγε την 28η Μαΐου 1999, τελευταία εργάσιμη ημέρα του μηνός, και όχι την 1η Ιουνίου, όπως στο παρελθόν. Η ευθύνη του συγκεκριμένου πολίτη ήταν αντικειμενικό γεγονός, αφού σύμφωνα με τη γενική αρχή του δικαίου η άγνοια νόμου δεν συγχωρείται. Από την άλλη πλευρά όμως, η καταβολή των οφειλόμενων εισφορών την αμέσως επόμενη εργάσιμη ημέρα, το δεδομένο της πρώτης εφαρμογής του νόμου καθώς και το ύψος του προστίμου καθιστούν το μέτρο που επιβλήθηκε ιδιαίτερα επαχθές.

Με βάση τις παραπάνω εκτιμήσεις, ο Συνήγορος του Πολίτη ζήτησε την επανεξέταση της υπόθεσης, προκειμένου να ληφθούν υπόψη τα παραπάνω δεδομένα. Ταυτόχρονα ανέστειλε προσωρινά την έρευνα της υπόθεσης, διότι ο ενδιαφερόμενος υπέβαλε εν τω μεταξύ ενδικοφανή προσφυγή (ένσταση ενώπιον της Τοπικής Διοικητικής Επιτροπής). Ενώ όμως εκκρεμούσε το θέμα, τέθηκε σε

ισχύ ο Ν. 747/1999, σύμφωνα με τον οποίο (άρθρο 16, παράγρ. 2) η έναρξη ισχύος της παραπάνω μεταβολής σε ό,τι αφορά τις προθεσμίες συναλλαγής με τις δημόσιες υπηρεσίες (τελευταία ημέρα - τελευταία εργάσιμη ημέρα) μετατέθηκε την 1η Ιανουαρίου 2000. Το ίδιο άρθρο όρισε ότι πρόστιμα που έχουν ήδη επιβληθεί διαγράφονται και τα σχετικά ποσά που έχουν καταβληθεί επιστρέφονται. Κατόπιν τούτου, ο Συνήγορος του Πολίτη επανήλθε, ζητώντας την οίκοθεν ανάκληση της συγκεκριμένης πράξης επιβολής πρόσθετης επιβάρυνσης εισφορών (ΠΕΠΕΕ).

Μετά τις παραπάνω ενέργειες, το ΙΚΑ ανακάλεσε την ΠΕΠΕΕ και επέστρεψε τα σχετικά ποσά ως αχρεωστήτως καταβληθέντα, σύμφωνα με τη σχετική πρόβλεψη του Ν. 2747/1999.

3.1.4 Σύνταξη γήρατος

Φορέας: Μετοχικό Ταμείο Πολιτικών Υπαλλήλων (ΜΤΠΥ)

Θέμα: *Σύνταξη γήρατος κατ' εφαρμογήν των διατάξεων της διαδοχικής ασφάλισης - Κακοδιοίκηση*

Πολίτης ζήτησε με αναφορά της (υπόθεση 5798/2000) την παρέμβαση της Αρχής, προκειμένου να της αναγνωριστεί χρόνος ασφάλισης. Το πρόβλημα δημιουργήθηκε όταν ζήτησε να συνταξιοδοτηθεί με αίτησή της στο ΜΤΠΥ. Ειδικότερα, η πράξη συνταξιοδότησης ανέφερε 28 έτη ασφάλισης αντί 37. Η πολίτης είχε απασχοληθεί με σύμβαση για περίπου 9 έτη σε δημόσιο νοσοκομείο, ως ασφαλισμένη του ΙΚΑ. Όταν μονιμοποιήθηκε ζήτησε με αίτησή της από όλους τους φορείς ασφάλισης των εργαζομένων στο δημόσιο την αναγνώριση και τη μεταφορά των 9 ετών πρότερης ασφάλισης από το ΙΚΑ στα αντίστοιχα ασφαλιστικά ταμεία του δημοσίου. Θεωρώντας ότι με την αίτηση αυτή διασφαλίστηκε και ολοκληρώθηκε η αναγνώριση της επίμαχης περιόδου, δεν πρόβη σε καμία άλλη ενέργεια και ύστερα από 37 έτη υπέβαλε αίτηση για σύνταξη γήρατος.

Στην απόφαση συνταξιοδότησης του ΜΤΠΥ όμως, ο αναγνωριζόμενος χρόνος ασφάλισης ανέφερε 28 αντί 37 έτη, με αποτέλεσμα το μέρος που λάμβανε η πολίτης να είναι σημαντικά μικρότερο αυτού που δικαιούνταν.

Από την έρευνα που διεξήγαγε για το θέμα, ο Συνήγορος του Πολίτη οδηγήθηκε στο συμπέρασμα ότι το ταμείο είχε την αποκλειστική ευθύνη για την ελλιπή αναγνώριση της πρόσθετης υπηρεσίας της αναφερομένης. Κατόπιν τούτου, ο Συνήγορος του Πολίτη ζήτησε από το ΜΤΠΥ να προβεί στην αναγνώριση, ως ελάχιστο δείγμα αποδοχής της παράλειψης εκ μέρους του. Το ταμείο, αφού αναγνώ-

ρισε την παράλειψη, εξέφρασε εγγράφως την άποψη ότι θα αντιμετωπίσει ευνοϊκά την περίπτωση, χωρίς, ωστόσο, να ενημερώσει την Αρχή έως τις 31.12.2000 για την ακριβή μορφή αυτής της αντιμετώπισης, αν και του ζητήθηκε.

**Φορείς: Υποκατάστημα ΙΚΑ
Νέας Φιλαδέλφειας - Γενική Γραμματεία
Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΓΓΚΑ)**

Θέμα: Προϋποθέσεις χορήγησης προσαύξησης
στη σύνταξη γυναίκας συνταξιούχου -
Παραβίαση της αρχής της ισότητας

Συνταξιούχος του ΙΚΑ ζήτησε με αναφορά της (υπόθεση 14513/2000) την παρέμβαση του Συνηγόρου του Πολίτη, προκειμένου να λάβει προσαύξηση συζύγου στη σύνταξή της.

Από την έρευνα της υπόθεσης και των σχετικών διατάξεων προέκυψε ότι, σύμφωνα με το άρθρο 29, παράγρ. 3 του ΑΝ 1846/1951, όπως αντικαταστάθηκε και συμπληρώθηκε με το άρθρο 5, παράγρ. 3 του Ν. 825/1978, το ποσόν της σύνταξης προσαυξάνεται στους άνδρες συνταξιούχους για τη σύζυγο. Προσαύξηση χορηγείται στις γυναίκες συνταξιούχους μόνο στην περίπτωση που ο σύζυγος είναι άπορος και ανάπηρος (εγκύκλιος ΙΚΑ 76/1958). Δηλαδή, προκειμένου να χορηγηθεί η προσαύξηση στη σύζυγο, θα πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά και οι πρόσθετες προϋποθέσεις της απορίας και της αναπηρίας του συζύγου της.

Με βάση τα παραπάνω και επειδή η διάκριση αυτή συνιστά παραβίαση της αρχής της ισότητας, ο Συνήγορος του Πολίτη θεωρεί ότι είναι αναγκαία η επέκταση της πρόβλεψης για την προσαύξηση και στις γυναίκες συνταξιούχους, χωρίς να απαιτούνται οι πρόσθετες προϋποθέσεις της απορίας και αναπηρίας. Η Αρχή απευθύνθηκε με έγγραφό της στη Γενική Γραμματεία Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΓΓΚΑ), επισήμανε το πρόβλημα και ταυτόχρονα ζήτησε από τη ΓΓΚΑ την ανάληψη πρωτοβουλίας για τη ρύθμισή του. Η ΓΓΚΑ, με έγγραφο που έστειλε στον Συνήγορο του Πολίτη, δεν απάντησε ουσιαστικά στα επιχειρήματα της Αρχής. Για τον λόγο αυτόν και ύστερα από νέα επικοινωνία με την υπηρεσία, ζητήθηκε η αποστολή συγκεκριμένης απάντησης σχετικά με τα θέματα που θίγονταν στο αρχικό έγγραφο της Αρχής. Έως τις 31.12.2000 η ΓΓΚΑ δεν είχε δώσει καμία απάντηση σχετικά με το θέμα αυτό.

**Φορέας: Μετοχικό Ταμείο Πολιτικών
Υπαλλήλων (ΜΤΠΥ)**

Θέμα: Αναγνώριση χρόνου ασφάλισης -
Παραβίαση της αρχής της χρηστής διοίκησης
Δημόσιος υπάλληλος ζήτησε και πέτυχε το 1976 την αναγνώριση από το ΜΤΠΥ χρόνου προϋπηρε-

σίας που είχε διανύσει στο ΙΚΑ το διάστημα 1964-1972, με τον όρο της καταβολής του ποσού των 13.258 δρχ. (υπόθεση 8926/2000). Στη συνέχεια, τόσο ο ασφαλισμένος όσο και το ΙΚΑ προέβησαν στην καταβολή των ποσών που τους αναλογούσαν. Έκτοτε, ο ασφαλισμένος θεώρησε ότι το θέμα είχε λήξει.

Το 2000 ο ασφαλισμένος με αίτησή του ζήτησε από το ΜΤΠΥ να του γνωστοποιήσει τον ακριβή χρόνο για τον οποίο θεωρείται μέτοχος. Το ΜΤΠΥ απάντησε ότι τον θεωρεί μέτοχο μόνο για το χρονικό διάστημα που αντιστοιχεί στην καταβολή του ΙΚΑ (δηλαδή τα έτη 1964-1970), ενώ για τα έτη 1970-1972 θεώρησε την καταβολή του ασφαλισμένου ως εκπρόθεσμη. Για τον λόγο αυτόν απαίτησε την υποβολή νέας αίτησης και την εκ νέου καταβολή του αντίστοιχου ποσού, υπολογιζόμενου βέβαια με τις τιμές που ίσχυαν κατά τον χρόνο υποβολής της νέας αίτησης. Υπό την προϋπόθεση αυτή, το ΜΤΠΥ εκδήλωνε την πρόθεσή του να επιστρέψει στον ενδιαφερόμενο το ποσόν που αρχικά είχε καταβάλει.

Από την έρευνα του Συνηγόρου του Πολίτη και την επικοινωνία του με το ΜΤΠΥ προέκυψε ότι πράγματι η απόφαση αναγνώρισης του χρόνου προϋπηρεσίας εκδόθηκε το 1976 και ότι σύμφωνα με την απόφαση αυτή ο ασφαλισμένος έπρεπε να καταβάλει το ποσοστό που του αναλογούσε μέσα σε ένα έτος. Δεν προέκυπτε ωστόσο με βεβαιότητα και ακρίβεια η ημερομηνία κοινοποίησης του σχετικού εγγράφου στον ενδιαφερόμενο, η οποία όμως είναι απαραίτητη για τον προσδιορισμό της ημερομηνίας έναρξης της επίμαχης προθεσμίας του ενός έτους. Συνεπώς, δεν ήταν δυνατόν να αποδειχθεί ότι η καταβολή το 1978 ήταν εκπρόθεσμη.

Ωστόσο, αν η καταβολή ήταν εκπρόθεσμη, θα έπρεπε να αποκρουστεί εξ αρχής από το ΜΤΠΥ, αφού δεν αντιστοιχούσε σε ενεργό οφειλή, καθώς ο ασφαλισμένος είχε απολέσει το δικαίωμα καταβολής. Σε κάθε περίπτωση, το συγκεκριμένο ποσόν θα έπρεπε να επιστραφεί στον ασφαλισμένο ως αχρεωστήτως καταβληθέν. Κάτι τέτοιο δεν συνέβη επί 24 έτη. Επιπλέον, καθ' όλο αυτό το χρονικό διάστημα, το ΜΤΠΥ δεν ενημέρωσε τον ενδιαφερόμενο για το πρόβλημα, ούτε τον κάλεσε να το τακτοποιήσει με οποιονδήποτε τρόπο. Σημειώνεται ότι ο συγκεκριμένος πολίτης ήταν και παραμένει μέτοχος του ΜΤΠΥ, εκπληρώνοντας κανονικά τις οικονομικές του υποχρεώσεις προς το ταμείο.

Με βάση τα παραπάνω πραγματικά και νομικά δεδομένα, ο Συνήγορος του Πολίτη θεώρησε ότι:

- α) Το εκπρόθεσμο της καταβολής ήταν αναπόδεικτο.
- β) Η καταβολή δεν είχε αποκρουστεί.

γ) Το ποσόν δεν είχε επιστραφεί.

δ) Ο ασφαλισμένος ουδέποτε είχε ενημερωθεί επί 24 έτη.

ε) Με βάση τα παραπάνω δημιουργήθηκε στον ασφαλισμένο η εύλογη πεποίθηση ότι το θέμα είχε τακτοποιηθεί.

Για τους λόγους αυτούς, ο Συνήγορος του Πολίτη ζήτησε από το ΜΤΠΥ να θεωρήσει την καταβολή έγκυρη και εμπρόθεσμη.

Σε σύντομο χρονικό διάστημα το ΜΤΠΥ έκανε αποδεκτή την πρόταση του Συνηγόρου του Πολίτη, στο πλαίσιο «της καλής συνεργασίας κράτους και πολίτη και επειδή έχει παρέλθει μεγάλο χρονικό διάστημα από την εκπρόθεσμη καταβολή». Κατόπιν τούτου, θεώρησε τον ασφαλισμένο μέτοχο αναδρομικά για το διάστημα 1970-1972, χωρίς αναπροσαρμογή της οφειλής.

Φορείς: Υπουργείο Γεωργίας - Υπουργείο Οικονομικών

Θέμα: Καθυστερήση καταβολής πρόωρης αγροτικής σύνταξης - Κακοδιοίκηση

Αγρότης, δικαιούχος πρόωρης σύνταξης, υπέβαλε αναφορά στον Συνήγορο του Πολίτη ζητώντας τη διαμεσολάβηση της Αρχής προκειμένου να οριστεί συγκεκριμένη ημερομηνία καταβολής της πρόωρης σύνταξης του (υπόθεση 13178/1999). Η παροχή αυτή καταβάλλεται μηνιαία, στο πλαίσιο του Κανονισμού 2079/1992 του Συμβουλίου Υπουργών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και αποτελεί μέτρο για την αναπλήρωση του εισοδήματος αγροτών που σταματούν να απασχολούνται ενεργά με τις αγροτικές δραστηριότητες. Το γεγονός ότι η παροχή αυτή καταβάλλεται μηνιαία της προσδίδει, ως προς τον εξωτερικό τύπο, τη μορφή «σύνταξης», γεγονός που δημιουργεί στους δικαιούχους την προσδοκία της τακτής καταβολής.

Από την έρευνα του Συνηγόρου του Πολίτη προέκυψε ότι κατά το έτος 2000 η ημερομηνία καταβολής της παροχής διαφοροποιούνταν σημαντικά από μήνα σε μήνα.

Οι καθυστερήσεις αυτές ήταν αποτέλεσμα της σύνθετης διαδικασίας που προβλέπεται για την καταβολή της παροχής, σύμφωνα με την οποία εκδίδεται χρηματικό ένταλμα προπληρωμής του συνολικού ποσού, στην έκδοση του οποίου εμπλέκονται η Αγροτική Τράπεζα Ελλάδος, η Διεύθυνση Προγραμματισμού και Γεωργικών Διαρθρώσεων και η Οικονομική Διεύθυνση του Υπουργείου Γεωργίας, η Υπηρεσία Δημοσιονομικού Ελέγχου, ο Επίτροπος του Ελεγκτικού Συνεδρίου, το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους και η Τράπεζα της Ελλάδος. Για την απλούστευση της διαδικασίας αυτής, ο Συνήγορος του Πολίτη απέστειλε επιστολή αρχικά προς τη Γενική Διεύθυνση Εγγειοβελτιωτικών Έργων και στη

συνέχεια προς τον αρμόδιο Υπουργό Γεωργίας, επισημαίνοντας ότι η διαδικασία καταβολής της «σύνταξης» στους δικαιούχους είναι εξαιρετικά περίπλοκη και έχει ως αποτέλεσμα να παρατηρούνται καθυστερήσεις κατά την καταβολή της στους δικαιούχους αγρότες. Πρότεινε δε τον σχεδιασμό ενός χρονοδιαγράμματος που θα δεσμεύει τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες, με σκοπό την οριστικοποίηση της ημερομηνίας καταβολής της «πρόωρης σύνταξης» στους δικαιούχους.

Το θέμα τέθηκε και από τον ίδιο τον Συνήγορο του Πολίτη στον Υπουργό Γεωργίας κατά τη διάρκεια συνάντησης τον Σεπτέμβριο του 2000 και δόθηκε η διαβεβαίωση ότι το ζήτημα, που αφορά μεγάλο αριθμό αγροτών, θα εξεταστεί.

Έως το τέλος του 2000 δεν υπήρξε εξέλιξη στο παραπάνω θέμα, γεγονός που καθιστά αναγκαία την υποβολή πρότασης για οργανωτική βελτίωση των διαδικασιών, καθώς το σχετικό μέτρο αποβλέπει στην ενίσχυση των αγροτών και η παροχή αποτελεί αναπλήρωση του εισοδήματος όσων αποχώρησαν πρόωρα από την αγροτική παραγωγή, με σκοπό την είσοδο νέων αγροτών στην οικονομία (βλ. κεφ. ΣΤ').

Επίσης, όπως διαπιστώθηκε από την έρευνα της ίδιας υπόθεσης, ο χαρακτηρισμός της συγκεκριμένης παροχής ως «σύνταξης» δημιουργεί στους δικαιούχους τη λανθασμένη εντύπωση ότι δικαιούνται όλων των επιπλέον παροχών, όπως τα δώρα Χριστουγέννων και Πάσχα, το επίδομα αδειάς κ.λπ., οι οποίες συνοδεύουν τις συντάξεις που καταβάλλονται από τους φορείς κοινωνικής ασφάλισης. Κατά συνέπεια, καθίσταται αναγκαία η διαφοροποίηση της ορολογίας, ώστε να αποφεύγεται η σύγχυση της παροχής που καταβάλλεται ως κίνητρο για την πρόωρη αποχώρηση αγροτών και τη μεταβίβαση της κτηματικής τους περιουσίας από τις συντάξεις που καταβάλλονται διά μέσου του κοινωνικοασφαλιστικού συστήματος (βλ. κεφ. ΣΤ').

Φορείς: Ναυτικό Απομαχικό Ταμείο (ΝΑΤ) - Τμήμα Κανονισμού Επικουρικής Ασφάλισης Ναυτικών (ΚΕΑΝ)

Θέμα: Καθυστερήση απονομής επικουρικής σύνταξης - Κακοδιοίκηση

Συνταξιούχος του ΝΑΤ ζήτησε με αναφορά του προς τον Συνήγορο του Πολίτη (υπόθεση 9001/1999) τη διαμεσολάβηση της Αρχής, προκειμένου να του χορηγηθούν αναδρομικά από το ΝΑΤ-ΚΕΑΝ ποσά επικουρικών συντάξεων, τα οποία το Ταμείο αρνούσαν να καταβάλει.

Όπως προέκυψε από την αρχική έρευνα της υπόθεσης, κατά την ισχύουσα νομοθεσία, η καταβολή της επικουρικής σύνταξης αρχίζει τον μήνα που έπεται της υποβολής της σχετικής αίτησης από τον δικαιούχο και υπό τον όρο ότι ο συνταξιούχος

έχει ελάχιστο χρόνο ασφάλισης 5 ετών. Προκειμένου να λάβει την επικουρική σύνταξη και επειδή δεν είχε συμπληρώσει τον ελάχιστο χρόνο ασφάλισης, ο ενδιαφερόμενος υπέβαλε αίτηση τον Ιανουάριο του 1990, με την οποία ζητούσε να εξαγοράσει, ως χρόνο επικουρικής ασφάλισης, τον ελάχιστο χρόνο της κύριας ασφάλισης του στο ΝΑΤ, ο οποίος απαιτείται για τη θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος από το ΚΕΑΝ. Ύστερα από 4 χρόνια αναμονής, ο ενδιαφερόμενος πολίτης έλαβε απάντηση από το ΚΕΑΝ, με την οποία του γνωστοποιούνται οι προϋποθέσεις επικουρικής συνταξιοδότησής του. Για λόγους που οφείλονται σε υπαιτιότητα του ταμείου, οι εισφορές του εξοφλήθηκαν στις 21.10.1998 και ο πολίτης τελικά συνταξιοδοτήθηκε από το ΚΕΑΝ από τον Ιανουάριο του 1998 και όχι από την ημερομηνία υποβολής της αίτησής του. Στο ενδιάμεσο υπήρξε και δικαστική διαμάχη με το ταμείο, που αφορούσε το ύψος των εισφορών, την οποία κέρδισε ο πολίτης.

Ο Συνήγορος του Πολίτη, ύστερα από μελέτη της υπόθεσης, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η απόρριψη του αιτήματος του πολίτη παραβιάζει την αρχή της χρηστής διοίκησης και αναδεικνύει σοβαρότατα προβλήματα κακοδιοίκησης και δυσλειτουργίας της υπηρεσίας. Με υπαιτιότητα του ταμείου, ο ενδιαφερόμενος στερήθηκε του δικαιώματος που του παρέχει ο νόμος να λάβει το ποσόν των συντάξεων που αντιστοιχούσαν στα τέσσερα έτη καθυστέρησης που παρήλθαν έως ότου να εκδοθεί η πράξη του διευθυντή του ΚΕΑΝ, καθώς και στα πέντε έτη που διήρκεσε η διαδικασία ενώπιον των δικαστηρίων. Για τον λόγο αυτόν ζήτησε με το πόρισμά του, που απέστειλε στο ταμείο, την καταβολή της επικουρικής σύνταξης στον ενδιαφερόμενο από την ημερομηνία υποβολής της αίτησής του.

Σε απάντηση στο αναλυτικό πόρισμα του Συνηγόρου του Πολίτη, απεστάλη σύντομο σημείωμα, με το οποίο το Ταμείο δηλώνει ότι δεν υπάρχει δυνατότητα χορήγησης των αναδρομικών συντάξεων, επειδή ο ασφαλισμένος δεν έχει πενταετή υπηρεσία στο ΚΕΑΝ (δηλαδή για άσχετο από τον πραγματικά υφιστάμενο λόγο) και γιατί «για το ίδιο θέμα υπάρχει στην υπηρεσία [ΝΑΤ-ΚΕΑΝ] απορριπτική απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας που αφορά άλλον συνταξιούχο».

Παρά το πόρισμα του Συνηγόρου του Πολίτη και την ύπαρξη όμοιας έκθεσης για το ίδιο θέμα από το Σώμα Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης, το ΝΑΤ έως τις 31.12.2000 δεν είχε συμμορφωθεί με τις προτάσεις της Αρχής, χωρίς μάλιστα να προβάλει κανέναν βάσιμο νομικά ισχυρισμό. Για τον λόγο αυτόν, ο Συνήγορος του Πολίτη θα χρησιμοποιήσει κάθε πρόσφορο μέσον για την εξεύρεση μιας ικανοποιητικής λύσης.

3.1.5 Σύνταξη γήρατος από διαδοχική ασφάλιση

**Φορείς: Επικουρικό Ταμείο
Εργατοϋπαλλήλων Μετάλλων (ΕΤΕΜ) -
Ναυτικό Απομαχικό Ταμείο (ΝΑΤ) -
Τμήμα Κανονισμού Επικουρικής
Ασφάλισης Ναυτικών (ΚΕΑΝ) - Ταμείο
Επικουρικής Ασφάλισης Υπαλλήλων
Εμπορικών Καταστημάτων (ΤΕΑΥΕΚ)**

**Θέμα: Καθυστέρηση απονομής επικουρικής
σύνταξης με τις διατάξεις της διαδοχικής
ασφάλισης - Κακοδιοίκηση**

Πολίτης προσέφυγε στην Αρχή (υπόθεση 10183/1999), διότι επί οκτώ συναπτά έτη προσπαθούσε, χωρίς αποτέλεσμα, να λάβει την επικουρική σύνταξη του πρόωρα θανόντος συζύγου της από κάποιο από τα εμπλεκόμενα ταμεία επικουρικής ασφάλισης, στα οποία ήταν αυτός κατά καιρούς ασφαλισμένος, δηλαδή το ΕΤΕΜ, το ΝΑΤ-ΚΕΑΝ και το ΤΕΑΥΕΚ.

Στις 12.12.1991 η ενδιαφερόμενη υπέβαλε στο τέως ΕΤΕΜ αίτηση συνταξιοδότησης από έμμεσο δικαίωμα. Με καθυστέρηση 6 περίπου ετών, το ταμείο έκρινε ότι η ενδιαφερόμενη δεν πληρούσε τις προϋποθέσεις σύνταξης και για τον λόγο αυτόν απέρριψε το αίτημα, διαβιβάζοντάς το προς κρίση στον επόμενο ασφαλιστικό φορέα, δηλαδή στο ΝΑΤ-ΚΕΑΝ.

Το ΝΑΤ-ΚΕΑΝ, αφού κράτησε τον υπό κρίση συνταξιοδοτικό φάκελο για άλλα 2 χρόνια, απέρριψε το αίτημα και επαναδιαβίβασε, εκ παραδρομής, τον φάκελο στο ΕΤΕΜ – και όχι στον επόμενο ασφαλιστικό φορέα, το ΤΕΑΥΕΚ. Ύστερα από παρέλευση κάποιων μηνών, το ΕΤΕΜ επαναδιαβίβασε τον φάκελο στο ΝΑΤ-ΚΕΑΝ. Στη συνέχεια, το συγκεκριμένο συνταξιοδοτικό αίτημα παρέμεινε στάσιμο, ενώ έπρεπε να διαβιβαστεί στον τρίτο κατά σειρά ασφαλιστικό φορέα, το ΤΕΑΥΕΚ.

Ο Συνήγορος του Πολίτη, θεωρώντας ότι η οκταετής καθυστέρηση αποτελεί από μόνη της σοβαρό φαινόμενο κακοδιοίκησης και συνιστά παραβίαση των δικαιωμάτων του πολίτη, ζήτησε με παρέμβασή του να διαβιβαστεί ο συνταξιοδοτικός φάκελος από το ΝΑΤ-ΚΕΑΝ στο ΤΕΑΥΕΚ, προκειμένου το τελευταίο να κρίνει το συνταξιοδοτικό δικαίωμα της ενδιαφερομένης. Κατόπιν τούτου, ο συνταξιοδοτικός φάκελος διαβιβάστηκε από το ΝΑΤ-ΚΕΑΝ και τέθηκε προς κρίση στο τρίτο κατά σειρά ταμείο, το ΤΕΑΥΕΚ, το οποίο τελικά ικανοποίησε το συνταξιοδοτικό αίτημα της ενδιαφερομένης και της παρέσχε επικουρική σύνταξη λόγω θανάτου του συζύγου της, η οποία εισπράχθηκε αναδρομικά από την ημερομηνία της αίτησης της ενδιαφερομένης.

Φορείς: ΤΕΒΕ - Ταμείο Ασφάλισης Εμπόρων (ΤΑΕ)

Θέμα: *Αναγνώριση χρόνου ασφάλισης σε περίπτωση διαδοχικής ασφάλισης - Κακοδιοίκηση Συνταξιούχος, που λαμβάνει σύνταξη με βάση τις διατάξεις της διαδοχικής ασφάλισης και με χρόνο ασφάλισης στο ΤΕΒΕ, στο ΤΑΕ και στο ΙΚΑ, διαμαρτυρήθηκε με αναφορά του προς τον Συνήγορο του Πολίτη (υπόθεση 811/2000) για την καθυστέρηση του ΤΕΒΕ να εκδώσει, ύστερα από αίτησή του (αρ. πρωτ. 7895/14.4.99), τροποποιητική απόφαση για την κατάταξη του χρόνου ασφάλισης στο ΙΚΑ και στο ΤΑΕ σε κατηγορίες του ΤΕΒΕ.*

Από την έρευνα της υπόθεσης, ο Συνήγορος του Πολίτη διαπίστωσε ότι, ενώ το ΙΚΑ ανταποκρίθηκε αμέσως σε σχετικό αίτημα του ΤΕΒΕ, το ΤΑΕ εμφανιζόταν να μην έχει αποστείλει σχετική απάντηση, με αποτέλεσμα να μην μπορεί το ΤΕΒΕ να προχωρήσει στην έκδοση της τροποποιητικής απόφασης. Στην πραγματικότητα όμως, η καθυστέρηση οφειλόταν στο γεγονός ότι το ΤΑΕ δεν θεώρησε σκόπιμο να ενημερώσει το ΤΕΒΕ, έστω και τηλεφωνικά, για το γεγονός ότι στο αρχικό έγγραφο με το οποίο είχε προσδιοριστεί ο χρόνος ασφάλισης του ενδιαφερομένου στο ΤΑΕ, η καταγραφή του χρόνου κατάταξης του ασφαλισμένου είχε γίνει κατά ασφαλιστική κατηγορία του ΤΑΕ, γεγονός που καθιστούσε αναγκαία την εκ των υστέρων αντιστοίχιση με τις ασφαλιστικές κατηγορίες του ΤΕΒΕ.

Για την άρση της καθυστέρησης αυτής, η οποία οφείλεται αποκλειστικά στην οργάνωση και τη λειτουργία των συγκεκριμένων φορέων κοινωνικής ασφάλισης και στην έλλειψη επικοινωνίας μεταξύ τους, ο Συνήγορος του Πολίτη διαμεσολάβησε μεταξύ των δύο υπηρεσιών και εξήγησε στα αρμόδια όργανα του ΤΕΒΕ ότι για την αντιστοίχιση του χρόνου ασφάλισης του συνταξιούχου αρκεί το αρχικό έγγραφο του ΤΑΕ. Έπειτα από τις διευκρινήσεις αυτές, το ΤΕΒΕ προχώρησε αμέσως στην έκδοση της τροποποιητικής απόφασης.

3.1.6 Σύνταξη αναπηρίας

Φορέας: ΙΚΑ

Θέμα: *Επαναχορήγηση σύνταξης αναπηρίας κατόπιν επανεξέτασης από την Πρωτοβάθμια Υγειονομική Επιτροπή (ΑΥΕ) - Παραβίαση της αρχής της χρηστής διοίκησης*

Συνταξιούχος, λόγω αναπηρίας από εργατικό ατύχημα, που συνέβη στις 25.2.1988, υπέβαλε αναφορά στον Συνήγορο του Πολίτη (υπόθεση 4312/1999), με την οποία διαμαρτυρόταν για τη διακοπή της σύνταξης που του είχε απονεμηθεί με την αρ. 1754/1989 απόφαση του διευθυντή του ΙΚΑ Ηρα-

κλείου, σύμφωνα με την οποία το ποσοστό αναπηρίας του ανερχόταν σε 50% και το ποσόν σύνταξης στο 75% της πλήρους σύνταξης. Η χορήγηση της εν λόγω σύνταξης παρατάθηκε ύστερα από σχετικές παραπομπές στις αρμόδιες υγειονομικές επιτροπές για το χρονικό διάστημα από 1.3.1991 έως 28.2.1998.

Το 1998, με την αρ. 38/1998 γνωμάτευση της ΑΥΕ Αγίου Νικολάου, ο ενδιαφερόμενος κρίθηκε ανίκανος για εργασία σε ποσοστό 50%. Στη συνέχεια, με την αρ. 444/1998 γνωμάτευση της Δευτεροβάθμιας Υγειονομικής Επιτροπής (ΒΥΕ) Ηρακλείου στην οποία παραπέμφθηκε από τον διευθυντή του ΙΚΑ Ηρακλείου, κρίθηκε ανίκανος για εργασία σε ποσοστό 25%.

Μετά την αναπομπή της υπόθεσης από το ασφαλιστικό όργανο (άρθρο 29 του Κανονισμού Ασφαλιστικής Αρμοδιότητας ΙΚΑ) προκειμένου να προσδιοριστεί το ποσοστό αναπηρίας που προκάλεσε το ατύχημα, η ΒΥΕ, με την αρ. 31/1999 γνωμάτευσή της, αναγνώρισε στον ενδιαφερόμενο ποσοστό αναπηρίας 50%, αποδιδόμενο στο ατύχημα. Στη συνέχεια, το ασφαλιστικό όργανο απέστειλε εκ νέου την υπόθεση στην παραπάνω υγειονομική επιτροπή, ζητώντας της να αιτιολογήσει την κρίση της για ποσοστό αναπηρίας 25%, από το οποίο 50% αποδιδόμενο στο ατύχημα. Με την αρ. 82/1999 νεότερη γνωμάτευσή της, η ΒΥΕ αναγνώρισε στον ενδιαφερόμενο συνολικό ποσοστό αναπηρίας 25%, το οποίο απέδωσε στο σύνολό του στο ατύχημα της 25ης Φεβρουαρίου 1988. Τέλος, με την αρ. 759/1999 απόφαση της Τοπικής Διοικητικής Επιτροπής, απορρίφθηκε η αρ. 4623/1999 ένσταση του ενδιαφερομένου κατά της αρ. 841/1999 απόφασης του διευθυντή του ΙΚΑ Ηρακλείου, με την οποία είχε διακοπεί η παροχή σύνταξης προς αυτόν.

Με βάση τα παραπάνω πραγματικά περιστατικά και με έγγραφό του προς τη διοίκηση του ΙΚΑ, ο Συνήγορος του Πολίτη ζήτησε την επανεξέταση της υπόθεσης. Προκειμένου μάλιστα να αρθεί η αμφιβολία που είχε δημιουργηθεί από τις συνεχείς αναπομπές της υπόθεσης από και προς τη ΒΥΕ, στο έγγραφό του ο Συνήγορος του Πολίτη επικαλέστηκε τη διάταξη του άρθρου 18 του Κανονισμού Ασφαλιστικής Αρμοδιότητας ΙΚΑ, όπου συγκεκριμένα αναφέρεται ότι «το αρμόδιο όργανο της ασφάλισης δύναται οποτεδήποτε να υποβάλει εκ νέου εις ιατρική εξέταση τον συνταξιούχο, του δικαιώματος του οποίου προϋπόθεσις είναι ορισμένη κατάσταση της υγείας του». Στο ίδιο έγγραφο επισημάνθηκαν οι αντιφάσεις που περιέχονταν στις αλληπάλλληλες γνωματεύσεις της ΒΥΕ, η οποία όφειλε να άρει τις σχετικές αμφισβητήσεις και να κρίνει αιτιολογημένα και με τρόπο σαφή για το ποσοστό αναπηρίας του ασφαλισμένου.

Το ΙΚΑ, αποδεχόμενο την πρόταση του Συνή-

γόρου του Πολίτη, προέβη στην επανεξέταση του ενδιαφερομένου από την αρμόδια ΑΥΕ Αγίου Νικολάου, η οποία έκρινε ότι το ποσοστό αναπηρίας ανερχόταν σε 50% (από το οποίο 40% αποδόθηκε στο ατύχημα) και στη συνέχεια το Ίδρυμα επαναχορήγησε σύνταξη αναπηρίας για το διάστημα από 17.2.2000 έως 28.2.2002.

Φορείς: ΙΚΑ - Γενικό Λογιστήριο του Κράτους (ΓΛΚ)

Θέμα: *Απονομή σύνταξης αναπηρίας από διαδοχική ασφάλιση σε ψυχικά ασθενή - Παραβίαση της νομιμότητας*

Πολίτης κατέθεσε αναφορά (υπόθεση 1845/1999) για λογαριασμό του γιου του, ο οποίος βρίσκεται σε δικαστική συμπαράσταση λόγω βαρύτατης ψυχικής διαταραχής. Το αίτημα του προσφεύγοντος ήταν να εξευρεθεί τρόπος να αρθούν τα προβλήματα που ανέκυψαν μεταξύ του ΙΚΑ και του ΓΛΚ κατά τη διαδικασία συνταξιοδότησης του γιου του και να απονεμηθεί στον τελευταίο σύνταξη αναπηρίας. Συγκεκριμένα, ο γιος του εργαζόταν για το διάστημα 1.1.1974-31.12.1981 στον ιδιωτικό τομέα με ασφάλιση στο ΙΚΑ και από τις 24.10.1986 έως τις 9.9.1991 ως δημόσιος υπάλληλος υπαγόμενος στο Υπουργείο Εθνικής Άμυνας (ΥΕΘΑ) με ασφάλιση δημοσίου. Από το 1987 άρχισε να παρουσιάζει σοβαρά ψυχικά προβλήματα, τα οποία είχαν ως αποτέλεσμα την απόλυση από την υπηρεσία του, με απόφαση του πενταμελούς Πειθαρχικού Συμβουλίου ΜΥΥΕΘΑ του Γενικού Επιτελείου Στρατού, λόγω αδικαιολόγητης απουσίας άνω των 30 ημερών από την υπηρεσία του (αρ. 38/1992). Το 1994 το ΓΛΚ απέρριψε αίτησή του για συνταξιοδότηση λόγω αναπηρίας, με την αιτιολογία ότι η απόλυσή του από την υπηρεσία λόγω πειθαρχικού παραπτώματος (αδικαιολόγητη απουσία από την υπηρεσία άνω των 30 ημερών) είχε ως αποτέλεσμα την απώλεια του συνταξιοδοτικού του δικαιώματος, σύμφωνα με το άρθρο 63 του τότε ισχύοντος Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων.

Κατά τη διερεύνηση της αναφοράς διαπιστώθηκε ότι ο συγκεκριμένος πολίτης δικαιούται σύνταξης αναπηρίας από το ΙΚΑ, με βάση τις διατάξεις της διαδοχικής ασφάλισης (άρθρο 9 του Ν. 1405/1983 και άρθρο 14 του Ν. 1902/1990). Επειδή όμως τελευταίος οργανισμός ασφάλισής του ήταν το δημόσιο, θα έπρεπε, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις, το αίτημά του για συνταξιοδότηση να κριθεί πρώτα από αυτόν τον φορέα, ώστε στη συνέχεια να είναι δυνατή η εξέταση του αιτήματος από τον αμέσως προηγούμενο ασφαλιστικό φορέα, στην προκειμένη περίπτωση το ΙΚΑ.

Όμως το ΓΛΚ, επικαλούμενο νομικά κωλύματα, αρνούταν να παραπέμψει τον πολίτη στην αρ-

μόδια υγειονομική επιτροπή, όπως ορίζει η διαδικασία απονομής των συντάξεων αναπηρίας. Η άρνηση αυτή εμπόδιζε την προώθηση της διαδικασίας. Η στάση του ΓΛΚ δεν μεταβλήθηκε, ακόμη και όταν εκδόθηκε η αρ. Φ61/195/1997 απόφαση του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων για την επίλυση της διαφοράς, σύμφωνα με την οποία αρμόδιο για την παραπομπή του ασφαλισμένου σε υγειονομική επιτροπή ορίστηκε το δημόσιο.

Ο Συνήγορος του Πολίτη επικοινωνήσε εγγράφως και με τους δύο εμπλεκόμενους φορείς, ζητώντας είτε να εφαρμόσει το ΓΛΚ την υπουργική απόφαση είτε να συνεργαστούν οι φορείς μεταξύ τους για την εξεύρεση άλλης πιθανής λύσης. Στην απάντησή του προς τον Συνήγορο του Πολίτη το ΓΛΚ επανέλαβε την προηγούμενη θέση του. Το ΙΚΑ επιβεβαίωσε ότι ο πολίτης θεμελιώνει δικαίωμα, με βάση τις διατάξεις της διαδοχικής ασφάλισης, και ενέμεινε στην προϋπόθεση της απονομής του ποσοστού αναπηρίας από τον τελευταίο ασφαλιστικό φορέα. Θεωρώντας ότι η στάση του ΓΛΚ δημιουργούσε εκ των πραγμάτων όρους παραβίασης του συνταγματικώς κατοχυρωμένου (άρθρο 21) δικαιώματος προστασίας των ψυχικά ασθενών και των ατόμων με ειδικές ανάγκες, ο Συνήγορος του Πολίτη έθεσε το θέμα στον αρμόδιο Υπουργό Οικονομικών, ζητώντας τη συνδρομή του για την τελική επίλυση του προβλήματος.

Η παρέμβαση του Υπουργού είχε ως αποτέλεσμα να δεσμευθεί το ΓΛΚ ότι θα κινήσει τη διαδικασία έκδοσης κοινής υπουργικής απόφασης σε συνεννόηση με τη Γενική Γραμματεία Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΓΓΚΑ). Ύστερα από ανταλλαγή εγγράφων μεταξύ του ΓΛΚ και της ΓΓΚΑ σχετικά με την αναγκαιότητα ή μη της έκδοσης νέας κοινής υπουργικής απόφασης με βάση τις διατάξεις του άρθρου 11 του ΝΔ 4202/1961, όπως τροποποιήθηκε με τις διατάξεις του άρθρου 18 του Ν. 2079/1992, η ΓΓΚΑ ζήτησε από το ΓΛΚ την άμεση εφαρμογή της ήδη υπάρχουσας υπουργικής απόφασης. Το ΓΛΚ ακολούθησε την παραπάνω πρόταση της ΓΓΚΑ και του Συνηγόρου του Πολίτη και παρέπεμψε τον ενδιαφερόμενο στην αρμόδια υγειονομική επιτροπή.

Φορέας: ΟΓΑ

Θέμα: *Σύσταση υγειονομικής επιτροπής στον τόπο κατοικίας του ασφαλισμένου, προκειμένου να του χορηγηθεί σύνταξη αναπηρίας - Προσβολή ασφαλιστικού δικαιώματος*

Πολίτης υπέβαλε αναφορά στον Συνήγορο του Πολίτη (υπόθεση 10760/1999), όταν διαπίστωση ότι για να συνεχίσει να λαμβάνει την αναπηρική σύνταξη από τον ΟΓΑ έπρεπε να εξεταστεί από δευτεροβάθμια υγειονομική επιτροπή (ΒΥΕ). Ο συγκεκριμένος πολίτης είχε κριθεί ανάπηρος από την

αρμόδια υγειονομική επιτροπή σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις και λάμβανε σύνταξη αναπηρίας από τον ΟΓΑ. Στη συνέχεια εξετάστηκε εκ νέου από την Πρωτοβάθμια Υγειονομική Επιτροπή του ΙΚΑ Σάμου, η οποία δεν του καθόρισε ποσοστό αναπηρίας και έτσι κλήθηκε από το ΙΚΑ Πειραιά να εξεταστεί από ΒΥΕ στον Πειραιά, όπου όμως, όπως βεβαιώνεται και από το νοσοκομείο Σάμου, αδυνατούσε να μεταβεί λόγω ορθοπεδικών προβλημάτων. Λόγω μη προσέλευσης του ενδιαφερομένου ο φάκελος τέθηκε στο αρχείο της υπηρεσίας. Ο ενδιαφερόμενος υπέβαλε νέα αίτηση το 1997 και έκτοτε δεν υπήρξε καμία εξέλιξη.

Απευθυνόμενος στη διοίκηση του ΟΓΑ, ο Συνήγορος του Πολίτη πληροφορήθηκε ότι ο ενδιαφερόμενος έπρεπε να εξεταστεί από την υγειονομική επιτροπή στον Πειραιά. Λόγω όμως των σοβαρών προβλημάτων υγείας που παρουσίαζε, κάτι τέτοιο θα ήταν και πάλι ανέφικτο. Έτσι, με τη διαμεσολάβηση του Συνηγόρου του Πολίτη, συστάθηκε Υγειονομική Επιτροπή στη Σάμο, όπου και εξετάστηκε ο πολίτης και ικανοποιήθηκε το αίτημά του.

Φορέας: Γενικό Λογιστήριο του Κράτους

Θέμα: *Παραπομπή συνταξιούχου σε υγειονομική επιτροπή λόγω επιδείνωσης της κατάστασης της υγείας του - Παραβίαση της αρχής της επιείκειας*

Συνταξιούχος, ανάπηρος πολέμου, υπέβαλε αναφορά (υπόθεση 5930/2000) ζητώντας τη διαμεσολάβηση του Συνηγόρου του Πολίτη σε πρόβλημα που είχε ανακύψει με τον συνταξιοδοτικό του φορέα (Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, ΓΛΚ). Ειδικότερα, με αρχική απόφαση της Ανωτάτης Στρατού Υγειονομικής Επιτροπής (ΑΣΥΕ), με βάση την οποία συνταξιοδοτήθηκε, του αναγνωρίστηκε ποσοστό αναπηρίας 30%, το οποίο αργότερα (1989) ανήλθε σε 35% και στη συνέχεια, ύστερα από νέα επανεξέταση το 1991, σε 45%. Μεταγενέστερα όμως, το 1998, ο αρχικός τραυματισμός του –κάταγμα από πυροβόλο όπλο– οδήγησε σε καίρια επιδείνωση της υγείας του, με αποτέλεσμα να υποβληθεί σε ακρωτηριασμό του αριστερού του ποδιού πάνω από το γόνατο.

Μετά τον ακρωτηριασμό ο πολίτης ζήτησε την επανεξέτασή του από την ΑΣΥΕ, προκειμένου να καθοριστεί εκ νέου το ποσοστό της αναπηρίας του και συνακόλουθα το ύψος της σύνταξής του. Το αίτημά του απορρίφθηκε κατ' επανάληψη από το ΓΛΚ, αφού, σύμφωνα με το ΠΔ 1285/1981 (άρθρο 123, παράγρ. 1, εδάφιο β), «οι επανεξετάσεις ... σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί να είναι περισσότερες από δύο (2)».

Σύμφωνα με το άρθρο 123, παράγρ. 1 του ΠΔ 1285/1981 (άρθρο 2, παράγρ. 1 του ΑΝ 1656/

1951), όπως ίσχυε πριν από τον Ν. 1489/1984, ήταν δυνατή η επανεξέταση από την ΑΣΥΕ χωρίς περιορισμό στον αριθμό των επανεξετάσεων. Ωστόσο, μια ατέρμων διαδικασία επανεξετάσεων οδηγούσε σε ενδεχόμενη κατάχρηση του δικαιώματος και σε άσκοπη κινητοποίηση διαδικασιών και μηχανισμών, ενώ προφανώς δεν ανταποκρινόταν στις υφιστάμενες ανάγκες. Προκειμένου να αντιμετωπιστεί αυτό το πρόβλημα, ο νομοθέτης έθεσε σαφές όριο δύο επανεξετάσεων.

Ωστόσο, ως καίρια βλάβη της υγείας, ο ακρωτηριασμός απολαμβάνει προνομιακής θέσης στο σύστημα απονομής πολεμικών συντάξεων. Για παράδειγμα, στο άρθρο 10, παράγρ. 1, εδάφιο β του ΠΔ 1285/1981 καθιερώνεται τεκμήριο διαρκούς μείωσης της ικανότητας για εργασία σε περίπτωση ακρωτηριασμού. Επιπλέον, ο ακρωτηριασμός αποτελεί γεγονός άμεσα διαπιστώσιμο αλλά και με συνέπειες εύκολα διαγνώσιμες, επιφέρει δε σημαντική επιβάρυνση των όρων ζωής του ανθρώπου (βλ. π.χ. τον Κανονισμό Εκτίμησης Βαθμού Αναπηρίας του ΙΚΑ, ΦΕΚ 819/Β'/7.10.93). Συνεπώς, ο ακρωτηριασμός δεν συνιστά μια γραμμική μορφή εξέλιξης της νόσου ή του τραύματος, αλλά μια επιβάρυνση στην υγεία διαφορετικής ποιότητας, που αποτελεί συνέπεια της νόσου ή του τραύματος.

Από τις παραπάνω επισημάνσεις ανακύπτει ένα σημαντικό πρόβλημα σε περιπτώσεις που, ενώ ανάπηρος πολέμου υπέστη ακρωτηριασμό εξαιτίας τραύματος από τον πόλεμο, δεν του παρέχεται η δυνατότητα νέας εκτίμησης του ποσοστού αναπηρίας του. Η παροχή μιας τέτοιας δυνατότητας στη συγκεκριμένη περίπτωση φαίνεται εύλογη, καθώς είναι εμφανής ο αιτιώδης συσχετισμός μεταξύ του ακρωτηριασμού που συνιστά επιδείνωση της υγείας και του πολεμικού τραύματος. Εκτός από τη συγκεκριμένη υπόθεση, ενδέχεται να ανακύψουν και άλλες ακραίες περιπτώσεις, όπου, μετά την εξάντληση των δύο επανεξετάσεων, ανακύπτει ραγδαία επιδείνωση της υγείας και συνεπώς καθίσταται αναγκαία η προσαρμογή του ποσοστού αναπηρίας στα νέα πραγματικά δεδομένα της υγείας του ενδιαφερομένου. Σε τέτοιες περιπτώσεις, ο περιοριστικός όρος των δύο επανεξετάσεων αποτελεί τροχοπέδη που οδηγεί σε εσφαλμένη κρίση του βαθμού αναπηρίας του πολεμικού συνταξιούχου σε σχέση με τη βλάβη που έχει υποστεί.

Κατά την άποψη του Συνηγόρου του Πολίτη, η εφαρμογή της αρχής της επιείκειας σε μια τέτοια εξαιρετική περίπτωση δεν αντιστρατεύεται την εφαρμογή των διατάξεων του νόμου, αλλά προτείνει διέξοδο για μια ουσιαστικά ορθολογική αντιμετώπιση του πολίτη που δεν καλύπτεται από τις σχετικές διατάξεις. Ωστόσο, επειδή για την ομοιογενή αντιμετώπιση των περιπτώσεων που παρουσιάζουν

επιδείνωση είναι αναγκαία η ύπαρξη ενιαίου κριτηρίου, δεν μπορεί η κατ' εξαίρεση κρίση στο πλαίσιο της κείμενης νομοθεσίας να αποτελέσει διαρκή λύση για τον χειρισμό αυτού του είδους υπαρκτών προβλημάτων.

Με βάση αυτό το σκεπτικό, ο Συνήγορος του Πολίτη απευθύνθηκε στο ΓΛΚ, εξέθεσε τον προβληματισμό του και ζήτησε την εξέταση του θέματος σε δύο επίπεδα:

α) Ως προς το συγκεκριμένο θέμα, εισιγήθηκε την αναζήτηση λύσης στο πλαίσιο της κείμενης νομοθεσίας, προκειμένου ο ενδιαφερόμενος να εξεταστεί εκ νέου από υγειονομική επιτροπή.

β) Ως προς το ευρύτερο πρόβλημα ήγειρε την προοπτική τροποποίησης της σχετικής νομοθεσίας, έτσι ώστε, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, να καταστεί δυνατή και τρίτη επανεξέταση.

Το ΓΛΚ (47η Διεύθυνση) αντέδρασε θετικά στην παραπάνω πρόταση. Αφού διαπίστωσε την αδυναμία εξεύρεσης λύσης στο πλαίσιο της ισχύουσας νομοθεσίας, αναγνώρισε τη σοβαρότητα του προβλήματος, συμφώνησε με την πρόταση του Συνηγόρου του Πολίτη και ανέλαβε την πρωτοβουλία προώθησης νομοθετικής λύσης του θέματος. Έπειτα από τη θετική εισήγηση της αρμόδιας διεύθυνσης, ο Υπουργός Οικονομικών αποφάσισε την προώθηση της σχετικής συνταξιοδοτικής διάταξης προς ψήφιση (βλ. κεφ. ΣΤ').

3.1.7 Σύνταξη θανάτου

Φορέας: Ταμείο Νομικών

Θέμα: *Συνταξιοδότηση χήρων ανδρών λόγω θανάτου της συζύγου - Παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχείρισης μεταξύ ανδρών και γυναικών σε θέματα κοινωνικής ασφάλισης*

Πολίτης κατέθεσε αναφορά (υπόθεση 5138/1999) στην Αρχή, διαμαρτυρόμενος για την ολιγορία και τη διετή καθυστέρηση του Ταμείου Νομικών (ΤΝ) να απαντήσει σε αίτησή του για τη χορήγηση σε αυτόν της σύνταξης της αποθανούσας συζύγου του, τέως υπαλλήλου του Ταμείου Υγείας Δικηγόρων Επαρχιών (ΤΥΔΕ).

Κατά τη διερεύνηση της υπόθεσης διαπιστώθηκε ότι πέραν του προβλήματος της καθυστέρησης απάντησης, που αποτελούσε το αρχικό αίτημα του πολίτη, το βασικό πρόβλημα συνδεόταν με τη θεμελίωση του δικαιώματος συνταξιοδότησης του αιτούντος. Συγκεκριμένα, οι υπάλληλοι του ΤΥΔΕ ασφαλίζονται στο ΤΝ με το καθεστώς που ισχύει για τους υπαλλήλους του ΤΝ (άρθρο 47 του Ν. 4507/1966), οι οποίοι συνταξιοδοτούνται, σύμφωνα με το άρθρο 9, παράγρ. 9 του ΝΔ 4579/1966, κατά τις διατάξεις του Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων. Ο συγκεκριμένος πολί-

της όμως δεν πληρούσε τις προϋποθέσεις που θέτει η διάταξη του άρθρου 5, παράγρ. 3 του ΠΔ 1041/1979 για τη συνταξιοδότηση των ανδρών χήρων συζύγων.

Με αφορμή την αναφορά του ενδιαφερομένου, ο Συνήγορος του Πολίτη συνέταξε πόρισμα, στο οποίο επισήμανε την αντισυνταγματικότητα του άρθρου 5, παράγρ. 3 του Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων, με βάση την αρ. 1273/1996 απόφαση του Ελεγκτικού Συνεδρίου, που έκρινε ότι η διάταξη αυτή αντιβαίνει στην αρχή της ίσης μεταχείρισης των δύο φύλων (άρθρο 4, παράγρ. 2 του Συντάγματος). Το πόρισμα του Συνηγόρου του Πολίτη επισήμανε επίσης και την ουσιαστική αλλαγή που επήλθε στο καθεστώς συνταξιοδότησης των ανδρών δικαιούχων σύνταξης λόγω χηρείας με το άρθρο 62 του Ν. 2676/1999, σύμφωνα με το οποίο θεσπίζονται κοινές προϋποθέσεις για τη χορήγηση σύνταξης χηρείας στους οργανισμούς αρμοδιότητας του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, ανεξαρτήτως του φύλου των αιτούντων. Με βάση αυτά τα δεδομένα, ο Συνήγορος του Πολίτη ζήτησε να κριθεί το αίτημα του πολίτη με τις ίδιες προϋποθέσεις που ισχύουν και για τις χήρες συζύγους θανόντων δημοσίων υπαλλήλων ή συνταξιούχων του δημοσίου, που υποβάλλουν σχετικό αίτημα.

Το πόρισμα του Συνηγόρου του Πολίτη έγινε αποδεκτό και το Διοικητικό Συμβούλιο του ταμείου εξέδωσε την αρ. 3937/1.3.00 απόφαση, με βάση την οποία απονεμήθηκε σύνταξη χηρείας στον ενδιαφερόμενο.

Η θετική αυτή εξέλιξη δεν επιλύει το γενικότερο πρόβλημα ρύθμισης που εγείρει το άρθρο 5, παράγρ. 3 του Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων. Μέχρι στιγμής, οι υπηρεσίες του ΓΛΚ κρίνουν το δικαίωμα των ανδρών χήρων συζύγων με βάση τις ίδιες προϋποθέσεις που ισχύουν και για τις γυναίκες, πρακτική η οποία στηρίζεται στην παραπάνω απόφαση του Ελεγκτικού Συνεδρίου και όχι σε διάταξη νόμου. Ειδικότερα, στο άρθρο 5, παράγρ. 3 του προϊσχύσαντος ΠΔ 1041/1979, αλλά και του πρόσφατου ΠΔ 166/2000, το οποίο αποτελεί τον νέο Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων, ορίζεται ότι «ο σύζυγος γυναίκας δημοσίου υπαλλήλου ή συνταξιούχου που ζει μετά τον θάνατό της δικαιούται σύνταξη από το Δημόσιο σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις της παραγράφου 1α αυτού του άρθρου, αν κατά τον χρόνο του θανάτου της συζύγου του ήταν άπορος και ανίκανος για την άσκηση οποιουδήποτε βιοποριστικού επαγγέλματος σε ποσοστό μεγαλύτερο του 65%. Η ανικανότητα αυτή αποδεικνύεται με γνώμαυση της ΑΣΥΕ Επιτροπής. Όπου σε αυτόν τον Κώδικα αναγράφεται η λέξη 'χήρα' για την από-

κτηση ή απώλεια ή αναστολή του δικαιώματος σύνταξης ή τον υπολογισμό της, εννοείται και ο χήρος που αναφέρεται στο προηγούμενο εδάφιο». Η παραπάνω διάταξη του ΠΔ 1041/1979 έχει κριθεί από την ολομέλεια του Ελεγκτικού Συνεδρίου ως αντισυνταγματική, αντιβαίνουσα στις διατάξεις του άρθρου 4, παράγρ. 1 και 2 του Συντάγματος και παραβιάζουσα την αρχή της ίσης μεταχείρισης των δύο φύλων. Σε επίπεδο κοινοτικού δικαίου η αρχή αυτή κατοχυρώνεται από το άρθρο 141 (πρώην 119) της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας καθώς και από τις οδηγίες 79/7 ΕΟΚ και 75/117 ΕΟΚ. Με την παραπάνω απόφαση, το Ελεγκτικό Συνέδριο έκρινε ότι δεν συντρέχουν σοβαροί λόγοι απόκλισης από τη συνταγματική αρχή της ισότητας, ικανοί να δικαιολογήσουν τη διαφορετική μεταχείριση των δύο φύλων, σύμφωνα με την εξαίρεση που προβλέπει το άρθρο 116, παράγρ. 2 του Συντάγματος.

Σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΔΕΚ) (υποθέσεις Barber C-262/1988, Beaune C-7/1993, ΔΕΗ 147/1995), η θεμελίωση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος εμπίπτει στην έννοια της αμοιβής του άρθρου 119 της Συνθήκης ΕΟΚ (άρθρο 141 ΕΚ), το οποίο απαγορεύει την επιβολή διακρίσεων βασιζομένων στο φύλο των δικαιούχων. Ανάλογη θέση έχουν λάβει τόσο το Συμβούλιο της Επικρατείας (ΣτΕ 1261/1994, 5367/1996) όσο και ο Άρειος Πάγος (7/1993, 3/1995, 15/1997), υιοθετώντας τη δημιουργική εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης των δύο φύλων.

Συνέπεια αυτού είναι και η επέκταση των ευνοϊκότερων προϋποθέσεων που ισχύουν για τις γυναίκες χήρες και στους άνδρες, όπου από την κείμενη νομοθεσία ρυθμίζεται κατά νόμοιο τρόπο το δικαίωμα στη σύνταξη χηρείας ανδρών και γυναικών. Στην προσπάθειά του να άρει τις συνθήκες άνιση μεταχείρισης κατά την κρίση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος των επιζώντων συζύγων, ο σύγχρονος νομοθέτης προέβη στη θέσπιση του άρθρου 62 του Ν. 2676/1999, το οποίο ρυθμίζει κατά τρόπο ενιαίο το δικαίωμα συνταξιοδότησης λόγω χηρείας. Η παραπάνω διάταξη έχει εφαρμογή στους ασφαλισμένους που ασφαλίστηκαν είτε πριν είτε μετά την 1.1.1993. Παράλληλα, καταλαμβάνει ρητά και τις περιπτώσεις όπου, με βάση τις προϊσχύουσες διατάξεις περί ανδρών χήρων για τους οποίους το προϊσχύον δίκαιο απαιτούσε πρόσθετες προϋποθέσεις (βλ. άρθρο 27 του Ν. 2084/1992), ο επιζών σύζυγος δεν δικαιούνταν σύνταξης λόγω θανάτου της συζύγου.

Η διάταξη του άρθρου 62 του Ν. 2676/1999 έχει εφαρμογή σε όλους τους ασφαλιστικούς οργανισμούς που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα του

Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και συνεπώς δεν έχει καμία ισχύ για τους ασφαλισμένους του δημοσίου, οι οποίοι διέπονται από τις διατάξεις του Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων.

Κατόπιν τούτων, η επίμαχη διάταξη του άρθρου 5 του Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων, η οποία διατηρείται σε ισχύ και επαναλαμβάνεται στον νέο Κώδικα (ΠΔ 166/2000), παρά την αντισυνταγματικότητά της και την εκπεφρασμένη κρίση του Ελεγκτικού Συνεδρίου επ' αυτού, αποτελεί παραφωνία στο ισχύον νομοθετικό πλαίσιο, που κατά το μεγαλύτερο μέρος του εναρμονίζεται με την αρχή της ίσης μεταχείρισης των δύο φύλων. Η διατήρηση της παραπάνω διάταξης αντιβαίνει στην αρχή του κράτους δικαίου, κατά την οποία η κοινή νομοθεσία οφείλει να σέβεται τόσο τις συνταγματικές επιταγές όσο και τις επιταγές του κοινοτικού δικαίου. Ο νομοθέτης αντίστοιχα έχει την υποχρέωση να καταργήσει κάθε διάταξη που είναι αντίθετη με τις παραπάνω επιταγές και να εναρμονίσει τις ρυθμίσεις του με τις προστατευτέες γενικές αρχές του δικαίου, λαμβάνοντας υπόψη και τη σχετική νομολογία (βλ. κεφ. ΣΤ').

Φορέας: Γενικό Λογιστήριο του Κράτους

Θέμα: *Καταβολή σύνταξης από το δημόσιο στην περίπτωση λήψης «ισόβιας σύνταξης» - Προσβολή ασφαλιστικού δικαιώματος*

Πολίτης κατέθεσε αναφορά (υπόθεση 6689/2000) με την οποία διαμαρτυρήθηκε για την άρνηση του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους (ΓΛΚ) να της χορηγήσει, με βάση την ιδιότητά της ως διαζευγμένης θυγατέρας, τη σύνταξη του αποθανόντος πατέρα της. Συγκεκριμένα, η 43η Διεύθυνση του ΓΛΚ απέρριψε το αίτημα, με την αιτιολογία ότι, σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγρ. 1γ του ΠΔ 850/1980, η αιτούσα δεν δικαιούται σύνταξης επειδή λαμβάνει «ισόβια πολυτεκνική σύνταξη» από τον ΟΓΑ. Σε συνέχεια της απορριπτικής απόφασης, η ενδιαφερόμενη κατέθεσε ένσταση στην επιτροπή ενστάσεων του ΓΛΚ.

Από την έρευνα της υπόθεσης και την επικοινωνία του Συνηγούρου του Πολίτη με το ΓΛΚ, προέκυψε ότι το πρόβλημα εντοπίζεται στην ερμηνεία του ΓΛΚ, σύμφωνα με την οποία η «ισόβια πολυτεκνική σύνταξη» εξομοιώνεται με τη σύνταξη που απονέμεται από το δημόσιο ταμείο, γεγονός που οδηγεί στον αποκλεισμό της αιτούσας από το δικαίωμα σύνταξης, ως διαζευγμένης θυγατέρας δημοσίου υπαλλήλου.

Ο Συνηγός του Πολίτη απέστειλε έγγραφο προς την Επιτροπή Ενστάσεων του ΓΛΚ, στο οποίο εξέφρασε την άποψη ότι η πολυτεκνική «σύνταξη» αποτελεί οικογενειακό επίδομα που χορηγείται με βάση την πολυτεκνική ιδιότητα του δικαιούχου (άρ-

θρο 63 του Ν. 1892/1990), η καταβολή του οποίου παγιώνεται ύστερα από την παρέλευση ορισμένου χρόνου.

Κατά συνέπεια, η χορήγηση πολυτεκνικής «σύνταξης» δεν μπορεί να αποκλείει τη συνταξιοδότηση της δικαιούχου ως διαζευγμένης θυγατέρας θανόντος δημοσίου υπαλλήλου, με βάση τις διατάξεις του ΠΔ 850/1980. Η επιτροπή ενστάσεων δεν έκανε αποδεκτές τις προτάσεις του Συνηγούρου του Πολίτη και απέρριψε την ένσταση της ενδιαφερομένης. Η απόρριψη του αιτήματος στηρίχθηκε στη στενή γραμματική ερμηνεία και στην περιοριστική εφαρμογή των διατάξεων του Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων, σε συνδυασμό με τις διατάξεις του ΠΔ 850/1980.

Το σκεπτικό του Συνηγούρου του Πολίτη στο θέμα αυτό είναι το ακόλουθο: σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγρ. 1γ του ΠΔ 850/1980, «η διαζευγμένη θυγατέρα υπαλλήλου, δικαιούται σύνταξη από το Δημόσιο Ταμείο εφόσον, αα)...ββ)...γγ)... δεν λαμβάνει άλλη σύνταξη...». Οι υπηρεσίες του ΓΛΚ θεωρούν κατά πάγιο τρόπο ότι η πολυτεκνική «σύνταξη» αποκλείει τη χορήγηση σύνταξης από το δημόσιο, όταν κρίνουν το αίτημα με βάση την αντίστοιχη πανομοιότυπη διάταξη του Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων (άρθρο 5, παράγρ. 1γ του ΠΔ 1041/1979, όπως ισχύει με το ΠΔ 166/2000). Ειδικότερα, το ΓΛΚ επικαλείται υπέρ της άποψής του την αρ. 2617/1999 πράξη του Α' Κλιμακίου του Ελεγκτικού Συνεδρίου (ΕΣ), με την οποία κρίθηκε ότι η πολυτεκνική «σύνταξη» αποκλείει την επαναχορήγηση της σύνταξης αγωνιστή Εθνικής Αντίστασης. Ωστόσο, η πολυτεκνική «σύνταξη», ως παροχή μη ανταποδοτικού χαρακτήρα, συνιστά σύνθετη παροχή κοινωνικής ασφάλισης. Αυτό σημαίνει κατ' αρχήν ότι η καταβολή της δεν συναρτάται προς την εργασία τής δικαιούχου και την οικονομική της κατάσταση, αλλά ούτε και συνδέεται με την ύπαρξη ασφαλιστικής σχέσης με κάποιον φορέα (ΣτΕ 997/1998, ΔΠρΑθ 59/1999). Την άποψη αυτή έχει εκφράσει άλλωστε και η ολομέλεια του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, στην αρ. 460/1991 γνωμοδότηση, όπου αναφέρεται ότι η ισόβια «σύνταξη» έχει χαρακτήρα κοινωνικής παροχής, ανεξάρτητα από τον χαρακτηρισμό της ως «σύνταξης».

Εξάλλου, η χορήγηση της πολυτεκνικής «σύνταξης» εξυπηρετεί εντελώς διαφορετικούς σκοπούς από τις συντάξεις ανταποδοτικού χαρακτήρα, στις οποίες προφανώς αναφέρεται η προϋπόθεση που θέτει το ΠΔ 850/1980 (άρθρο 2, παράγρ. 1γ) ως αιτία αποκλεισμού του δικαιώματος της διαζευγμένης θυγατέρας για συνταξιοδότηση. Έτσι, η ισόβια «σύνταξη» δεν αποσκοπεί στην κάλυψη συγκεκριμένων ασφαλιστικών κινδύνων, όπως το γήρας, η

αναπηρία ή ο θάνατος, αλλά εντάσσεται στα μέτρα που λαμβάνει το κράτος, με βάση το άρθρο 21, παράγρ. 1 και 2 του Συντάγματος, για την προστασία της οικογένειας εν γένει και της πολύτεκνης οικογένειας ειδικότερα, και τα οποία αποσκοπούν στην αντιμετώπιση του δημογραφικού προβλήματος της χώρας. Εξάλλου, στο άρθρο 63 του Ν. 1892/1990, στο οποίο ορίζονται τα μέτρα για την αντιμετώπιση του δημογραφικού προβλήματος, χρησιμοποιείται επανειλημμένα και ρητά ο όρος «επίδομα» όταν γίνεται αναφορά στη λεγόμενη «ισόβια σύνταξη».

Κατά την άποψη του Συνηγούρου του Πολίτη, η ρύθμιση αυτή υποδεικνύει με σαφήνεια ότι η καταβολή των παροχών αυτών –στις οποίες συμπεριλαμβάνεται η πολυτεκνική «σύνταξη»– είναι αυτόνομη και συνεπώς δεν επηρεάζεται από τη χορήγηση άλλης παροχής από οποιονδήποτε ασφαλιστικό φορέα, αλλά ούτε και την επηρεάζει. Ωστόσο, η εμμονή του ΓΛΚ στη γραμματική ερμηνεία του νόμου οδηγεί στην αναγκαιότητα της ρητής εξαίρεσης της εν λόγω παροχής από την έννοια της σύνταξης προκειμένου να αρθεί το πρόβλημα (βλ. κεφ. ΣΤ').

3.1.8 Σύνταξη θανάτου από διαδοχική ασφάλιση

Φορείς: ΙΚΑ - Ναυτικό Απομαχικό Ταμείο (ΝΑΤ)

Θέμα: *Εξέταση αιτήματος για συνταξιοδότηση επιζώντος με βάση τις διατάξεις της διαδοχικής ασφάλισης - Παραβίαση ασφαλιστικού δικαιώματος Χήρα ασφαλισμένου στο ΙΚΑ και το ΝΑΤ υπέβαλε αναφορά στον Συνήγορο του Πολίτη (υπόθεση 6905/2000) διαμαρτυρούμενη για την άρνηση των ταμείων να ανταποκριθούν στην αίτηση συνταξιοδότησής της λόγω θανάτου του συζύγου της. Η πολιτίς υπέβαλε αρχικά στο ΙΚΑ αίτηση για τη συνταξιοδότησή της. Υπήρξε όμως αμφισβήτηση μεταξύ του ΙΚΑ και του ΝΑΤ για το ποιος είναι αρμόδιος να κρίνει το συνταξιοδοτικό αίτημα της ενδιαφερομένης. Ως τελευταίος ασφαλιστικός φορέας, το ΙΚΑ απέρριψε το αίτημα της ενδιαφερομένης, με την αιτιολογία ότι δεν πληρούνταν οι προϋποθέσεις της διαδοχικής ασφάλισης (ο ασφαλισμένος δεν είχε 500 ημέρες εργασίας κατά την τελευταία πενταετία). Ακολούθως, το ΝΑΤ απέρριψε το αίτημα, εφαρμόζοντας τις ειδικές διατάξεις του κανονισμού του, που προβλέπουν ως προϋπόθεση για συνταξιοδότηση από το ταμείο πενταετή ναυτική υπηρεσία, την οποία δεν είχε ο ασφαλισμένος. Επιπλέον, το ΙΚΑ χαρακτήρισε την απόφαση του ΝΑΤ μη σύνομη και ασυμβίβαστη με τον θεσμό της διαδοχικής ασφάλισης.*

Ο Συνήγορος του Πολίτη, αφού διερεύνησε τις διατάξεις περί διαδοχικής ασφάλισης, παρέπεμψε το θέμα στην Υπηρεσία Διαδοχικής Ασφάλισης της Γενικής Γραμματείας Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΓΓΚΑ), επισημαίνοντας ότι η απόφαση του ΝΑΤ δεν συνάδει με τις διατάξεις περί διαδοχικής ασφάλισης, σύμφωνα με τις οποίες θα έπρεπε, για την εξέταση του αιτήματος, να ληφθεί υπόψη ο συνολικός χρόνος ασφάλισης και όχι να απαιτείται η ύπαρξη της ειδικής προϋπόθεσης πλήρωσης πενταετούς ναυτικής υπηρεσίας. Έως τις 31.12.2000 η ΓΓΚΑ δεν είχε απαντήσει στο σχετικό έγγραφο της Αρχής.

Το πρόβλημα αυτό αναδεικνύει την ανάγκη έκδοσης σχετικής εγκυκλίου από τη ΓΓΚΑ στην οποία θα περιέχονται αναλυτικές και σαφείς οδηγίες, ώστε να μην προκύπτουν αμφισβητήσεις για το ποιος ασφαλιστικός φορέας είναι αρμόδιος να κρίνει παρόμοια συνταξιοδοτικά αιτήματα.

3.1.9 Σύνταξη διακινούμενων εργαζομένων με βάση διμερείς συμβάσεις

Φορείς: ΟΓΑ - Γενική Γραμματεία Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΓΓΚΑ)

Θέμα: Δυνατότητα ασφαλιστικής κάλυψης από τον ΟΓΑ συνταξιούχου της Αυστραλίας με βάση διμερή σύμβαση - Στέρηση κοινωνικοασφαλιστικού δικαιώματος

Με αναφορά του στον Συνήγορο του Πολίτη (υπόθεση 7658/2000), πολίτης που λαμβάνει σύνταξη από την Αυστραλία διαμαρτυρήθηκε για την απόρριψη αιτήματος συνταξιοδότησής του από τον ΟΓΑ, με την αιτιολογία ότι το ποσόν της σύνταξής του από την Αυστραλία είναι μεγαλύτερο από τη βασική σύνταξη του ΟΓΑ.

Το πρόβλημα αυτό αποτελεί απόρροια της έλλειψης σχετικής σύμβασης μεταξύ Ελλάδας και Αυστραλίας, γεγονός που έχει δυσάρεστες συνέπειες για τους έλληνες μετανάστες που επέστρεψαν στον τόπο καταγωγής τους.

Ο Συνήγορος του Πολίτη πρότεινε στους αρμόδιους φορείς να καταβληθούν προσπάθειες σε επίπεδο υπουργών για την υπογραφή της απαιτούμενης σύμβασης. Επίσης, προτάθηκε να ισχύσει προσωρινή ρύθμιση από τον ΟΓΑ, τουλάχιστον για τον κλάδο υγείας (κατ' εξαίρεση κάλυψη των συνταξιούχων Αυστραλίας). Η υπόθεση εκκρεμεί και αποτελεί αντικείμενο διαμεσολάβησης του Συνηγόρου του Πολίτη.

Παρόμοια περίπτωση (υπόθεση 774/2000) είναι και αυτή, όπου η πολίτις συνταξιοδοτείται από την Ελβετία και, ενώ έχει υπογραφεί διμερής σύμβαση με την Ελβετία, αυτή δεν τυγχάνει ακόμη εφαρμογής από τον ΟΓΑ.

Φορέας: Ταμείο Συντάξεων Μηχανικών και Εργοληπτών Δημοσίων Έργων (ΤΣΜΕΔΕ)

Θέμα: Άρνηση βεβαίωσης του χρόνου ασφάλισης που πραγματοποιήθηκε στην Ελλάδα - Κακοδιοίκηση

Με έγγραφο του αυστριακού «Συνηγόρου του Λαού» (Volksanwaltschaft), ζητήθηκε η συνδρομή του Συνηγόρου του Πολίτη για την επίλυση του συνταξιοδοτικού προβλήματος που αντιμετώπιζε έλληνας κάτοικος Αυστρίας (υπόθεση 9015/1999). Ο συγκεκριμένος πολίτης ασφαλίστηκε στο ΤΣΜΕΔΕ το 1966 και από το 1972 εργαζόταν στην Αυστρία, όπου ήταν ασφαλισμένος σε αυστριακό ασφαλιστικό φορέα. Όταν το 1997 αποφάσισε να συνταξιοδοτηθεί, επίδιξε να κατοχυρώσει τον ασφαλιστικό χρόνο που είχε διανυθεί στο ΤΣΜΕΔΕ από το 1966 έως το 1972. Μέσω του κοινοτικού εντύπου E-205, ο αυστριακός ασφαλιστικός φορέας ζήτησε από το ΤΣΜΕΔΕ τη βεβαίωση του «ελληνικού» ασφαλιστικού χρόνου. Το έντυπο αυτό εστάλη στο ΤΣΜΕΔΕ συνολικά έξι φορές από το 1997 και μετά (τρεις φορές μέσω του ΙΚΑ και τρεις φορές απευθείας), χωρίς ποτέ να ληφθεί κάποια απάντηση. Έτσι, όμως, ήταν αδύνατη η συνταξιοδότηση του ενδιαφερομένου από τον αυστριακό φορέα με συνυπολογισμό και του ασφαλιστικού του χρόνου στο ΤΣΜΕΔΕ.

Από την έρευνα του Συνηγόρου του Πολίτη προέκυψε ότι δεν είχε υπάρξει διακοπή της ασφάλισης στο ΤΣΜΕΔΕ για το διάστημα 1972-1979, καθώς και ότι για το ίδιο διάστημα δεν οφειλονταν εισφορές. Για το διάστημα 1979-1997, κατά το οποίο ο συγκεκριμένος μηχανικός εργαζόταν και ήταν ασφαλισμένος στην αλλοδαπή, προέκυψε ότι ο ενδιαφερόμενος όφειλε μεν εισφορές, μπορούσε όμως αφενός να απαλλαγεί από την καταβολή τους για τα έτη 1979-1993, ενώ για το διάστημα μετά το 1994 (χρόνο ένταξης της Αυστρίας στην ΕΕ) στοιχειοθετούσε δικαίωμα εξαίρεσης από την ασφάλιση του ΤΣΜΕΔΕ, λόγω της εφαρμογής του κανονισμού ΕΟΚ 1408/1971 (άρθρο 17). Και για τα δύο αυτά θέματα, ωστόσο, απαιτούνταν σχετικές ενέργειες του ασφαλισμένου, δηλαδή αφενός υποβολή βεβαίωσης εργασίας και ασφάλισης στην αλλοδαπή και αφετέρου υποβολή αίτησης εξαίρεσης. Κάτι τέτοιο όμως δεν είχε συμβεί, αφού ο ασφαλισμένος είχε διακόψει κάθε επαφή με το ΤΣΜΕΔΕ από το 1972. Συνεπώς, ήταν αδύνατη η βεβαίωση του «ελληνικού» ασφαλιστικού χρόνου (μέσω του εντύπου E-205) έως την τακτοποίηση της εκκρεμότητας αυτής.

Αντί όμως να ενημερώσει το ΤΣΜΕΔΕ τον εμπλεκόμενο αυστριακό ασφαλιστικό φορέα για την αντικειμενική αυτή αδυναμία διεκπεραίωσης της υπόθεσης, έστειλε έγγραφο στον ενδιαφερόμε-

νο στη διεύθυνση που αυτός είχε το έτος 1971, το οποίο επιστράφηκε, με το αιτιολογικό ότι ο παραλήπτης ήταν άγνωστος. Οι υπηρεσίες του ταμείου δεν προέβησαν σε περαιτέρω αναζήτηση του ενδιαφερομένου.

Εκτιμώντας όλες τις παραπάνω παραμέτρους, ο Συνήγορος του Πολίτη απέστειλε έγγραφο προς το ΤΣΜΕΔΕ, ζητώντας την άμεση ενημέρωση του αυστριακού ασφαλιστικού φορέα για το ζήτημα αυτό. Το ΤΣΜΕΔΕ όντως ενημέρωσε τον αυστριακό ασφαλιστικό φορέα για την αδυναμία έκδοσης του εντύπου E-205, χωρίς όμως να επισημαίνει τις δυνατότητες επίλυσης του προβλήματος, με αποτέλεσμα ο αυστριακός φορέας να οδηγηθεί στο συμπέρασμα ότι η βεβαίωση του «ελληνικού» ασφαλιστικού χρόνου ήταν αδύνατη κατά το ελληνικό δίκαιο.

Στη συνέχεια, ο Συνήγορος του Πολίτη ζήτησε εκ νέου από το ΤΣΜΕΔΕ να ενημερώσει τον αυστριακό φορέα αλλά και τον ενδιαφερόμενο, με σαφήνεια και λεπτομερώς, τόσο για την κατάσταση του θέματος όσο, κυρίως, για τις δυνατότητες επίλυσής του, υποδεικνύοντας μάλιστα στον τελευταίο τις ενέργειες στις οποίες πρέπει να προβεί, προκειμένου να διασφαλίσει την απαιτούμενη αναγνώριση. Με νέο έγγραφό του, το ΤΣΜΕΔΕ ενημέρωσε τελικά τον αυστριακό φορέα και τον ενδιαφερόμενο για το πρόβλημα και για τους τρόπους επίλυσής του. Παράλληλα, ο Συνήγορος του Πολίτη ενημέρωσε λεπτομερώς τον ενδιαφερόμενο για τις ενέργειες στις οποίες πρέπει ο ίδιος να προβεί. Τέλος, ενημερώθηκε εκτενώς και ο «Συνήγορος του Λαού» για την έκβαση της υπόθεσης, ενώ είχε ήδη ενημερωθεί και για την πορεία της έρευνας.

3.1.10 Εφάπαξ βοήθημα

Φορέας: Γενικό Λογιστήριο του Κράτους

Θέμα: *Καταβολή εφάπαξ βοηθήματος στους λογοτέχνες συνταξιούχους -*

Μη εφαρμογή της αρχής της αναλογικότητας

Πολίτης, για τον οποίο η επιτροπή συνταξιοδότησης συγγραφέων και καλλιτεχνών του Υπουργείου Πολιτισμού του Ν. 2435/1996 έκρινε ότι ως συγγραφέας έχει προσφέρει διακεκριμένες υπηρεσίες στον τομέα του, διαμαρτυρήθηκε (υπόθεση 9768/2000) για τη μη χορήγηση εφάπαξ χρηματικού βραβείου ύψους 2.000.000 δρχ. από το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους (ΓΛΚ).

Έπειτα από έρευνα της αναφοράς από τον Συνήγορο του Πολίτη και ύστερα από επικοινωνία με την αρμόδια διεύθυνση του ΓΛΚ, διαπιστώθηκε ότι η χορήγηση τιμητικής «σύνταξης» στον ανωτέρω δεν είναι δυνατή, επειδή, όταν έτυχε τιμητικής «σύνταξης», ήταν ήδη συνταξιούχος του δημοσίου εξ

ιδίου δικαιώματος, και διότι, σύμφωνα με το άρθρο 58, παράγρ. 8 του Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων (ΠΔ 1041/1979), απαγορεύεται η καταβολή διπλής σύνταξης από το δημόσιο.

Ωστόσο, το άρθρο 1, παράγρ. 2 του Ν. 2435/1996 προβλέπει ότι σε όσους δικαιούχους έχουν ατομικά ετήσια εισοδήματα τα οποία υπερβαίνουν το ποσόν των 6.000.000 δρχ., χορηγείται εφάπαξ χρηματικό βοήθημα, αντί της τιμητικής «σύνταξης». Στην περίπτωση όμως του συγκεκριμένου πολίτη, το εφάπαξ χρηματικό βοήθημα δεν καταβλήθηκε, με την αιτιολογία ότι τα ετήσια εισοδήματά του δεν υπερβαίνουν το ποσόν των 6.000.000 δρχ. Με βάση την παραπάνω ερμηνεία, ο ενδιαφερόμενος στερήθηκε τόσο της τιμητικής «σύνταξης» όσο και του εφάπαξ βοηθήματος, το οποίο θα μπορούσε να εισπράξει μόνον αν είχε υψηλότερο ετήσιο εισόδημα.

Η προσπάθεια του Συνηγόρου του Πολίτη να πείσει τις αρμόδιες υπηρεσίες του ΓΛΚ να αντιμετωπίσουν την άδικη μεταχείριση σε βάρος των ασθενέστερων οικονομικά διακεκριμένων συγγραφέων, καλλιτεχνών κ.ά., στην οποία οδηγεί η ακολουθούμενη ερμηνεία, δεν έχει ως σήμερα τελεσφορήσει. Για τον λόγο αυτόν κρίνεται αναγκαία η νομοθετική διασαφήνιση του σχετικού ζητήματος (βλ. κεφ. ΣΤ').

Φορείς: Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση

Αιτωλοακαρνανίας -

Νομαρχιακό Ταμείο Αιτωλοακαρνανίας

Θέμα: *Χορήγηση εφάπαξ βοηθήματος -*

Κακοδιοίκηση

Στον Συνήγορο του Πολίτη προσέφυγαν (υπόθεση 743/1998) οι νόμιμοι κληρονόμοι πρώην υπαλλήλου του Νομαρχιακού Ταμείου Αιτωλοακαρνανίας, διαμαρτυρόμενοι επειδή το Νομαρχιακό Ταμείο καθυστέρησε και τελικά αρνήθηκε να τους χορηγήσει το εφάπαξ που προβλέπει ο Ν. 103/1975 για τον αρχικά δικαιούχο, που είχε αποβιώσει. Το εφάπαξ αυτό απονέμεται στους τακτικούς υπαλλήλους των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου, οι οποίοι, εξερχόμενοι από την υπηρεσία δεν δικαιούνται άλλου εφάπαξ βοηθήματος από ασφαλιστικό οργανισμό, σύμφωνα με τις ειδικότερες προϋποθέσεις του νόμου.

Από την έρευνα της υπόθεσης διαπιστώθηκε ότι το θέμα ήταν ιδιαίτερα περίπλοκο από νομική σκοπιά και για τον λόγο αυτόν το ταμείο αρχικά καθυστέρησε να απαντήσει αν θα χορηγούσε το βοήθημα στους νόμιμους κληρονόμους. Στο τέλος δε, αποφάνθηκε ότι δεν το δικαιούνται.

Ο Συνήγορος του Πολίτη κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το Νομαρχιακό Ταμείο Αιτωλοακαρνανίας οφείλει να καταβάλει στους νόμιμους κληρονό-

μους του πρώην υπαλλήλου του το εφάπαξ βοήθημα. Για τον λόγο αυτόν απέστειλε πόρισμα στο ταμείο, όπου εξέθετε λεπτομερώς (παραθέτοντας τόσο τη σχετική νομοθεσία όσο και την πάγια επί του θέματος νομολογία) τους λόγους για τους οποίους οι ενδιαφερόμενοι δικαιούνταν του επιδόματος. Μετά την αποστολή του πορίσματος ακολούθησε σύσκεψη στη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Αιτωλοακαρνανίας.

Κατά τη διάρκεια της σύσκεψης, το ταμείο πληροφορήθηκε τους χειριστές της υπόθεσης ότι αφού ελήφθη υπόψη το πόρισμα του Συνηγόρου του Πολίτη, το Διοικητικό Συμβούλιο του ταμείου αποφάσισε (αρ. 196/2000) να χορηγήσει το επίδομα στους κληρονόμους του ενδιαφερομένου, γεγονός που αργότερα επιβεβαιώθηκε και από τους ενδιαφερομένους.

3.1.11 Τιμητικές και άλλες συντάξεις

Φορέας: Γενικό Λογιστήριο του Κράτους

Θέμα: *Ανάκληση πράξης απονομής πολιτικής σύνταξης - Κακοδιοίκηση*

Με αναφορά της στον Συνήγορο του Πολίτη (υπόθεση 5950/2000), πολίτης διαμαρτυρήθηκε επειδή το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους (ΓΛΚ) της καταλόγισε οφειλή 3.688.526 δρχ. λόγω εσφαλμένης λήψης δύο κύριων συντάξεων.

Η ενδιαφερόμενη είχε υποβάλει αίτηση χορήγησης πολιτικής σύνταξης ως ανασφάλιστη. Επειδή η απάντηση στην αίτησή της καθυστερούσε και αφού διαπίστωσε ότι πληροί τις προϋποθέσεις για πολεμική σύνταξη, υπέβαλε εκ νέου αίτηση στο ΓΛΚ για χορήγηση πολεμικής σύνταξης. Η μεταγενέστερη αίτησή της για πολεμική σύνταξη εγκρίθηκε, ενώ εν τω μεταξύ της είχε χορηγηθεί και η πολιτική σύνταξη, με αποτέλεσμα το διάστημα από το 1993 έως το 1996 να λαμβάνει και τις δύο κύριες συντάξεις.

Έπειτα από παρέλευση τριών ετών, το ΓΛΚ ανακάλεσε την πράξη απονομής πολιτικής σύνταξης και ταυτόχρονα καταλόγισε στην ενδιαφερόμενη το ποσόν των 3.688.526 δρχ., που αντιστοιχούσε στην πολιτική σύνταξη που λάμβανε τα τρία αυτά χρόνια παράλληλα με την πολεμική.

Ο Συνήγορος του Πολίτη διερεύνησε την υπόθεση και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι αφενός δεν στοιχειοθετείται αποδεδειγμένα δόλος της ενδιαφερομένης, αφετέρου συνιστά παράλειψη του ΓΛΚ το ότι δεν ερεύνησε εγκαίρως το ενδεχόμενο της συνδρομής των προϋποθέσεων απονομής της δεύτερης σύνταξης. Εξαιτίας αυτών των διαπιστώσεων ζητήθηκε η επί της ουσίας επανεξέταση της υπόθεσης. Η υπόθεση εκκρεμούσε έως τις 31.12.2000.

3.1.12 Άλλα επιδόματα

Φορέας: Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Αθηνών, Διεύθυνση Υγιεινής

Θέμα: *Άρνηση χορήγησης επιδόματος τοκετού σε σύζυγο δημοσίου υπαλλήλου -*

Προσβολή της αρχής της ίσης μεταχείρισης

Ο Συνήγορος του Πολίτη εξέτασε αναφορά ασφαλισμένου του δημοσίου, που διαβιβάστηκε στην Αρχή από το Σώμα Επιθεωρητών και Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης (υπόθεση 7860/2000). Αντικείμενο της διαμαρτυρίας του πολίτη αποτέλεσε η άρνηση της Διεύθυνσης Υγιεινής της Νομαρχίας Αθηνών να καταβάλει τις δαπάνες καθώς και το επίδομα τοκετού της συζύγου του, με το αιτιολογικό ότι ο τοκετός πραγματοποιήθηκε με καισαρική τομή και δεν ήταν φυσιολογικός.

Από την έρευνα της υπόθεσης προέκυψε ότι το ΒΔ 665/1962, το οποίο ρυθμίζει την υγειονομική περίθαλψη των ασφαλισμένων του δημοσίου, δεν προβλέπει την καταβολή του επιδόματος τοκετού σε περίπτωση καισαρικής τομής. Ειδικότερα, σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, το εν λόγω επίδομα χορηγείται μόνο σε φυσιολογικό τοκετό. Αντίθετα, ο τοκετός με καισαρική τομή θεωρείται μη φυσιολογικός και καταβάλλονται γι' αυτόν μόνον οι δαπάνες νοσηλείας, αφού αφαιρεθεί το ποσοστό συμμετοχής του ασφαλισμένου. Αντιμετωπίζεται, δηλαδή, κατ' αρχήν ως εγχείρηση και όχι ως τοκετός, με συνέπεια οι μητέρες που γεννούν με καισαρική τομή να αποκλείονται από την αντίστοιχη ασφαλιστική προστασία.

Ο Συνήγορος του Πολίτη, λαμβάνοντας υπόψη τόσο το ισχύον νομοθετικό καθεστώς όσο και το γεγονός ότι η καισαρική τομή αποτελεί πλέον μια πολύ συνηθισμένη περίπτωση τοκετού, ιδίως στις περιπτώσεις τεχνητής γονιμοποίησης, κρίνει αναγκαίο τον εκσυγχρονισμό του κανονιστικού πλαισίου της υγειονομικής περίθαλψης των ασφαλισμένων του δημοσίου σύμφωνα με τις επιταγές του σύγχρονου κοινωνικού κράτους. Εξάλλου, η ισχύουσα ρύθμιση υπαγορεύθηκε προφανώς από τις συνθήκες της εποχής της έκδοσης του ΒΔ, ανταποκρινόταν στα τότε δεδομένα και ενδεχομένως παρείχε επαρκή προστασία στους πολίτες που ενέπιπταν στις διατάξεις του.

Η συνταγματικώς κατοχυρωμένη υποχρέωση του κράτους για την προστασία της μητρότητας (άρθρο 21, παράγρ. 1 του Συντάγματος) και η καθιέρωσή της ως ασφαλιστικού κινδύνου δημιουργεί την υποχρέωση στο κράτος, στο πλαίσιο της μέριμνας για την κοινωνική ασφάλιση των πολιτών (άρθρο 22, παράγρ. 2 του Συντάγματος), να λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα και να προβλέπει τις αντίστοιχες ασφαλιστικές παροχές για την κάλυψη του συγκεκριμένου ασφαλιστικού κινδύνου. Υποκείμενο

αυτής της προστασίας αποτελεί η (άμεσα ή έμμεσα ασφαλιζόμενη) μητέρα, ενώ η διάκριση του τοκετού σε φυσιολογικό και μη φυσιολογικό δεν μπορεί να αποτελέσει κριτήριο διαφοροποίησης της παρεχόμενης προστασίας, με κατάληξη τη δυσμενέστερη μεταχείριση του μη φυσιολογικού τοκετού.

Μια τέτοια πρακτική αντιβαίνει στη συνταγματική επιταγή της ισότητας, η οποία απορρέει από το άρθρο 4, παράγρ. 1 του Συντάγματος, καθώς και στην προστασία της μητρότητας, που κατοχυρώνεται ρητά ως κοινωνικό δικαίωμα στο άρθρο 21, παράγρ. 1 του Συντάγματος. Συνεπώς, δεν βρίσκει νόμιμη βάση η εξαίρεση του μη φυσιολογικού τοκετού (καισαρική τομή) από την προστασία της μητρότητας –η οποία στο πλαίσιο της ασφαλιστικής σχέσης εκφράζεται με την καταβολή επιδόματος–, η εξομοίωσή του με ασθένεια της δικαιούχου και παροχή της αντίστοιχης υγειονομικής περίθαλψης. Αντίθετα, η εξελίξη του τοκετού σε μη φυσιολογικό επιτείνει την ανάγκη ασφαλιστικής προστασίας που πρέπει να παρέχεται στη μητέρα, λόγω των αυξημένων αναγκών περίθαλψης που παρουσιάζονται. Η απόδοση των παροχών μητρότητας διέπεται από τις γενικές αρχές της καταλληλότητας και της αναγκαιότητας. Σύμφωνα με αυτές, οι ασφαλιστικοί φορείς είναι υποχρεωμένοι, στο πλαίσιο της κάλυψης του ασφαλιστικού κινδύνου, να χορηγούν όχι μόνον όλες τις αναγκαίες αλλά και τις πλέον κατάλληλες παροχές μητρότητας για την αντιμετώπιση του τοκετού και την προστασία της μητέρας και του νεογνού.

Με βάση τους παραπάνω ενδεχόμενους νομικούς συλλογισμούς, ο Συνήγορος του Πολίτη απευθύνθηκε στο Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας ζητώντας τις απόψεις της διοίκησης και τις ενέργειες στις οποίες τυχόν θα προβεί για την αποκατάσταση της άνισης αυτής μεταχείρισης. Με έγγραφό της, η αρμόδια διεύθυνση του Υπουργείου απάντησε ότι το ζήτημα της καταβολής του επιδόματος τοκετού σε περίπτωση καισαρικής τομής θα εξεταστεί από τον νέο Οργανισμό Περιθάλψης Ασφαλισμένων του Δημοσίου.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, κατά την άποψη του Συνηγούρου του Πολίτη, στην περίπτωση τοκετού με καισαρική τομή η κάλυψη του ασφαλιστικού κινδύνου θα πρέπει να περιλαμβάνει και τη νοσοκομειακή περίθαλψη, με τις επιπλέον δαπάνες που απαιτούνται για τον τοκετό. Χαρακτηριστικό προτεινόμενο παράδειγμα αποτελεί η περίπτωση του ΙΚΑ, το οποίο, σε περίπτωση τοκετού με καισαρική τομή, καταβάλλει τόσο το επίδομα τοκετού όσο και τις απαιτούμενες δαπάνες νοσοκομειακής περίθαλψης. Για τον λόγο αυτόν και με σκοπό την ασφαλιστική αντιμετώπιση του μη φυσιολογικού τοκετού, ο Συνήγορος του Πολίτη θεωρεί αναγκαία την τροποποίηση του άρθρου 5 του ΒΔ 665/1962, κατά τρόπο που

να εξασφαλίζει την ενιαία κάλυψη του κινδύνου της μητρότητας. Αναγκαία βέβαια για την επίτευξη του σκοπού αυτού είναι και η επίσημη της διαδικασίας σύνταξης του νέου Οργανισμού Περιθάλψης Ασφαλισμένων του Δημοσίου, του οποίου η θέσπιση προβλέπεται από τον Ν. 2768/1999 (βλ. κεφ. ΣΤ').

Φορέας: Ταμείο Υγείας Δημοτικών και Κοινοτικών Υπαλλήλων (ΤΥΔΚΥ)

Θέμα: Χορήγηση επιδόματος λουτροθεραπείας - Προσβολή ασφαλιστικού δικαιώματος

Ασφαλισμένη του ΟΓΑ και σύζυγος ασφαλισμένου του ΤΥΔΚΥ προσέφυγε στον Συνήγορο του Πολίτη διαμαρτυρούμενη ότι το ΤΥΔΚΥ δεν της κατέβαλε το επίδομα λουτροθεραπείας για το 1999 (υπόθεση 11072/1999).

Όπως προέκυψε από την έρευνα της υπόθεσης, το Διοικητικό Συμβούλιο του ΤΥΔΚΥ, με την αρ. 278α/7.4.99 απόφασή του, διέκοψε την ασφάλιση για εξωνοσοκομειακή περίθαλψη εκείνων των μελών της οικογένειας των άμεσα ασφαλισμένων του οι οποίοι υπάγονται ταυτόχρονα στην ασφάλιση του ΟΓΑ για νοσοκομειακή περίθαλψη. Για τον λόγο αυτόν δεν ενέκρινε την καταβολή του ποσού αυτού στην ενδιαφερόμενη.

Ειδικότερα, με τις διατάξεις του άρθρου 7, παράγρ. 7 του ΝΔ 1390/1973, όπως αντικαταστάθηκαν με τις διατάξεις του άρθρου 9 του Ν. 1287/1982, είχε οριστεί ότι πρόσωπα τα οποία δικαιούνται παροχών του κλάδου ασθενοείας του ΟΓΑ και ταυτόχρονα παροχών από άλλον φορέα έχουν δικαίωμα να κάνουν χρήση από τον άλλο φορέα των συμπληρωματικών εκείνων παροχών που δεν χορηγεί ο ΟΓΑ.

Με βάση τα παραπάνω, το ΤΥΔΚΥ είχε ασφαλίσει για εξωνοσοκομειακή περίθαλψη μέλη της οικογένειας των άμεσα ασφαλισμένων του που παρέμεναν ασφαλισμένα στον ΟΓΑ μόνο για νοσοκομειακή περίθαλψη. Επίσης, με την αρ. 330/22.5.91 απόφασή του, το ΔΣ του ΤΥΔΚΥ είχε χορηγήσει επίδομα λουτροθεραπείας στην κατηγορία αυτή των ασφαλισμένων του.

Στη συνέχεια, σύμφωνα με τον Ν. 2458/1997, με τον οποίο ο ΟΓΑ έγινε φορέας κύριας ασφάλισης, έπαψε να ισχύει η υποχρέωση του ταμείου για την παροχή αυτή. Για τον ίδιο λόγο έπαψε να ισχύει και η αρ. 330/22.5.91 απόφαση του ΔΣ του ΤΥΔΚΥ για την παροχή του επιδόματος λουτροθεραπείας-εισπνευσιοθεραπείας κ.λπ., και με την αρ. 278α/7.4.99 νεότερη απόφαση του ΔΣ του ταμείου τερματίστηκε η ασφαλιστική κάλυψη των παραπάνω κατηγοριών.

Εξαιτίας της διαμαρτυρίας των ασφαλισμένων και της ιδιαιτερότητας του ΟΓΑ, ο οποίος δεν έχει συμβεβλημένους ιατρούς και δεν διέθετε συμβεβλη-

μένα εργαστήρια για την εξυπηρέτηση των ασφαλισμένων του, ο Υπουργός Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων διευκρίνισε με έγγραφό του ότι «για την καλύτερη εξυπηρέτησή τους τα μέλη οικογενείας ασφαλισμένων του ΤΥΔΚΥ που είναι αγρότες μπορούν να συνεχίσουν προσωρινά την ασφάλισή τους στο Ταμείο για εξωνοσοκομειακή περίθαλψη δηλαδή για παροχή ιατρικής, φαρμακευτικής, οδοντιατρικής περίθαλψης και για παρακλινικές εξετάσεις, εκτός των παροχών σε χρήμα». Περαιτέρω, επισήμανε με έγγραφό του (αρ. πρωτ. 434/1898/16.11.99) ότι «η συμπληρωματική περίθαλψη δίδεται μόνο για παροχές σε είδος».

Το ΔΣ του ΤΥΔΚΥ, αφού έλαβε υπόψη όλα τα παραπάνω, ανακάλεσε και τροποποίησε εν μέρει την αρ. 278α/7.4.99 προηγούμενη απόφασή του. Σύμφωνα με τη νέα απόφαση και μέχρι οριστικής ρύθμισης του θέματος από τον ΟΓΑ, το ΤΥΔΚΥ παρέχει προσωρινά στα μέλη της οικογένειας των ασφαλισμένων του που είναι αγρότες ιατρική, φαρμακευτική, οδοντιατρική περίθαλψη και παρακλινικές εξετάσεις, εξαιρώντας τις παροχές σε χρήμα που συμπεριλαμβάνονται στις παραπάνω παροχές.

Με βάση τα παραπάνω στοιχεία, ο Συνήγορος του Πολίτη απευθύνθηκε προς το Διοικητικό Συμβούλιο του ΤΥΔΚΥ και πρότεινε την καταβολή του επιδόματος λουτροθεραπείας στην ενδιαφερόμενη, η οποία είχε υποβάλει εμπρόθεσμα τα αναγκαία δικαιολογητικά και υπαγόταν πλέον στην παραπάνω προσωρινή ρύθμιση. Με σχετική απόφασή του, το ΔΣ αποδέχθηκε την πρόταση του Συνηγόρου του Πολίτη και κατέβαλε το επίδομα λουτροθεραπείας για το έτος 1999.

Φορέας: Υποκατάστημα ΙΚΑ Αιγάλεω

Θέμα: Άρνηση χορήγησης Επιδόματος Κοινωνικής Αλληλεγγύης Συνταξιούχων (ΕΚΑΣ) - Παραβίαση της νομιμότητας

Συνταξιούχος του ΙΚΑ υπέβαλε αναφορά στον Συνήγορο του Πολίτη διαμαρτυρούμενη για τη διακοπή χορήγησης του ΕΚΑΣ (υπόθεση 2729/2000). Η χορήγηση του εν λόγω επιδόματος συνδέεται με προϋποθέσεις που αφορούν το ύψος του εισοδήματος. Το εισόδημα της ενδιαφερομένης υπερέβαινε το προβλεπόμενο ποσόν, επειδή, προκειμένου να υπολογίσει το συνολικό της εισόδημα, το ΙΚΑ συνυπολόγιζε στα έσοδά της και το ΕΚΑΣ που είχε λάβει.

Εξετάζοντας το θέμα, ο Συνήγορος του Πολίτη διαπίστωσε ότι το ΙΚΑ δεν εφήρμοξε στην προκειμένη περίπτωση το άρθρο 7 του Ν. 2556/1997, σύμφωνα με το οποίο «το ποσόν του ΕΚΑΣ που καταβλήθηκε από οποιονδήποτε ασφαλιστικό φορέα δεν λαμβάνεται υπόψη για την εξέταση της συνδρομής των εισοδηματικών κριτηρίων της παραγράφου 3 του άρθρου αυτού».

Ύστερα από τη διαμεσολάβηση του Συνηγόρου του Πολίτη, το ΙΚΑ διαπίστωσε το λάθος και προέβη στις απαραίτητες ενέργειες, οπότε και επαναχορηγήθηκε στην ενδιαφερόμενη το ΕΚΑΣ.

3.1.13 Οργάνωση-λειτουργία φορέων κοινωνικής ασφάλισης

Φορείς: ΙΚΑ - Ελληνικά Ταχυδρομεία

Θέμα: Καταβολή σύνταξης από το ΙΚΑ σε καθορισμένη ημέρα μέσω των ΕΛΤΑ - Κακοδιοίκηση
Συνταξιούχος του ΙΚΑ ζήτησε την παρέμβαση της Αρχής για τον ορισμό συγκεκριμένης ημέρας καταβολής της σύνταξής του από τα ΕΛΤΑ (υπόθεση 13873/1999). Όπως προέκυψε από την έρευνα της υπόθεσης, στο απόκομμα-ειδοποιητήριο του ΙΚΑ αναγράφεται ότι η καταβολή της σύνταξής από τον ταχυδρομικό διανομέα γίνεται από τις 25 έως και τις 31 κάθε μήνα, γεγονός που εμπόδιζε την απομάκρυνση του συνταξιούχου από το σπίτι του τις ημέρες αυτές.

Ο τρόπος καταβολής των συντάξεων του ΙΚΑ γίνεται σύμφωνα με τον κανονισμό πληρωμής συντάξεων, ο οποίος ισχύει μετά τη σύναψη σύμβασης εκτέλεσης έργου μεταξύ του ΙΚΑ και των ΕΛΤΑ. Ο τρόπος αυτός πληρωμής έχει επιλεγεί ώστε να καταβάλλουν τα ΕΛΤΑ καθημερινά σε περιορισμένο αριθμό συνταξιούχων χρήματα, και να μην αναγκάζονται οι ταχυδρομικοί διανομείς να μεταφέρουν υπέρογκα ποσά.

Με βάση τα παραπάνω στοιχεία, ο Συνήγορος του Πολίτη επικοινωνήσε με τις αρμόδιες υπηρεσίες και ζήτησε να οριστεί συγκεκριμένη ημέρα για την καταβολή της σύνταξης στον συγκεκριμένο συνταξιούχο. Αποτέλεσμα της προσπάθειας αυτής ήταν να καθοριστεί ως ημέρα πληρωμής της σύνταξης του συγκεκριμένου συνταξιούχου η δεύτερη ημέρα πληρωμών του χρονικού διαστήματος που ορίζεται στο απόκομμα-ειδοποιητήριο του ΙΚΑ.

Φορέας: Ταμείο Ασφάλισης Εμπόρων

Θέμα: Μη χορήγηση αντιγράφων ισολογισμού και προϋπολογισμού ασφαλιστικού φορέα σε ασφαλισμένο - Κακοδιοίκηση

Εκπρόσωπος εφημερίδας των συνταξιούχων εμπόρων διαμαρτυρήθηκε για την άρνηση του Ταμείου Ασφάλισης Εμπόρων (ΤΑΕ) να του χορηγήσει αντίγραφο του τελευταίου καταρτισθέντος ισολογισμού, καθώς και του προϋπολογισμού του έτους 1999 (υπόθεση 2754/1999).

Με το αρχικό έγγραφό του προς το ΤΑΕ, ο Συνήγορος του Πολίτη ζήτησε τις απόψεις του ταμείου και τους λόγους που υπαγόρευαν την άρνηση χορήγησης των συγκεκριμένων εγγράφων. Στην απάντησή του, το ταμείο ισχυρίστηκε ότι με τις δια-

τάξεις του άρθρου 5, παράγρ. 1 του Ν. 2690/1999 καθορίζονται οι κατηγορίες των εγγράφων που πρέπει να χορηγούνται, στις οποίες δεν περιλαμβάνονται οι προϋπολογισμοί και οι απολογισμοί.

Με νεότερο έγγραφό του, ο Συνήγορος του Πολίτη επισήμανε στο ταμείο ότι όπου ο νόμος περιγράφει γενικές έννοιες, όπως αυτή των διοικητικών εγγράφων, η απαρίθμηση είναι ενδεικτική και ότι «αρκεί η ύπαρξη ευλόγου ενδιαφέροντος» του αιτούντος για να υποχρεωθεί η διοίκηση στη χορήγηση των αιτούμενων εγγράφων (ΔΙΣΚΠΟ/Φ.19/12241/9.6.99 εγκύκλιος ΥΠΕΣΔΔΑ). Με αυτά τα δεδομένα, η παραπάνω διάταξη επιβάλλει τη χορήγηση των σχετικών εγγράφων στον ενδιαφερόμενο συνταξιούχο.

Το ΤΑΕ συμμορφώθηκε με τις υποδείξεις του Συνηγόρου του Πολίτη και χορήγησε τα αιτούμενα στοιχεία.

Φορείς: Κεντρική Διοίκηση ΙΚΑ - Κέντρο Ηλεκτρονικού Υπολογιστή Κοινωνικών Υπηρεσιών (ΚΗΥΚΥ)

Θέμα: Διακοπή της καταβολής σύνταξης μέσω ταχυδρομείου στους συνταξιούχους που λαμβάνουν και επίδομα απολύτου αναπηρίας κατά τον χρόνο εξέτασής τους από υγειονομική επιτροπή για την επαναχορήγηση του επιδόματος - Κακοδιοίκηση Πολίτης κατέθεσε αναφορά στην Αρχή, ζητώντας τη διαμεσολάβησή της για την επίλυση του προβλήματος που αντιμετώπιζε η μητέρα του σχετικά με τη διακοπή της σύνταξής της μέσω ταχυδρομείου, εξαιτίας της διαδικασίας επανεξέτασης της χορήγησης του επιδόματος απολύτου αναπηρίας (υπόθεση 12318/1999).

Από την έρευνα του Συνηγόρου του Πολίτη προέκυψε ότι η μητέρα του αναφερομένου λάμβανε σύνταξη λόγω χηρείας και επίδομα απολύτου αναπηρίας, για την καταβολή των οποίων η μηχανογράφηση (δηλαδή το ΚΗΥΚΥ) δίνει έναν και μόνον κωδικό αριθμό. Η συνέχιση όμως καταβολής του επιδόματος απολύτου αναπηρίας απαιτεί την επανεξέταση του συνταξιούχου από την αρμόδια υγειονομική επιτροπή του ΙΚΑ για την εκτίμηση του ποσοστού αναπηρίας κάθε δύο χρόνια. Σύμφωνα όμως με την πρακτική που ακολουθεί το ΙΚΑ, η ταυτόχρονη καταβολή της σύνταξης και του επιδόματος απολύτου αναπηρίας καθιστά αδύνατη τη λήψη της σύνταξης μέσω ταχυδρομείου κατά το χρονικό διάστημα που διακόπτεται η χορήγηση του επιδόματος απολύτου αναπηρίας. Η διακοπή χορήγησης του επιδόματος απολύτου αναπηρίας συμπαράσχει και διακόπτει τη χορήγηση της σύνταξης μέσω ταχυδρομείου, η οποία είναι δυνατόν να χορηγείται μόνον όταν προσέρχονται οι συνταξιούχοι στο αρμόδιο τοπικό υποκατάστημα, από όπου μπο-

ρούν να λαμβάνουν με μη μηχανογραφικό τρόπο τη σύνταξή τους.

Ο Συνήγορος του Πολίτη, με έγγραφό του προς την Κεντρική Διοίκηση του ΙΚΑ, ζήτησε να εξεταστεί το ενδεχόμενο να λαμβάνουν οι ανάπηροι συνταξιούχοι τη σύνταξή τους μέσω ταχυδρομείου, για το διάστημα που εκκρεμεί η απόφαση της Υγειονομικής Επιτροπής, έτσι ώστε να μην υποβάλλονται σε ταλαιπωρία οι ίδιοι ή μέλη της οικογένειάς τους.

Η Διεύθυνση Πληροφορικής του ΙΚΑ διαβίβασε το έγγραφο του Συνηγόρου του Πολίτη στο ΚΗΥΚΥ, που θεωρείται αρμόδιο να εξετάσει περαιτέρω το συγκεκριμένο πρόβλημα του ενός και μόνου κωδικού. Έως τη σύνταξη της έκθεσης δεν είχε δοθεί απάντηση από το ΚΗΥΚΥ. Για την οριστική αντιμετώπιση του προβλήματος αυτού, που απασχολεί σημαντικό αριθμό συνταξιούχων, είναι αναγκαίος ο εκσυγχρονισμός της μηχανογράφησης και ο εξορθολογισμός της διαδικασίας (βλ. κεφ. ΣΤ').

Φορέας: ΟΓΑ

Θέμα: Αναζήτηση καταβολής εισφορών που είχαν ήδη καταβληθεί - Κακοδιοίκηση

Ο Συνήγορος του Πολίτη εξέτασε αναφορά ασφαλισμένου του ΟΓΑ (υπόθεση 1277/1999), σύμφωνα με την οποία ο πολίτης καλούνταν να καταβάλει ήδη καταβληθείσες εισφορές. Ειδικότερα, στις 17.4.1991, ακολουθώντας τη διαδικασία που ακολουθείται για την καταβολή ασφαλιστικών εισφορών στον ΟΓΑ, ο ασφαλισμένος κατέβαλε ποσόν μέσω ταχυδρομικής επιταγής. Έκτοτε λαμβάνει κάθε χρόνο από την αρμόδια υπηρεσία του ΟΓΑ ειδοποίηση για οφειλή του προαναφερόμενου ποσού, επιβαρυνμένου μάλιστα με τις αναλογούσες προσαυξήσεις. Ο ΟΓΑ ισχυρίζεται ότι τα ΕΛΤΑ δεν του έχουν αποδώσει το εν λόγω ποσόν, ενώ η αρμόδια υπηρεσία των ΕΛΤΑ αναφέρει ότι δεν έχει τη δυνατότητα να διακριβώσει από το αρχείο των επιταγών εάν το ποσόν που κατέβαλε ο πολίτης με ταχυληρωμή στον ΟΓΑ έχει όντως αποδοθεί ή όχι, διότι το αρχείο της διατηρείται για πέντε έτη. Ο Συνήγορος του Πολίτη έκρινε ότι, αφού ο ασφαλισμένος έχει στην κατοχή του την απόδειξη του ταχυδρομείου με την οποία πιστοποιείται η καταβολή του ποσού, ο ΟΓΑ οφείλει να θεωρήσει πως δεν συντρέχει οφειλή από την πλευρά του ασφαλισμένου. Αναμένεται η διευθέτηση του ζητήματος από τον ΟΓΑ.

Φορείς: Ανταποκριτής ΟΓΑ - Δήμος Καλλιθέας

Θέμα: Καθυστέρηση αποστολής δικαιολογητικών για δαπάνες νοσηλείας - Κακοδιοίκηση

Ασφαλισμένη του ΟΓΑ παραπονέθηκε για την αμέλεια των υπηρεσιών του οργανισμού, εξαιτίας της οποίας χάθηκαν τα δικαιολογητικά που είχε υποβά-

λει στον ανταποκριτή του ΟΓΑ στον Δήμο Καλλιθέας (υπόθεση 3065/2000). Τα δικαιολογητικά αυτά αφορούσαν την κάλυψη δαπάνης αγοράς καθετήρων για έγχυση φαρμάκων στους πνεύμονες, που κρίθηκε αναγκαία κατά τη θεραπεία της ασφαλισμένης σε ιδιωτική κλινική. Το κόστος των καθετήρων αυτών ανήλθε στις 850.000 δρχ., για το οποίο η κόρη της ενδιαφερομένης υπέγραψε συναλλαγματική και στη συνέχεια κατέθεσε τα δικαιολογητικά στον ανταποκριτή του ΟΓΑ. Όμως, ο ανταποκριτής του ΟΓΑ έχασε τα δικαιολογητικά και δεν τα έστειλε ποτέ στον κλάδο υγείας του οργανισμού που ασχολείται με την κάλυψη των σχετικών δαπανών, με αποτέλεσμα όχι μόνο να καθυστερεί η αποζημίωση για τις δαπάνες των καθετήρων, αλλά να απειλείται με κατάσχεση η κόρη της ασθενούς από την εταιρεία που εισάγει τους καθετήρες.

Από τις συνεχείς οχλήσεις του Συνηγόρου του Πολίτη προς τον ανταποκριτή του ΟΓΑ στον Δήμο Καλλιθέας προέκυψε ότι τα δικαιολογητικά της ασθενούς είχαν ξεχαστεί σε συρτάρι της υπηρεσίας και, παρά τις συνεχείς διαμαρτυρίες της ενδιαφερομένης, δεν είχαν σταλεί στην αρμόδια διεύθυνση των κεντρικών γραφείων του ΟΓΑ.

Μετά τις παραπάνω διαπιστώσεις, που προέκυψαν ύστερα από τη διενέργεια αυτοψίας του Συνηγόρου του Πολίτη στον Κλάδο Υγείας του ΟΓΑ, ο Οργανισμός κατέβαλε τη δαπάνη στην κόρη της δικαιούχου, καθώς η ίδια είχε εν τω μεταξύ αποβιώσει.

3.2 ΥΓΕΙΑ

3.2.1 Δικαίωμα στην υγεία

Φορέας: Περιφερειακό Γενικό Νοσοκομείο Ιωαννίνων «Χατζηκώστα»

Θέμα: Κακή συμπεριφορά ιατρών σε χρήστες υπηρεσιών υγείας - Κακοδιοίκηση

Πολίτης προσέφυγε στην Αρχή (υπόθεση 7835/1999) για τα προβλήματα που αντιμετώπισε στο νοσοκομείο «Χατζηκώστα» σε ημέρα γενικής εφημερίας, όταν ζήτησε ωτορινολαρυγγολογική εξέταση. Αφορμή του αιτήματός του ήταν ο υπερβολικός χρόνος αναμονής του στο νοσοκομείο «Χατζηκώστα», πριν του υποδειχθεί ότι έπρεπε να μεταβεί στο πανεπιστημιακό νοσοκομείο προκειμένου να εξεταστεί από ιατρό της σχετικής ειδικότητας. Σύμφωνα με τους ισχυρισμούς του πολίτη, κατά τη διάρκεια της παραμονής του στο νοσοκομείο «Χατζηκώστα» σημειώθηκε φραστικό επεισόδιο μεταξύ αυτού και της ειδικευόμενης ιατρού, η οποία απευθύνθηκε με τρόπο προσβλητικό στον ασθενή.

Από την έρευνα που διεξήγαγε ο Συνήγορος του Πολίτη, προέκυψε ότι όσον αφορά το θέμα της μη ύπαρξης ιατρού ωτορινολαρυγγολόγου στο νο-

σοκομείο «Χατζηκώστα», τα δύο νοσοκομεία των Ιωαννίνων, ύστερα από συνεννόηση που αφορούσε τη συγκεκριμένη ημέρα, είχαν ορίσει ότι για ωτορινολαρυγγολογικά περιστατικά θα εφημέρευε κατ' εξαίρεση το Περιφερειακό Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο Ιωαννίνων. Για τον λόγο αυτόν το νοσοκομείο «Χατζηκώστα» δεν είχε διαθέσιμο ιατρό ωτορινολαρυγγολόγο κατά την ημέρα της γενικής εφημερίας του.

Για το δεύτερο ζήτημα ζητήθηκε από τη διοίκηση του νοσοκομείου να διερευνήσει τη συγκεκριμένη καταγγελία για κακή συμπεριφορά της ειδικευόμενης ιατρού και να δοθούν εξηγήσεις στον ασθενή και στον Συνήγορο του Πολίτη.

Μετά την παρέμβαση του Συνηγόρου του Πολίτη, το νοσοκομείο διενήργησε έρευνα, κατά την οποία διαπιστώθηκε ότι η ειδικευόμενη ιατρός είχε όντως συμπεριφερθεί απρεπώς στον πολίτη. Ακολούθως έγιναν συστάσεις προς την ιατρό από την επιστημονική επιτροπή, αυτή δε υποχρεώθηκε να ζητήσει εγγράφως συγγνώμη από τον πολίτη.

Ο Συνήγορος του Πολίτη κρίνει ότι η υποβολή από μέρους της ειδικευόμενης ιατρού έγγραφης συγγνώμης για ανάρμοστη συμπεριφορά προς τον πολίτη αποτελεί σημαντικό βήμα στην προσπάθεια διασφάλισης των αναγκαίων συνθηκών που επιβάλλει ο σεβασμός των δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειας των χρηστών υπηρεσιών υγείας.

Φορέας: Νοσοκομείο Κρατουμένων

Κορδαλλού - Νοσοκομείο «Άγιος Σάββας»

Θέμα: Πρόσβαση κρατουμένου σε υγειονομική προστασία - Προσβολή του δικαιώματος στην υγεία

Ιταλός κρατούμενος στο Νοσοκομείο Κρατουμένων Κορδαλλού προσέφυγε στον Συνήγορο του Πολίτη (υπόθεση 4248/2000), αναφέροντας ότι για έναν χρόνο δεν του παρασχέθηκε καμία ιατρική φροντίδα ούτε η ενδεικνυόμενη θεραπεία, αν και είχε διαγνωστεί ότι πάσχει από λέμφωμα.

Ο Συνήγορος του Πολίτη διενήργησε αμέσως αυτοψία στο νοσοκομείο κρατουμένων, όπου είχε επαφές με τους αρμόδιους και τον ενδιαφερόμενο και συνέλεξε στοιχεία για την υπόθεση. Στη συνέχεια ακολούθησε επίσκεψη στο Αρεταίειο Νοσοκομείο, όπου είχε εξεταστεί για τελευταία φορά ο κρατούμενος, και ελήφθησαν συμπληρωματικά στοιχεία για την κατάσταση του ασθενούς. Ακολούθησε δεύτερη επίσκεψη στο νοσοκομείο κρατουμένων, μαζί με ιατρό-ογκολόγο της ιταλικής πρεσβείας, ώστε να διαπιστωθεί σε ποια κατάσταση βρισκόταν εκείνη την περίοδο ο κρατούμενος και να κριθεί η ανάγκη για άμεση μεταφορά του σε αντικρκινικό νοσοκομείο.

Ύστερα από την αξιολόγηση των δεδομένων που περιήλθαν στην αντίληψή του, ο Συνήγορος του Πολίτη διαπίστωσε ότι ο κρατούμενος χρειαζό-

ταν άμεση ιατρική περίθαλψη, η οποία είχε καθυστερήσει επί έναν χρόνο. Το γεγονός αυτό οφειλόταν τόσο στην κακή οργάνωση του τμήματος μεταγωγών της αστυνομίας, το οποίο δεν μετέφερε τον κρατούμενο στο νοσοκομείο, όσο και στην κακή οργάνωση του νοσοκομείου «Άγιος Σάββας», το οποίο από λάθος δεν πραγματοποίησε την εισαγωγή την προκαθορισμένη ημέρα μεταγωγής. Σε αυτή τη δυσλειτουργία συνέβαλε και η ιδιαίτερη καχυποψία του ίδιου του κρατούμενου ασθενούς, ο οποίος, μη κατανοώντας τα συνεχή οργανωτικά προβλήματα του συστήματος, αρνούνταν κάθε συνεργασία.

Ο Συνήγορος του Πολίτη αφενός δημιούργησε σχέση εμπιστοσύνης με τον κρατούμενο και αφετέρου, με έγγραφό του προς το νοσοκομείο «Άγιος Σάββας», καθώς και με παράσταση στελεχών της Αρχής στο νοσοκομείο τη στιγμή της διακομιδής του κρατουμένου από το νοσοκομείο κρατουμένων, εξασφάλισε την εισαγωγή του στο νοσοκομείο «Άγιος Σάββας», όπου διενεργήθηκε σειρά εξετάσεων, επανακαθορίστηκε η απαραίτητη χημειοθεραπεία και ακολούθησε η εφαρμογή της στον ασθενή.

• Δικαιώματα χρηστών υπηρεσιών υγείας

Φορέας: Γενικό Περιφερειακό Νοσοκομείο «Σισμανόγλειο»

Θέμα: Δικαίωμα ενημέρωσης, συγκατάθεσης και αξιοπρεπούς πορείας προς τον θάνατο - Παραβίαση της νομιμότητας

Με αναφορά τους προς την Αρχή (υπόθεση 566/2000), οι θυγατέρες ηλικιωμένου πολίτη διαμαρτύρονταν για τις συνθήκες νοσηλείας και θανάτου του πατέρα τους, ο οποίος απεβίωσε στο Γενικό Περιφερειακό Νοσοκομείο «Σισμανόγλειο», την επόμενη ακριβώς ημέρα της μεταφοράς του στο τμήμα επειγόντων περιστατικών του νοσοκομείου. Η διαμαρτυρία τους εστιαζόταν στο ότι δεν ενημερώθηκαν για την πορεία της υγείας του πατέρα τους και ιδιαίτερα για τη σοβαρότητα της κατάστασής του. Επίσης, ισχυρίζονταν ότι ο πατέρας τους δεν αντιμετωπίστηκε αμέσως και έμεινε αβοήθητος, αφού το νοσηλευτικό προσωπικό δεν επαρκούσε για να καλύψει τις ανάγκες των ασθενών, και συνεπώς αναγκαζόταν να παρέχει υπηρεσίες λαμβάνοντας υπόψη την ηλικία των ασθενών. Για το περιστατικό αυτό, ύστερα από καταγγελία των στενών συγγενών του, διενεργήθηκε Ένορκη Διοικητική Εξέταση (ΕΔΕ). Το πόρισμα της ΕΔΕ γνωστοποιήθηκε με μεγάλη καθυστέρηση στον Συνήγορο του Πολίτη, ενώ χρειάστηκε παρέμβαση της Αρχής, για να κοινοποιηθεί και στις θυγατέρες του θανόντος.

Κατά την εξέταση της αναφοράς, ο Συνήγορος του Πολίτη διενήργησε αυτοψία στο νοσοκομείο και διαπίστωσε τυπικές παρατυπίες και ουσιαστικές

παραλείψεις στην ΕΔΕ. Ειδικότερα, το πόρισμα της ΕΔΕ δεν λάμβανε θέση στα ερωτήματα που έθεταν οι συγγενείς για ουσιαστική πραγμάτωση του δικαιώματος ενημέρωσης και συγκατάθεσης, του δικαιώματος για αξιοπρεπή θάνατο και για την τήρηση της υποχρέωσης των επαγγελματιών υγείας για απεριόριστη μέριμνα προς τον ασθενή με σκοπό τη διατήρηση και τη διάσωση της ανθρώπινης ζωής.

Μετά τη συλλογή στοιχείων από τον φάκελο του ασθενούς και τη μελέτη του ισχύοντος νομικού καθεστώτος, ο Συνήγορος του Πολίτη συνέταξε σχετικό έγγραφο προς τον πρόεδρο του νοσοκομείου, το οποίο κοινοποίησε και στην Αυτοτελή Υπηρεσία Προστασίας Δικαιωμάτων Ασθενών του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας. Στο έγγραφο αυτό τονίστηκε ότι η προσβολή της υποχρέωσης ενημέρωσης θεμελιώνει ιατρική ευθύνη συμβατική και αδικοπρακτική, ανεξάρτητα μάλιστα από την ευθύνη λόγω κάποιου σφάλματος κατά τη θεραπευτική αγωγή. Τονίστηκε επιπλέον ότι οι επαγγελματίες υγείας βαρύνονται να αποδείξουν ότι ενημέρωσαν σαφώς και πλήρως τον ασθενή και τους οικείους του, έτσι ώστε να αντισταθμίζεται η άνιση σχέση του ιατρού που γνωρίζει και του ασθενούς που αγνοεί. Για τους λόγους αυτούς προτάθηκε η διενέργεια νέας ΕΔΕ, η οποία θα λαμβάνει υπόψη τις παρατηρήσεις του Συνηγόρου του Πολίτη.

Το νοσοκομείο πράγματι διενήργησε νέα ΕΔΕ, το πόρισμα της οποίας κοινοποιήθηκε στην Αρχή. Κατά τη διενέργεια της ΕΔΕ τηρήθηκαν οι τυπικές διαδικασίες και κλήθηκαν να καταθέσουν και οι στενοί συγγενείς. Ωστόσο, το ουσιαστικό περιεχόμενο της δεν εναρμονίζεται πλήρως με τις προτάσεις του Συνηγόρου του Πολίτη. Κατά τη συγγραφή της έκθεσης δεν είχε ολοκληρωθεί η σύνταξη του πορίσματος, το οποίο θα απευθυνθεί στον Υπουργό Υγείας και Πρόνοιας. Στο πόρισμα θα επισημαίνονται οι σχετικές παραλείψεις του ιατρικού και νοσηλευτικού προσωπικού ως προς την τήρηση των δικαιωμάτων του ασθενούς, καθώς και η αναγκαιότητα ανάληψης πρωτοβουλιών για την προστασία τους (βλ. κεφ. ΣΤ').

3.2.2 Υγειονομική προστασία

Φορέας: Γενικό Λογιστήριο του Κράτους

Θέμα: Υποχρέωση καταβολής από την ασφαλισμένη της δαπάνης νοσηλείας σε Μονάδα Εντατικής Θεραπείας (ΜΕΘ) ιδιωτικού θεραπευτηρίου, στο οποίο μετέβη αναγκαστικά και το οποίο δεν εφαρμόζει το κρατικό τιμολόγιο - Παραβίαση της αρχής της ελεύθερης επιλογής ιατρού

Ασφαλισμένη του δημοσίου προσέφυγε στον Συνήγορο του Πολίτη (υπόθεση 6842/2000), διαμαρτυρόμενη για την εκκαθάριση δαπανών νοσηλείας της

από την αρμόδια υπηρεσία του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους (ΓΛΚ).

Ύστερα από ατύχημα, η πολίτις διακομίστηκε μέσω του ΕΚΑΒ σε μονάδα εντατικής θεραπείας του ιδιωτικού θεραπευτηρίου «Υγεία», επειδή δεν υπήρχαν διαθέσιμα κρεβάτια σε αντίστοιχη μονάδα δημόσιου νοσοκομείου. Το πρόβλημα ανέκυψε, όταν η ενδιαφερόμενη ζήτησε από το ΓΛΚ να της καταβληθούν οι δαπάνες νοσηλείας της στο ιδιωτικό θεραπευτήριο, αφού από τα χρήματα που η ίδια κατέβαλε στο ιδιωτικό θεραπευτήριο της καταβλήθηκε ένα πολύ μικρό μέρος από την αρμόδια υπηρεσία εκκαθάρισης δαπανών του ΓΛΚ.

Κατά τη διερεύνηση της συγκεκριμένης υπόθεσης, ο Συνήγορος του Πολίτη κατέγραψε την πρακτική που ακολουθείται όταν διαπιστώνεται αδυναμία εισαγωγής ασθενούς σε μονάδα εντατικής θεραπείας δημόσιου νοσοκομείου και παρίσταται ανάγκη μεταφοράς του σε ιδιωτική μονάδα που έχει διαθέσιμα κρεβάτια. Στις περιπτώσεις αυτές παρατηρείται συνήθως διαφορά μεταξύ των δαπανών που εγκρίνει ο ασφαλιστικός φορέας και των αντίστοιχων ποσών που καταβάλλει ο ασφαλισμένος στο ιδιωτικό θεραπευτήριο.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 31 του ΠΔ 234/1980, τα ιδιωτικά θεραπευτήρια υποχρεούνται να εφαρμόζουν το κρατικό τιμολόγιο στις περιπτώσεις αυτές της έκτακτης εισαγωγής. Το πρόβλημα όμως εντείνεται όταν ο κρατικός ασφαλιστικός φορέας αρνείται να καταβάλει το σύνολο της δαπάνης, παραβλέποντας το γεγονός της έκτακτης ανάγκης και της αδυναμίας κρατικού νοσοκομείου να παράσχει στον ασφαλισμένο την απαιτούμενη υπηρεσία. Δεδομένου ότι, σύμφωνα με την παράγραφο 3 του άρθρου 21 του Συντάγματος, το κράτος εν τέλει οφείλει να εξασφαλίσει στους πολίτες το δικαίωμα στην υγεία, το γεγονός ότι ο ασφαλισμένος διακομίζεται σε ιδιωτικό θεραπευτήριο λόγω αυτών των συνθηκών και όχι λόγω επιλογής του, αποτελεί εξαιρετικά σοβαρή παράμετρο της όλης υπόθεσης που αφορά την έγκριση της δαπάνης νοσηλείας.

Για τον λόγο αυτόν, ο Συνήγορος του Πολίτη, με έγγραφό του, πρότεινε να επωμιστεί την οικονομική διαφορά ο κρατικός φορέας και όχι η πολίτις, που εμπιστεύθηκε το δημόσιο υγειονομικό σύστημα. Έπειτα από σειρά επαφών με τις αρμόδιες υπηρεσίες, ο Συνήγορος του Πολίτη παρέπεμψε το θέμα στην αρμόδια υπηρεσία του ΓΛΚ, ζητώντας να αντιμετωπιστεί το ζήτημα με βάση το παραπάνω σκεπτικό.

Φορέας: ΤΕΒΕ

Θέμα: Έγκριση από το ΤΕΒΕ δαπάνης για τη χορήγηση ειδικού γάλακτος - Κακοδιοίκηση Πατέρας νεογέννητου παιδιού, ασφαλισμένος του ΤΕΒΕ, υπέβαλε αναφορά στον Συνήγορο του Πο-

λίτη (υπόθεση 7136/2000), με την οποία ζήτησε την άμεση παρέμβαση της Αρχής, προκειμένου να εγκριθεί η χορήγηση ειδικού υποαλλεργικού γάλακτος στο βρεφικής ηλικίας τέκνο του που έπασχε από αλλεργία στο φυσιολογικό γάλα. Ενώ η ιατρός του νοσοκομείου εξέδωσε γνωμάτευση περί αυτού, το ΤΕΒΕ δεν αναγνώρισε την ανάγκη αποζημίωσης του γάλακτος, προβάλλοντας προφορικά αντιρρήσεις στον ασφαλισμένο. Επειδή το θέμα ήταν επείγον και δεν υπήρχε περιθώριο πολλών γραπτών επικοινωνιών, ο Συνήγορος του Πολίτη επικοινωνήσε αμέσως τηλεφωνικά με το ΤΕΒΕ.

Ύστερα από την προφορική επικοινωνία με το ταμείο, διαπιστώθηκε ότι τα προβλήματα που ανέκυπταν στο ΤΕΒΕ ήταν δύο: πρώτον, η άρνηση του ταμείου να αποδεχθεί την υπογραφή της γαστροντερολόγου επιμελήτριας Α΄ του νοσοκομείου, η οποία υπέγραψε αντί του ελλίπτοντος διευθυντή, και δεύτερον, η ασάφεια για το αν το συγκεκριμένο γάλα είχε άδεια κυκλοφορίας από τον ΕΟΦ.

Ο Συνήγορος του Πολίτη απευθύνθηκε αμέσως στον ΕΟΦ, από τον οποίο ζήτησε να διευκρινιστεί το θέμα της άδειας. Πράγματι, ο ΕΟΦ απάντησε αμέσως με επιστολή προς το ΤΕΒΕ, στην οποία εξηγούσε ότι το συγκεκριμένο προϊόν δεν χρειαζόταν άδεια κυκλοφορίας, ως προϊόν ειδικής διατροφής, και για αυτόν τον λόγο δεν είχε εκδοθεί άδεια κυκλοφορίας από τον ΕΟΦ. Έτσι, το πρόβλημα διευκολύνθηκε ως προς το δεύτερο σκέλος του, αφού διαπιστώθηκε ότι το ΤΕΒΕ κακώς θεωρούσε ότι το προϊόν κυκλοφορούσε παράνομα στη χώρα.

Στη συνέχεια, ο Συνήγορος του Πολίτη πρότεινε να συνεδριάσει αμέσως το Διοικητικό Συμβούλιο του ταμείου και να κάνει αποδεκτό το αίτημα του πολίτη για αποζημίωση του απαραίτητου για τη διατροφή του βρέφους ειδικού γάλακτος, η δαπάνη του οποίου ανερχόταν στο ύψος των 150.000 δρχ.

Το ταμείο έκανε δεκτή την πρόταση του Συνηγόρου του Πολίτη και μέσα σε λίγες ημέρες ο αιτούμενος έλαβε τη σχετική αποζημίωση για τη δαπάνη του γάλακτος.

3.2.3 Υγειονομική προστασία στο εξωτερικό

Φορέας: Υποκατάστημα ΙΚΑ Ιωαννίνων

Θέμα: Έγκριση νοσοκομειακής περίθαλψης στο εξωτερικό από τον με ειδικές ανάγκες (ΑΜΕΑ) με κριτήριο την αποτελεσματικότητα στη θεραπεία - Παραβίαση της νομιμότητας

Πολίτης αναφέρθηκε στον Συνήγορο του Πολίτη (υπόθεση 13089/2000), όταν το ΙΚΑ αρνήθηκε να του καλύψει τις δαπάνες νοσηλείας στο εξωτερικό, που αφορούσαν τον οκτάχρονο γιο του. Συγκεκριμένα, ο γιος του αναφερομένου πάσχει από εγκε-

φαλική παράλυση τύπου σπαστικής τετραπληγίας. Ύστερα από χειρουργική επέμβαση σε νοσοκομείο της Γερμανίας τοποθετήθηκαν νάρθηκες στα κάτω άκρα του ασθενούς, οι οποίοι έπρεπε να αντικατασταθούν με άλλους κατάλληλους, όταν άλλαξε η σωματική διάπλαση του παιδιού.

Το ΙΚΑ απέρριψε το αίτημα του ενδιαφερομένου, με το σκεπτικό ότι η περίπτωση δεν επιπίπτει στις διατάξεις για νοσηλεία στο εξωτερικό. Ακόμη, ισχυρίστηκε ότι οι νάρθηκες αυτοί μπορούν να κατασκευαστούν και στην Ελλάδα ή να παραγγελθούν στο εξωτερικό και να εφαρμοστούν στη χώρα μας. Ωστόσο, η εναλλακτική αυτή λύση αναιρείται από τη διοικητική πρακτική του ΙΚΑ, όπως εκφράζεται στην εγκύκλιο 45/1999, η οποία θέτει έμμεσα εμπόδια στην ελεύθερη κυκλοφορία των ιατροτεχνολογικών προϊόντων.

Κατά τη διερεύνηση της υπόθεσης, ο Συνήγορος του Πολίτη διαπίστωσε τόσο την «αντίσταση» του ΙΚΑ στην εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου όσο και την εμμονή του στην άποψη ότι οι εθνικές ρυθμίσεις είναι οι μόνες αναγκαίες και ικανές για να εξασφαλιστεί υψηλό επίπεδο προστασίας της υγείας των πολιτών.

Η Αρχή απευθύνθηκε τόσο στο Υποκατάστημα ΙΚΑ Ιωαννίνων όσο και στη διοίκηση του Ιδρύματος, ζητώντας την αντιμετώπιση του θέματος με κριτήριο την αποτελεσματική θεραπεία του ανήλικου. Το ΙΚΑ έθεσε το πόρισμα του Συνηγόρου του Πολίτη υπόψη της Τοπικής Διοικητικής Επιτροπής (ΤΔΕ), η οποία το αποδέχθηκε, στον βαθμό που εξέδωσε απόφαση σύμφωνα με την οποία εγκρίθηκε η αιτούμενη νοσηλεία του παιδιού στο εξωτερικό, αφού δεν ήταν δυνατόν να πραγματοποιηθεί στην Ελλάδα, λόγω έλλειψης των κατάλληλων επισημονικών μέσων.

Ωστόσο, το ΙΚΑ άσκησε προσφυγή στα διοικητικά δικαστήρια κατά της ευνοϊκής για τον πολίτη απόφασης της ΤΔΕ, εκδηλώνοντας με αυτόν τον τρόπο τη σταθερά αρνητική θέση του σε ό,τι αφορά την παροχή τέτοιας μορφής προστασίας προς τους ασφαλισμένους του.

Φορέας: Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας

Θέμα: *Αποδέσμευση χρηματικού ποσού που προήλθε από έρανο για νοσηλεία στο εξωτερικό - Παραβίαση της αρχής της επιείκειας*

Μητέρα ανήλικου κοριτσιού από την Ημαθία προσέφυγε στην Αρχή (υπόθεση 15544/2000) και ζήτησε την παρέμβασή της, ώστε να καταστεί δυνατή η αποδέσμευση σημαντικού ποσού που είχε συγκεντρωθεί για λογαριασμό της σε υποκατάστημα της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, ύστερα από έρανο που διενεργήθηκε με πρωτοβουλία τηλεοπτικού σταθμού. Το χρηματικό αυτό ποσόν ήταν αναγκαίο για την κάλυψη τόσο των εξόδων νοσηλείας του δεκατριάρχου

κοριτσιού σε νοσοκομείο της Γερμανίας όσο και των εξόδων διαμονής του πατέρα του εκεί.

Από την έρευνα της υπόθεσης, ο Συνήγορος του Πολίτη διαπίστωσε ότι η άρνηση της Τράπεζας να επιτρέψει την εκταμίευση του ποσού που συγκεντρώθηκε από τον παραπάνω έρανο οφειλόταν στην ισχύουσα νομοθεσία (Ν. 5101/1931). Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 1 του παραπάνω νόμου «...απαγορεύονται οι πάσης φύσεως έρανοι και λαχειοφόροι ή φιλανθρωπικά αγοραί, ως και η διά άλλου τρόπου συλλογή χρημάτων...». Περαιτέρω όμως, στο άρθρο 2 του ίδιου νόμου προβλέπονται εξαιρέσεις και ειδικότερα ορίζεται ότι «εις εξαιρετικές μόνο περιπτώσεις και επί τω τέλει της πληρώσεως φιλανθρωπικού ή κοινωφελούς σκοπού δύναται να επιτραπεί, κατόπιν αδείας εκδιδόμενης... η συλλογή εράνων ή η ενέργεια φιλανθρωπικών αγορών...». Στις επόμενες μάλιστα διατάξεις (άρθρο 6) καθορίζεται η σχετική διαδικασία για την κατ' εξαίρεση συλλογή χρημάτων και ως προϋπόθεση για τη διενέργεια παρόμοιων φιλανθρωπικών πράξεων πανελληνίας εμβέλειας ορίζεται η προηγούμενη έκδοση απόφασης του Υπουργού Υγείας και Πρόνοιας.

Στη συγκεκριμένη περίπτωση η διαδικασία αυτή δεν είχε ακολουθηθεί και η ενδιαφερόμενη μητέρα, στο όνομα της οποίας είχε ανοιχθεί ο σχετικός τραπεζικός λογαριασμός, δικαιολογημένα πίστευε ότι μπορούσε οποιαδήποτε στιγμή να προβεί στην εκταμίευση του αναγκαίου ποσού. Παρ' όλα αυτά, η τράπεζα αρνήθηκε την καταβολή του ποσού στη μητέρα, καθώς διαπίστωσε ότι τα χρήματα που είχαν συγκεντρωθεί ήταν προϊόν εράνου, για τον οποίο δεν είχαν τηρηθεί οι νόμιμες διαδικασίες.

Ο Συνήγορος του Πολίτη, εκτιμώντας την ιδιαιτερότητα της κατάστασης και την ανάγκη που αντιμετώπιζε η προσφεύγουσα για την κάλυψη των εξόδων παραμονής της κόρης και του συζύγου της στο εξωτερικό με σκοπό την αντιμετώπιση της σοβαρής ασθένειας της ανήλικης, ζήτησε με έγγραφό του προς τον Υπουργό Υγείας και Πρόνοιας την όλως κατ' εξαίρεση και για ανθρωπιστικούς λόγους έκδοση υπουργικής απόφασης με σκοπό την αναδρομική νομιμοποίηση της διαδικασίας συλλογής χρημάτων, ώστε να αποφευχθούν περαιτέρω καθυστερήσεις.

Έως τις 31.12.2000 ο Συνήγορος του Πολίτη δεν είχε λάβει απάντηση στο παραπάνω έγγραφο.

3.2.4 Επαγγέλματα υγείας

Φορέας: Νομαρχία Ανατολικής Αττικής, Διεύθυνση Υγείας και Δημόσιας Υγιεινής

Θέμα: *Μη χορήγηση άδειας λειτουργίας οδοντιατρείου - Κακοδιοίκηση*

Πολίτης ανέφερε ότι η Διεύθυνση Υγείας της Νομαρχίας Ανατολικής Αττικής καθυστερούσε να απαντή-

σει στο αίτημά της για έκδοση άδειας λειτουργίας οδοντιατρείου. Ισχυριζόταν ακόμη ότι το αίτημά της εκκρεμούσε περισσότερο από έναν χρόνο, παρ' ότι το οδοντιατρείο ήταν πλήρως εξοπλισμένο, με αποτέλεσμα να στερείται του δικαιώματος άσκησης του επαγγέλματός της (υπόθεση 1098/2000).

Κατά τη διερεύνηση της υπόθεσης διαπιστώθηκε ότι η καθυστέρηση αυτή οφειλόταν σε ασαφείς λόγους και αιτίες και ότι οι υπάλληλοι της νομαρχίας δεν ενημέρωσαν με σαφήνεια την ενδιαφερόμενη για το ποια είναι η πραγματική αιτία εξαίτιας της οποίας δεν χορηγείται η άδεια. Παρ' όλα αυτά, από τις περισσότερες μεταξύ τους επικοινωνίες αλλά και από έγγραφα της νομαρχίας προς την Αρχή διαφαινόταν ότι το πρόβλημα εντοπιζόταν σε ενδείξεις που υπήρχαν ότι το οδοντιατρείο λειτουργούσε ταυτόχρονα και ως κατοικία, γεγονός που συνεπάγεται την απαγόρευση της χορήγησης άδειας λειτουργίας. Αυτό ήταν και το σημείο τριβής με την οδοντίατρο, η οποία αρνούνταν κατηγορηματικά ότι χρησιμοποιούσε το ιατρείο της ταυτόχρονα και ως κατοικία.

Ύστερα από προηγούμενη επικοινωνία του με τη Διεύθυνση Υγείας της Νομαρχίας Ανατολικής Αττικής και προκειμένου να διευκρινιστεί το θέμα, ο Συνήγορος του Πολίτη πρότεινε την εκ νέου διενέργεια αυτοψίας, στην οποία θα συμμετείχε και η Αρχή. Η Διεύθυνση Υγείας δεν δέχθηκε την πρόταση, οπότε ο Συνήγορος του Πολίτη αποφάσισε να διενεργήσει αυτοψία και κάλεσε και τους υπαλλήλους της Διεύθυνσης Υγείας της Νομαρχίας Ανατολικής Αττικής να παρευρίσκονται σε αυτή. Το αποτέλεσμα ήταν ότι, την προκαθορισμένη για τη διενέργεια της αυτοψίας ώρα, οι υπάλληλοι της Διεύθυνσης Υγείας όχι μόνον ήταν παρόντες, αλλά είχαν ήδη προβεί σε νέα αυτοψία, ύστερα από την αποπεράτωση της οποίας ενημέρωσαν την ενδιαφερόμενη ότι το οδοντιατρείο πληροί πλέον τις προϋποθέσεις και ότι σύντομα θα εκδίδονταν άδεια λειτουργίας του.

Στη συγκεκριμένη περίπτωση, αν και υπήρχαν υπόνοιες για παράνομη δράση εκ μέρους υπαλλήλων της νομαρχίας, ο Συνήγορος του Πολίτη, εκτιμώντας ότι ήταν αδύνατον να αποδειχθεί αν όντως υπήρχαν ή όχι ενδείξεις για παράλληλη χρήση κατοικίας, περιορίστηκε στον διαμεσολαβητικό του ρόλο και δεν ζήτησε τη διενέργεια Ένορκης Διοικητικής Εξέτασης.

Φορείς: 3ο Συμβούλιο Κρίσης και Επιλογής Ιατρικού και Οδοντιατρικού Προσωπικού Νοσηλευτικών Ιδρυμάτων (ΣΚΕΙΟΠΝΙ) Αθηνών - Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας

Θέμα: *Επιλογή οδοντίατρον για θέση διευθυντή ΕΣΥ - Παραβίαση της νομιμότητας*
Οδοντίατρος που υπηρετεί σε νοσοκομείο του ΕΣΥ με βαθμό επιμελήτριας Α' υπέβαλε αναφορά στον

Συνήγορο του Πολίτη, με την οποία διαμαρτυρόταν για παρατυπίες και παρανομίες κατά τη διαδικασία επιλογής οδοντίατρον για τη θέση διευθυντή στο Περιφερειακό Γενικό Νοσοκομείο Νέας Ιωνίας «Η Αγία Όλγα». Η κρίση έγινε τον Μάιο του 1999 από το 3ο ΣΚΕΙΟΠΝΙ που εδρεύει στο Περιφερειακό Γενικό Νοσοκομείο Αττικής ΚΑΤ και για τη θέση επιλέχθηκε άλλη υποψήφια, ενώ η εν λόγω πολίτις κατατάχθηκε δεύτερη στη σειρά υποψηφίων (υπόθεση 2851/1999).

Το πρακτικό επιλογής διαβιβάστηκε στον Υπουργό Υγείας και Πρόνοιας, ο οποίος, αφού έλαβε υπόψη και τις σχετικές επισημάνσεις που είχαν προβάλλει με υπόμνημά τους η δεύτερη στην κατάταξη υποψήφια και ένας από τους εισηγητές-κριτές, διαπίστωσε, κατά τον έλεγχο νομιμότητας, παραβάσεις νόμου και διοικητικές παρατυπίες κατά τη διαδικασία επιλογής και ανέπεμψε στις 26.5.1999 το πρακτικό στο 3ο ΣΚΕΙΟΠΝΙ για νέα κρίση.

Κατά τη διερεύνηση της υπόθεσης, ο Συνήγορος του Πολίτη διαπίστωσε ότι στη συγκεκριμένη περίπτωση, εκτός από διοικητικές παρατυπίες και παραβάσεις νόμου, συνέτρεχαν αποχρώσεις ενδείξεις τέλεσης αξιόποινων πράξεων. Συγκεκριμένα, διαπιστώθηκε ότι στον φάκελο της υποψήφιας που τελικά επιλέχθηκε περιλαμβάνονταν ψευδείς δηλώσεις, καθώς και παραποιημένα και ανακριβή στοιχεία, τα οποία ελήφθησαν υπόψη από το συμβούλιο κατά την τελική κρίση. Η παραποίηση μάλιστα των σχετικών εγγράφων ήταν τόσο εμφανής, ώστε η μη επισήμανσή της από τα μέλη του ΣΚΕΙΟΠΝΙ αποτελεί γεγονός αξιοπερίεργο. Με βάση τις παραπάνω διαπιστώσεις, ο Συνήγορος του Πολίτη συνέταξε πόρισμα, το οποίο απεστάλη στον αρμόδιο εισαγγελέα τον Μάρτιο του 2000. Επίσης, με άλλο πόρισμα που απέστειλε στον Υπουργό Υγείας και Πρόνοιας, η Αρχή επισήμανε τις παρατυπίες που συντελέστηκαν κατά τη διαδικασία επιλογής και ζήτησε να διερευνηθεί το ενδεχόμενο ύπαρξης ευθυνών.

Ο Υπουργός Υγείας και Πρόνοιας, αφού έλαβε υπόψη του τα παραπάνω πορίσματα του Συνηγόρου του Πολίτη, διέταξε τη διεξαγωγή Ένορκης Διοικητικής Εξέτασης (ΕΔΕ) για το ζήτημα της λειτουργίας του ΣΚΕΙΟΠΝΙ σε σχέση με τη συγκεκριμένη διαδικασία επιλογής. Από το πόρισμα της ΕΔΕ, που εκδόθηκε στις 20.9.2000 (αρ. πρωτ. 1903), μετά την ολοκλήρωση της έρευνας προέκυψε ότι το παραπάνω συμβούλιο δεν εκπλήρωσε στη συγκεκριμένη περίπτωση τον σκοπό του ούτε λειτούργησε με τα αντικειμενικά κριτήρια που πληρούν τις προϋποθέσεις της αξιολόγησης για την επιλογή, αλλά αντίθετα χρησιμοποίησε υποκειμενικά κριτήρια επιλογής που οδήγησαν σε αυθαίρετη κρίση. Παρ' όλα αυτά, το πόρισμα της ΕΔΕ δεν αξιοποιήθηκε ούτε ελήφθησαν μέτρα σε

βάρος του συγκεκριμένου ΣΚΕΙΟΠΝΙ από το Υπουργείο Υγείας.

Εν τω μεταξύ, το 3ο ΣΚΕΙΟΠΝΙ, παρά την άσκηση του δικαιώματος αναπομπής από τον Υπουργό Υγείας και τις υποδείξεις των σχετικών πορισμάτων του Συνηγούρου του Πολίτη, από τα οποία προέκυπτε ότι η όλη διαδικασία διεξήχθη κατά προφανώς παράνομο τρόπο, δεν επέδειξε πρόθεση συμμόρφωσης προς τη νομιμότητα. Για να δικαιολογήσει την καθυστέρηση αυτή, επικαλέστηκε κατ' αρχήν το γεγονός ότι είχε υποβάλει ερώτημα προς το Υπουργείο, σχετικά με τη δυνατότητα συμμετοχής της πρώτης στην κατάταξη οδοντιάτρου στη νέα κρίση, και στη συνέχεια προβλήματα στη συγκρότησή του λόγω ανάγκης αντικατάστασης ορισμένων μελών της εισηγητικής επιτροπής.

Ο Συνήγορος του Πολίτη απέστειλε αμέσως νέο έγγραφο προς το ΣΚΕΙΟΠΝΙ, ζητώντας την άμεση προώθηση της διαδικασίας. Στην απάντησή του, ο πρόεδρος του αρμόδιου ΣΚΕΙΟΠΝΙ δεν αιτιολόγησε την καθυστέρηση σύγκλησης του οργάνου, η οποία τελικά, παρά τις σχετικές διαβεβαιώσεις, δεν πραγματοποιήθηκε.

Η παράλειψη αυτή είχε ως συνέπεια την έκδοση της αρ. 1625/2000 απόφασης του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών, ύστερα από αίτηση ακύρωσης της πρώτης στην κατάταξη οδοντιάτρου. Με την απόφαση αυτή κρίθηκε ότι η παρέλευση εύλογου χρόνου μετά την αναπομπή των πρακτικών, κατά το διάστημα του οποίου δεν επαναλήφθηκε η κρίση, συνιστά σιωπηρή απόρριψη της αναπομπής. Επίσης, ότι ο μη διορισμός της πρώτης στην κατάταξη οδοντιάτρου από τον αρμόδιο υπουργό ύστερα από την παραπάνω απόρριψη συνιστά παράλειψη οφειλόμενης νόμιμης ενέργειας και με την ίδια απόφαση διατάσσεται ο διορισμός της. Άρα, το αρμόδιο ΣΚΕΙΟΠΝΙ, με την παραπάνω κωλυσιεργία, εμπόδισε έμμεσα τη διενέργεια νέας ουσιαστικής κρίσης, στερώντας από την ενδιαφερόμενη το σχετικό δικαίωμα για διαφανή και αξιοκρατική κρίση.

**Φορείς: Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας -
Υπουργείο Εθνικής Άμυνας -
Νοσοκομείο Σάμου**

Θέμα: Τοποθέτηση ιατρού σε νησιωτική περιοχή για απόκτηση ειδικότητας - Κακοδιοίκηση Πολίτης, με αναφορά που υπέβαλε στον Συνήγορο του Πολίτη (υπόθεση 4532/2000), διαμαρτυρήθηκε για το πρόβλημα που αντιμετώπιζε σχετικά με τον διορισμό του ως ειδικευόμενου γενικού παθολόγου στο νοσοκομείο της Σάμου.

Στη συγκεκριμένη περίπτωση, το πρόβλημα προέκυπτε από το γεγονός ότι ταυτόχρονα με τον διορισμό του στο νοσοκομείο Σάμου, ο ενδιαφερόμενος κλήθηκε από τη στρατολογία να εκπληρώσει

τη στρατιωτική του θητεία. Προκειμένου όμως να λάβει αναβολή στράτευσης, έπρεπε να προσκομίσει στο αρμόδιο στρατολογικό γραφείο την απόφαση διορισμού του στο νοσοκομείο ως ειδικευόμενου. Αντίστοιχα, για να εκδοθεί η απόφαση διορισμού του ως ειδικευόμενου ιατρού, όφειλε να έχει νόμιμη αναβολή στράτευσης.

Συνεπώς, η μια διοικητική ενέργεια αποτελούσε προϋπόθεση της άλλης και απέβη αδύνατον να συντονιστούν οι υπηρεσίες μεταξύ τους, προκειμένου να λειτουργήσει η διοίκηση και να προστατευθεί το εύλογο δικαίωμα του πολίτη για συνέχιση της εκπαίδευσής του και για εργασία.

Η αναφορά αυτή αντιμετωπίστηκε αμέσως από την Αρχή, προκειμένου:

- α) να μην εκπνεύσουν οι σχετικές προθεσμίες,
- β) να εξασφαλιστεί η αναβολή στράτευσης του ενδιαφερομένου, και
- γ) να αποτραπεί η πιθανότητα απώλειας της δυνατότητας διορισμού του στο Γενικό Νομαρχιακό Νοσοκομείο της Σάμου.

Για τον σκοπό αυτόν, ο Συνήγορος του Πολίτη επικοινωνήσε με τις αρμόδιες υπηρεσίες του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας, στις οποίες εξέθεσε την πραγματική κατάσταση και τον κίνδυνο άμεσης στράτευσης του ειδικευόμενου ιατρού προτού αυτός διοριστεί στη συγκεκριμένη θέση. Ζήτησε μάλιστα την επιτάχυνση της διαδικασίας, ώστε να καταστεί δυνατόν να αναλάβει τα καθήκοντά του εγκαίρως και στη συνέχεια να λάβει τη νόμιμη αναβολή που δικαιούται.

Το Υπουργείο Υγείας αποδέχθηκε την πρόταση του Συνηγούρου του Πολίτη, γεγονός που είχε ως αποτέλεσμα την έγκαιρη –μέσα σε μία ημέρα– έκδοση της απόφασης διορισμού του ενδιαφερομένου. Η διαμεσολαβητική παρέμβαση του Συνηγούρου του Πολίτη είχε ως θετικό αποτέλεσμα τον συγχρονισμό της συνεργασίας των εμπλεκόμενων υπηρεσιών, την απαγκίστρωση από γραφειοκρατικές διαδικασίες και την επίλυση μιας υπόθεσης κατά τρόπο ευνοϊκό, τόσο για τον πολίτη όσο και γενικότερα για το σύστημα υγείας.

3.3 ΠΡΟΝΟΙΑ

3.3.1 Οικονομική ενίσχυση

Φορέας: ΤΕΒΕ

Θέμα: Μη χορήγηση οικονομικής ενίσχυσης σε άτομο με ειδικές ανάγκες (ΑΜΕΑ) λόγω οφειλών σε ασφαλιστικό ταμείο - Προσβολή δικαιώματος για κοινωνική μέριμνα

Πολίτης προσέφυγε στον Συνήγορο του Πολίτη (υπόθεση 3101/2000), όταν δημιουργήθηκε πρόβλημα από τη Διεύθυνση Πρόνοιας, η οποία αρνήθηκε

να του χορηγήσει το επίδομα αναπηρίας εξαιτίας οικονομικής εκκρεμότητάς του προς το ΤΕΒΕ. Ο αναφερόμενος ασφαλίστηκε στο ΤΕΒΕ για τέσσερις μήνες, ασκώντας δραστηριότητα υπαγόμενη στην ασφάλιση του ασφαλιστικού αυτού οργανισμού.

Ωστόσο, όταν έπαψε να λειτουργεί την επιχείρησή του, δεν προέβη στις απαραίτητες ενέργειες προς το ΤΕΒΕ και την αρμόδια δημόσια οικονομική υπηρεσία (ΔΟΥ) για τη διακοπή του επαγγέλματός του, με συνέπεια να θεωρείται από το ταμείο υπόχρεος για την καταβολή εισφορών, τις οποίες αδυνατούσε να καταβάλει, ενώ παράλληλα αντιμετώπιζε σοβαρά προβλήματα υγείας.

Κατά την έρευνα της υπόθεσης διαπιστώθηκε ότι δεν παρέχεται επίδομα αναπηρίας από την Πρόνοια σε άτομα με ποσοστό αναπηρίας 67%, αν έχουν οφειλές σε ασφαλιστικούς οργανισμούς, επειδή αν τυχόν εξοφληθούν οι οφειλόμενες εισφορές προς το ταμείο, δεν θα δικαιούνται του επιδόματος αναπηρίας από την Πρόνοια.

Ο Συνήγορος του Πολίτη εξέτασε το γενικότερο ζήτημα που απασχολεί τους πολίτες οι οποίοι οφείλουν εισφορές και διεκδικούν ταυτόχρονα το επίδομα αναπηρίας από την Πρόνοια. Έπειτα από στενή συνεργασία της Αρχής με την Πρόνοια και το ΤΕΒΕ, η Διεύθυνση Πρόνοιας, αξιολογώντας την κρισιμότητα της κατάστασης του ενδιαφερομένου, δέχθηκε την πρόταση του Συνηγόρου του Πολίτη να ληφθεί υπόψη η πλήρης οικονομική αδυναμία του πολίτη και το σοβαρό πρόβλημα υγείας που αυτός αντιμετώπιζε και του χορήγησε τελικά το επίδομα αναπηρίας.

3.4 ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

Φορέας: Υποκατάστημα ΙΚΑ Γαλασίου

Θέμα: *Δυνατότητα επανεξέτασης προσώπων ειδικών κατηγοριών από δευτεροβάθμια υγειονομική επιτροπή σχετικά με την πρόσβασή τους στην απασχόληση - Κακοδιοίκηση*

Πολίτης υπέβαλε αναφορά (υπόθεση 808/2000), ζητώντας την παρέμβαση της Αρχής προκειμένου να του δοθεί η δυνατότητα υποβολής ένστασης κατά απόφασης πρωτοβάθμιας υγειονομικής επιτροπής του άρθρου 8 του Ν. 2643/1998, που αφορά τη μέριμνα για την απασχόληση προσώπων ειδικών κατηγοριών.

Ο ενδιαφερόμενος, που πάσχει από νοητική καθυστέρηση και έχει σύμφωνα με τις γνωματεύσεις των πρωτοβάθμιων υγειονομικών επιτροπών το απαιτούμενο ποσοστό αναπηρίας, είχε υπαχθεί από το έτος 1995 έως και το 1999 στις ευεργετικές διατάξεις των νόμων για την προστασία της απασχόλησης των ατόμων ειδικών κατηγοριών.

Τον Ιανουάριο του 2000 η πρωτοβάθμια υγειονομική επιτροπή, η οποία εξέτασε εκ νέου τον ενδιαφερόμενο, έκρινε ότι, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του Ν. 2643/1998, παρουσίαζε χρόνια νοητική καθυστέρηση ήπιου βαθμού (ποσοστό αναπηρίας 35%), με αποτέλεσμα να αποκλείεται από τις ευεργετικές διατάξεις του νόμου.

Ο πολίτης υπέβαλε ένσταση κατά της παραπάνω πράξης, η οποία υπέχει θέση ενδικοφανούς προσφυγής, που όμως δεν έγινε δεκτή, διότι η ερμηνευτική εγκύκλιος 91/10.9.99 που είχε εκδοθεί από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων δεν προέβλεπε για τις περιπτώσεις αυτές τη δυνατότητα άσκησης προσφυγών σε δευτεροβάθμιες υγειονομικές επιτροπές, παρ' ότι το δικαίωμα αυτό προβλέπεται σε κάθε άλλη περίπτωση.

Από την έρευνα της υπόθεσης διαπιστώθηκε ότι η συγκεκριμένη πρακτική που ακολουθεί η διοίκηση καταστρατηγεί τις γενικές αρχές δικαίου και ειδικά το δικαίωμα της ένστασης κατά αποφάσεων που εκδίδει η διοίκηση, από τις οποίες οι πολίτες θεωρούν ότι αδικούνται. Η μη ρητή αναφορά στο δικαίωμα προσφυγής σε δευτεροβάθμια υγειονομική επιτροπή εναντίον των πράξεων αυτών δεν σημαίνει ότι η διοίκηση μπορεί να επιλέγει την ερμηνεία των διατάξεων που είναι επαχθής για τον πολίτη και να του στερεί το δικαίωμα αμφοιβήτησης αυτής της ερμηνείας. Η άποψη της διοίκησης, όπως εκφράζεται με την παραπάνω εγκύκλιο, έρχεται σε αντίθεση με την κοινή λογική, ενώ παράλληλα προσβάλλει τις αρχές της ασφάλειας, του δικαίου και της ενότητας της κρατικής δράσης.

Η απαίτηση του νομοθέτη να θεωρεί την απόφαση πρωτοβάθμιας υγειονομικής επιτροπής ως προϋπόθεση για την πρόσληψη ατόμων ειδικών κατηγοριών σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να σημαίνει την αποδυνάμωση της γενικότερης πρόθεσης να διασφαλίσει και να διευκολύνει την πρόσληψη ατόμων με ειδικές ανάγκες. Είναι προφανές ότι απαιτείται ρύθμιση του θέματος, με τρόπο ώστε να διασφαλίζεται το μέγιστο κανονιστικό πεδίο εφαρμογής της παραπάνω διάταξης (βλ. κεφ. ΣΤ').

4. ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΤΗΣ ΕΤΗΣΙΑΣ ΕΚΘΕΣΗΣ 1999

Το έτος 1999, ο Συνήγορος του Πολίτη, κάνοντας χρήση της δυνατότητας που του παρέχεται από τη διάταξη του άρθρου 3, παράγρ. 5 του Ν. 2477/1997, υπέβαλε προς τα υπουργεία, των οποίων οι αρμοδιότητες συνδέονται με το θεματικό αντικείμενο του Κύκλου Κοινωνικής Προστασίας, 8 νομοθετικές και 4 οργανωτικές προτάσεις,

που συμπεριλήφθηκαν στην *Ετήσια έκθεση 1999*.

Ο βαθμός αποδοχής των προτάσεων αυτών από τα αρμόδια υπουργεία δεν είναι δυνατόν να αναδειχθεί εύκολα, αφού στις περισσότερες περιπτώσεις, έως τη στιγμή της σύνταξης αυτής έκθεσης, τόσο τα υπουργεία όσο και οι εποπτευόμενοι από αυτά φορείς δεν είχαν ενημερώσει τον Συνήγορο του Πολίτη για την τυχόν ανάληψη σχετικών πρωτοβουλιών ή γενικότερα για τη θέση τους επί των προτάσεων για νομοθετικές ρυθμίσεις και οργανωτικές βελτιώσεις που αφορούν το θεματικό αντικείμενο του Κύκλου Κοινωνικής Προστασίας.

Εκτός από το γεγονός ότι η εξέλιξη αυτή δυσχεραίνει την παρακολούθηση των προτάσεων οι οποίες έχουν ήδη υποβληθεί προς τη διοίκηση, στερεί και τη δυνατότητα από τον Συνήγορο του Πολίτη να ενημερώνει τους πολίτες που προσέφυγαν σε αυτόν για την πορεία των υποθέσεών τους, σε περιπτώσεις όπου για την ικανοποίηση του αιτήματός τους κρίθηκε σκόπιμη η υποβολή αντίστοιχων προτάσεων.

Σε μία μόνον περίπτωση, αυτή του Υπουργείου Οικονομικών, ο Συνήγορος του Πολίτη έλαβε σαφή και τεκμηριωμένη απάντηση σε αντίστοιχη πρότασή του για νομοθετική τροποποίηση διατάξεων που αφορούν τον Κύκλο Κοινωνικής Προστασίας. Επίσης, σε μερικές περιπτώσεις, η πληροφόρηση σχετικά με την υιοθέτηση ή μη των προτάσεων που αφορούν τον Κύκλο προήλθε από άλλη πηγή (ενδιαφερόμενοι πολίτες, Τύπος κ.λπ.).

Πρέπει πάντως να επισημανθεί ότι το μεγαλύτερο μέρος των προτάσεων που αφορούν τον Κύκλο Κοινωνικής Προστασίας, τις οποίες ο Συνήγορος του Πολίτη συμπεριέλαβε στην *Ετήσια έκθεση 1999*, συνεπάγεται οικονομικό κόστος και κατά συνέπεια απαιτεί τη σύνταξη σχετικών αναλογιστικών μελετών. Το γεγονός αυτό παρέχει μια δυνητική ερμηνεία για την καθυστέρηση που παρατηρείται στην αντίδραση της διοίκησης σε ό,τι αφορά τις προτάσεις αυτές.

Παρακάτω παρουσιάζονται αναλυτικά οι επιμέρους οργανωτικές και νομοθετικές προτάσεις που συμπεριλήφθηκαν στην *Ετήσια έκθεση 1999* και η ανταπόκριση των αρμόδιων Υπουργείων.

4.1 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ

Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων

- Πρόταση για την ενεργοποίηση της διάταξης του άρθρου 47 του Ν. 2676/1999 περί «βεβαίωσης χρόνου ασφάλισης πριν από τη συνταξιοδότηση» (βλ. *Ετήσια έκθεση 1999*, σ. 165).

Έως τη στιγμή της ολοκλήρωσης της φετινής έκθεσης ο Συνήγορος του Πολίτη δεν είχε ενημε-

ρωθεί για την τυχόν προώθηση των σχετικών διαδικασιών και την έκδοση των απαιτούμενων από τον Ν. 2676/1999 υπουργικών αποφάσεων.

- Πρόταση για την ολοκλήρωση της διαδικασίας είσπραξης των ληξιπρόθεσμων οφειλών προς το ΙΚΑ μέσω του τραπεζικού συστήματος ΔΙΑΣ (βλ. *Ετήσια έκθεση 1999*, σ. 165).

Έως τη στιγμή της ολοκλήρωσης της φετινής έκθεσης ο Συνήγορος του Πολίτη δεν είχε ενημερωθεί από το ΙΚΑ για την πρόοδο των σχετικών διαδικασιών.

Υπουργεία στην εποπτεία των οποίων ανήκουν ασφαλιστικοί φορείς (Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Υπουργείο Οικονομικών [ΓΑΚ], Υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας)

- Πρόταση για τη βελτίωση της επικοινωνίας των πολιτών με τη διοίκηση μέσω της έκδοσης αναλυτικού εντύπου για την υποβολή αίτησης συνταξιοδότησης, καθώς και γενικού ενημερωτικού φυλλαδίου (βλ. *Ετήσια έκθεση 1999*, σ. 165).

Η πρόταση αυτή υλοποιείται σταδιακά, καθώς, όπως αναδεικνύει η καθημερινή εμπειρία του Κύκλου Κοινωνικής Προστασίας με ασφαλισμένους, συνταξιούχους και ασφαλιστικούς φορείς, τα ταμεία κύριας ασφάλισης, που καλύπτουν το μεγαλύτερο μέρος των ασφαλισμένων της χώρας, εισάγουν ολοένα και περισσότερο τέτοιες μεθόδους στην επικοινωνία τους με τους πολίτες.

Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας

- Πρόταση για τη διαμόρφωση ενός αυτοτελούς «υγειονομικού χάρτη» της χώρας, ο οποίος να μη συμπίπτει απαραίτητα με τον διοικητικό. Κριτήριο για τη διαφοροποίηση αυτή θα είναι η δυνατότητα για άμεση πρόσβαση και μεταφορά των ασθενών σε μονάδες υγείας (βλ. *Ετήσια έκθεση 1999*, σ. 164-165).

Αν και δεν έχει ακόμη υλοποιηθεί, η πρόταση αυτή περιλαμβάνεται στο σχέδιο μεταρρύθμισης της υγείας που έχει εκπονήσει το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας, έχει αποτελέσει αντικείμενο επεξεργασίας από ειδική επιτροπή του υπουργείου και έχει εξαγγελθεί από τον αρμόδιο Υπουργό.

4.2 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ

Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων

- Πρόταση για την τροποποίηση της διάταξης του άρθρου 33, παράγρ. 10 του ΠΔ 668/1981 (Κατα-

στατικό του Ταμείου Ασφαλίσεως Εμπόρων), προκειμένου να καταστεί δυνατός ο συμψηφισμός και για «παρελθούσες» οφειλές των ασφαλισμένων (βλ. *Ετήσια έκθεση 1999*, σ. 154-155).

Έως τη στιγμή της ολοκλήρωσης της Ετήσιας έκθεσης 2000 δεν είχε περιέλθει στον Συνήγορο του Πολίτη καμία πληροφορία σχετικά με την τύχον υιοθέτηση της παραπάνω πρότασης.

- Πρόταση για την επέκταση της χορήγησης του εξωδρυματικού επιδόματος τετραπληγίας-παραπληγίας στους ασφαλισμένους και τους συνταξιούχους των ασφαλιστικών οργανισμών της αρμοδιότητας του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, οι οποίοι πάσχουν από παθήσεις που επιφέρουν όμοια συμπτώματα με αυτά της τετραπληγίας-παραπληγίας (βλ. *Ετήσια έκθεση 1999*, σ. 161).

Έως τη στιγμή της ολοκλήρωσης της φετινής έκθεσης, ο Συνήγορος του Πολίτη δεν είχε λάβει καμία ενημέρωση σχετικά με τις προθέσεις του υπουργείου σε σχέση με την προτεινόμενη νομοθετική ρύθμιση.

Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων - Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων

- Πρόταση για προσθήκη διάταξης στο καταστατικό του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας (ΠΔ 27 Νοεμβρίου/14 Δεκεμβρίου 1926) για τη διαδικασία και τις προϋποθέσεις διαγραφής από το ΤΕΕ, με σκοπό την υπαγωγή σε ασφαλιστικό φορέα με κριτήριο την πραγματική επαγγελματική δραστηριότητα (βλ. *Ετήσια έκθεση 1999*, σ. 155-157).

Η συγκεκριμένη πρόταση απευθύνθηκε κυρίως στο Υπουργείο ΠΕΧΩΔΕ και αποσκοπούσε στη διασφάλιση της δυνατότητας υπαγωγής των μηχανικών σε φορέα κύριας ασφάλισης με κριτήριο την πραγματικά ασκούμενη επαγγελματική τους δραστηριότητα. Παρά τη δέσμευση της διοίκησης του ΤΕΕ ότι προτίθεται να προωθήσει ανάλογη νομοθετική ρύθμιση προς το αρμόδιο Υπουργείο ΠΕΧΩΔΕ, το σχετικό ζήτημα δεν είχε ρυθμιστεί έως τη στιγμή της ολοκλήρωσης της φετινής έκθεσης, με αποτέλεσμα αρκετές σχετικές υποθέσεις πολιτών που απασχολούν τον Συνήγορο του Πολίτη να παραμένουν εκκρεμείς για τον λόγο αυτόν.

Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας

- Τροποποίηση της διάταξης του ΒΔ 665/1962 περί υγειονομικής περίθαλψης των τακτικών δημοσίων υπαλλήλων και παροχή δικαιώματος σε γυναίκα δημόσιο υπάλληλο να εντάσσει, εφόσον υποβάλει σχετική αίτηση, τον σύζυγό της στην υγειονομική

κή περίθαλψη του δημοσίου (βλ. *Ετήσια έκθεση 1999*, σ. 157-158).

Έως τη στιγμή της ολοκλήρωσης της Ετήσιας έκθεσης 2000 ο Συνήγορος του Πολίτη δεν είχε λάβει καμία ενημέρωση από το αρμόδιο υπουργείο για την ανάληψη σχετικής νομοθετικής πρωτοβουλίας.

- Πρόταση για την τροποποίηση της διάταξης του άρθρου 23 του Ν. 1976/1991 με σκοπό την υιοθέτηση μιας γενικής ρύθμισης που να καθορίζει το πλαίσιο της χορήγησης δωρεάν φαρμάκων, αναφέροντας κατά τρόπο γενικό και όχι περιοριστικό τις σχετικές παθήσεις και αφήνοντας στη διακριτική ευχέρεια των επιμέρους φορέων κοινωνικής ασφάλισης να προσδιορίζουν, με βάση συγκεκριμένες περιπτώσεις και με κριτήρια αμιγώς ιατρικά, ποιες άλλες παθήσεις μπορεί να τύχουν του σχετικού ευεργετήματος (βλ. *Ετήσια έκθεση 1999*, σ. 158-159).

Έως τη στιγμή της ολοκλήρωσης της φετινής έκθεσης ο Συνήγορος του Πολίτη δεν είχε λάβει καμία ενημέρωση σχετικά με τις προθέσεις του αρμόδιου υπουργείου σε σχέση με την προτεινόμενη νομοθετική ρύθμιση.

- Πρόταση για τη δημιουργία ενός δευτεροβάθμιου δημόσιου οργάνου, στο οποίο να μπορούν να καταφεύγουν οι ενδιαφερόμενοι προκειμένου να ασκήσουν ένσταση κατά των αποφάσεων της Ανώτατης Συνομοσπονδίας Πολυτέκνων Ελλάδος.

Εναλλακτικά, προτάθηκε να τροποποιηθούν οι ισχύουσες διατάξεις, προκειμένου η πολυτεχνική ιδιότητα να χορηγείται είτε από εθνική επιτροπή, στην οποία να συμμετέχει και η ΑΣΠΕ, είτε από δημόσιο φορέα, αρμόδιο για την άσκηση και την εφαρμογή της κοινωνικής πολιτικής στη χώρα (βλ. *Ετήσια έκθεση 1999*, σ. 162-163).

Παρά το γεγονός ότι η πρόταση αυτή δεν συνεπάγεται ουσιαστικό οικονομικό κόστος για το δημόσιο, το Υπουργείο Υγείας δεν είχε εκφράσει έως τη στιγμή της ολοκλήρωσης της φετινής έκθεσης καμία άποψη σε σχέση με την προτεινόμενη ρύθμιση. Ήδη πάντως, μέσα στο έτος 2000, αυξήθηκαν σημαντικά οι αναφορές που υποβλήθηκαν στον Συνήγορο του Πολίτη και συνδέονται με τη διαδικασία και τα κριτήρια απονομής της πολυτεχνικής ιδιότητας από την ΑΣΠΕ.

Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας - Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας - Υπουργείο Οικονομικών

- Τροποποίηση της ΚΥΑ Π3δ.οικ.1078/1997 που αφορά τον καθορισμό του τρόπου υπολογισμού του οικογενειακού εισοδήματος, με σκοπό την καταβολή των πολυτεχνικών επιδομάτων (βλ. *Ετήσια έκθεση 1999*, σ. 161).

Με έγγραφο που έστειλε στον Συνήγορο του Πολίτη, το Υπουργείο Οικονομικών διευκρίνισε ότι δεν υιοθετεί τη δεδομένη αυτή χρονική στιγμή την προτεινόμενη τροποποίηση της ΚΥΑ Π3δ.οικ. 1078/1997 λόγω εμμονής στον ορισμό του «εισοδήματος» σύμφωνα με την κείμενη φορολογική νομοθεσία. Ωστόσο, το Υπουργείο αποδέχεται τη σκοπιμότητα ενίσχυσης των πολυτεχνικών επιδομάτων που επισημαίνει ο Συνήγορος του Πολίτη και δεσμεύεται έμμεσα για περαιτέρω επεξεργασία της προτεινόμενης τροποποίησης. Ως άμεση ενδιάμεση προσπάθεια αντιμετώπισης του σχετικού θέματος μπορεί να θεωρηθεί η έκδοση από τα συναρμόδια υπουργεία της αρ. 2/17961/0020/27.1.00 ΚΥΑ (291 Β'), με την οποία αυξήθηκαν τα εισοδηματικά όρια χορήγησης των πολυτεχνικών επιδομάτων σε ποσοστό υψηλότερο από αυτό που επέβαλλαν οι δημοσιονομικοί δείκτες της τριετίας 1997-1999.

Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων

- Πρόταση για τη μετονομασία και την κατάτμηση των υπάρχοντων τμημάτων της Φιλοσοφικής Σχολής των Πανεπιστημίων Αθηνών και Ιωαννίνων και ίδρυση αυτοτελών τμημάτων Ψυχολογίας με ταυτόχρονη προσαρμογή του προγράμματος σπουδών, προκειμένου να ανταποκρίνεται στις προσδοκίες των αποφοίτων και να εναρμονίζεται με τις προϋ-

ποθέσεις άσκησης του επαγγέλματος του ψυχολόγου, όπως αυτές καθορίζονται από το ΚΕΣΥ και τις αρμόδιες υπηρεσίες του Υπουργείου Υγείας (βλ. *Ετήσια έκθεση 1999*, σ. 159).

Έως τη στιγμή της ολοκλήρωσης της Ετήσιας έκθεσης 2000, ο Συνήγορος του Πολίτη δεν είχε λάβει καμία ενημέρωση σχετικά με τις προθέσεις του αρμόδιου υπουργείου σε ό,τι αφορά την προτεινόμενη νομοθετική ρύθμιση.

Συμπερασματικά, η δημιουργία διαύλων που προάγουν τη στενότερη και συστηματικότερη επικοινωνία μεταξύ του Συνηγόρου του Πολίτη και των αρμόδιων υπουργείων, που έχουν τόσο την πρωτοβουλία για την προώθηση νομοθετικών ρυθμίσεων όσο και την ειδικότερη τεχνογνωσία για τη ρύθμιση των ζητημάτων που τίγονται στις ετήσιες εκθέσεις της Αρχής, θα μπορούσε να συμβάλει καταλυτικά στην έγκαιρη και ουσιαστική εξέταση των προτάσεων της Αρχής και στην ενεργοποίηση των σχετικών μηχανισμών αποφάσεων που θα οδηγήσουν είτε στην αποδοχή τους είτε στην επαρκώς αιτιολογημένη απόρριψή τους. Η συνεργασία αυτή θα είχε αμφίδρομες θετικές συνέπειες και, σε κάθε περίπτωση, θα λειτουργούσε προς όφελος της ενημέρωσης των πολιτών. Για τον λόγο αυτόν, ο Συνήγορος του Πολίτη θα συνεχίσει να παρακολουθεί την εξέλιξη των νομοθετικών και οργανωτικών προτάσεων του που εντάχθηκαν τόσο στην *Ετήσια έκθεση 1999* όσο και αυτών που υποβάλλονται με την παρούσα Ετήσια έκθεση 2000.